

«De snakker og snakker om asylsøkere, men de kjenner oss ikke»

Historier fra asylsøkere i London

Masteroppgave i sosialantropologi
Universitetet i Bergen
Våren 2015
Malin Kleppe

Tittel: Sitat av Amir fra vår første samtale. Han henviste til en debatt om migrant-arbeidere, lønn og arbeidsledighet i Storbritannia.

Forsidebilde, eget foto: En kvinne skuer utover Thames. Kvinnen på bildet er ikke en del av oppgaven.

Forord

Å skrive denne oppgaven har vært godt og vondt på samme tid. Det har vært et absolutt privilegium å bli kjent med de personene som bærer denne teksten fremover. Og en stor forargelse å vite at mine ord verken kan bringe rettferdighet, eller lindring for deres erfaringer. Jeg ville aldri vært foruten tiden og samtalene med menneskene jeg møtte i London. Det er med ydmykhet og respekt, jeg ønsker å fortelle deres historier videre.

En stor takk rettes til min veileder, professor John Chr. Knudsen. Du har vært en velsignelse. Takk for raushet, kunnskap og tålmodighet ovenfor meg og oppgaven. Uten din kyndige veiledning ville jeg havnet på villspor, og erfaringene fra feltarbeidet ville vært vanskeligere å bære.

Jeg vil takke mine medstudenter som gjorde åttende etasje til et varmt og godt sted å være. Til Julie Odland Skare og Solfrid Langeland, tusen takk for gjennomlesning av tekstutkast! Til min kjære familie, som inkluderer; Sigrid, Ingrid, Margrete og Henriette, takk for å være så gode klipper i livet mitt. Jeg er meget glad i dere alle sammen.

Denne oppgaven dedikerer jeg til gjengen min i Arna.

Malin Kleppe, juni 2015

Personene og organisasjonene i denne oppgaven har alle blitt anonymisert, med unntak av Home Office, Refugee Action og Refugee Council. Samt Maurice Wren, som innleder fjerde kapittel og er leder for sistnevnte organisasjon.

“I am told I have no country now
I am told I am a lie
I am told that modern history books
May forget my name.

We can all be refugees
Sometimes it only takes a day,
Sometimes it only takes a handshake
Or a paper that is signed.
We all came from refugees
Nobody simply just appeared,
Nobody's here without a struggle,
And why should we live in fear
Of the weather or the troubles?
We all came here from somewhere.”¹

---

¹ Utdrag fra Benjamin Zephaniah – “We Refugees”.

Innholdsfortegnelse

Forord	iii
Innholdsfortegnelse	v
Kapittel 1 Introduksjon	1
Tematikk	1
Historiene vi forteller – et teoretisk rammeverk	3
Feltarbeid, metode og informanter	9
Min tilgang til feltet	14
Nijams liste over utfordringer og boligsituasjonen for asylsøkere	17
Oppbygning av London.....	20
Gentrifisering og forflytning i London	22
Privatisering av byrådsboliger	23
Oppgaveoversikt.....	26
Kapittel 2 Den britiske asylprosessen	29
En troverdig historie?	30
Asylprosessen	34
Screeningintervjuet	35
Vandad forteller om sitt screeningintervju	37
‘Tredje land’ saker	40
DFT: ‘Detained Fast Track’ - Prosesser	41
Det substansielle asylintervjuet og Claudes situasjon	45
Fortelling, fortolkning og feiltrinn	48
Kapittel 3 Stemmer som stilnes	49
Fakhirs fortelling.....	49
Fyodors situasjon.....	51
Rettigheter og realiteter.....	53
Immigration Act 2014.....	57
Mer om Malik	58
Min stemme stilnes som respons.....	62
Fri tale.....	63
Kapittel 4 Rom for andre uttrykk?	65
Empati og sakkyndighet	66

Matutdelingen – en veldedighet	68
Drift.....	69
‘Er de <i>egentlig</i> asylsøkere?’	71
Å være ‘genuin’	73
Sammenkomsten – det sosiale prosjektet	76
Drift.....	77
Behovet for hverdagssamtalene	78
Solidaritet mellom medlemmer	79
‘Maliks samfunnshus’	83
‘Å virkelig hjelpe’	85
Kapittel 5 Når erfaring isolerer	87
‘Ingen kan forstå meg’	88
Behovet for anerkjennelse	91
‘Hva er virkelighet?’	94
Ord møter sin grense.....	96
‘Jeg savner meg selv!’	99
Kapittel 6 Avslutning	109
LITTERATURLISTE.....	113

Kapittel 1

Introduksjon

«Du vet, Malin. Folk som kommer og søker asyl, de har det ikke godt i hjemlandet, ellers ville de ikke ha kommet hit», fortalte Vandad.

Jeg nikket.

«Jeg vet det», svarte jeg. «Tror du at du kan få det godt her?»

Vandad trakk på skuldrene.

«Det har ikke skjedd enda, men jeg vet ikke hva som vil skje i morgen.»

Diskusjoner om asylsøkere drives ofte frem uten personlig kjennskap til menneskene det dreier seg om. Bakgrunnen for mitt prosjekt har vært et ønske om å bli kjent med mennesker som søker asyl i London. Mitt engasjement ovenfor asylsøkere startet lenge før masterprogrammet i sosialantropologi. I Bergen driver jeg et arbeid, hvor en av aktivitetene er regelmessig å reise ut til et asylmottak for å hjelpe til med språkopplæring. På dette mottaket har jeg møtt småbarnsforeldre, akademikere, musikere, unge, eldre, barn født i Norge, nyankomne, religiøse, ateister og én fugl. Etter å ha blitt kjent med ulike mennesker, forstod jeg at mine opprinnelige tanker om hvem som søker asyl, i beste fall var uklare. Det finnes ikke én type asylsøkere. De er mennesker, som på grunn av situasjonen i sitt hjemland, har flyktet og søker opphold i en annen trygg nasjon.

Tematikk

I løpet av feltarbeidet fikk jeg følge ulike mennesker som er i, eller har gjennomgått, en asylprosess i London. Denne oppgaven baserer seg på samtalene jeg hadde med dem. I samtalene våre virket det begrenset hva mine informanter har mulighet til å fortelle, og jeg lurer på hvor disse begrensningene kommer fra?

I hovedsak er det to perspektiv jeg ønsker å ta opp i teksten som følger. Det ene er hvordan mine informanter kan fortelle om sin årsak til flukt, til saksbehandlere i Home Office², og hvilken respons saksbehandlerne gir dem. Hvordan blir det som fortelles, tilegnet troverdighet? Hvilke ytringer er det som regnes som gyldige? Her vil jeg ta utgangspunkt i mine informanternes egne fortellinger om deres møter med Home Office, samt retningslinjene og rapportene som britiske myndigheter har offentliggjort for saksbehandlere i asylprosessen. Jeg vil argumentere for at det finnes strukturelle forhold som begrenser hvordan mennesker som søker asyl kan ytre seg i Storbritannia.

Det andre perspektivet jeg ønsker å belyse er hvordan mine informanter kan fortelle om hvem de er *utenfor* asylprosessen. Fortellinger om hvem de er som mennesker, ikke asylsøkere. Jeg lurer på om mine informanter stadig må forholde seg til en forestilling om hvordan en 'flyktning' eller 'asylsøker' ville presentert seg, og om det finnes arenaer i London der de kan uttrykke seg mer fritt? Her vil jeg vise til hvordan mine informanter i dagliglivet uttrykte seg ovenfor meg, ovenfor frivillige i lokale tiltak, eller til venner og bekjente.

Det å fortelle, vil iblant være en nødvendighet for dem som søker asyl. Avgjørelsen på en søknad om asyl, baseres i stor grad på hva søker har fortalt til saksbehandlere i Home Office. Når asylsøkere skal fortelle om sitt behov for beskyttelse kan bedømmelsen, basert på saksbehandlerens fortolkning av deres historie få fatale konsekvenser. Saksbehandlerne må vurdere om erfaringene som kommer frem fra søkerens fortelling kvalifiserer til å innvilge asyl etter FNs konvensjon om flyktningers stilling³. Hvis asylsøknaden blir funnet gyldig, eller 'genuin', får søker innvilget en flyktningstatus, som gir han eller henne rett til å oppholde seg i Storbritannia. Hvis søknaden blir funnet ugyldig, eller 'falsk', regnes han eller henne som en 'ulovlig' innvandrere, og kan risikere å bli returnert til det landet de flyktet fra.

Når asylsøkere skal fortelle om sitt behov for beskyttelse, synes det å forventes at deres historie skal være etterprøvbare og konsistent, uten å fremstå som innøvd. I evalueringen om søkeren skal få innvilget oppholdstillatelse, vil jeg argumentere for at det ligger til grunn en forestilling om hvordan en flyktning som 'med rette frykter for forfølgelse' ville presentert

---

² Home Office er den delen av britiske myndigheter som er ansvarlig for immigrasjon, sikkerhet, lov og orden. Det er hos saksbehandlere i Home Office intervjuene i forbindelse med asylprosessen foregår.

³ Kriteriene for innvilgelse av asyl vil utdypes i kapittel to.

seg i Home Office. Jeg finner begrepet 'forestilling' spesielt passende, da det på den ene siden viser til en *forventning* i asylsystemet, samtidig som det kan vise til en *fremførelse* asylsøkere må presentere for å bli kvalifisert som flyktning. Jeg vil argumentere for at forventningen til hvordan en søker skal fortelle om det han eller hun har erfart, ikke nødvendigvis samsvarer med deres behov for beskyttelse. Forestillingen om hvordan en flyktning ville presentert seg er ikke nøytral. Jeg vil redegjøre for hvordan politiske avgjørelser som former asylprosessen i for stor grad har tatt hensyn til Storbritannias behov for grensekontroll, og for lite hensyn til å sikre at menneskene på flukt får beskyttelse.

Ett premiss for min oppgave er at jeg aldri vil fullt ut kunne forstå opplevelsene mine informanter forteller er årsaken til at de måtte flykte. For asylsøkere er virkeligheten mer brutal. Gjennom fortellinger fra mine informanter ønsker jeg å vise til at det de har levd gjennom kan etterlate dem i en følelse av isolasjon og ensomhet. De har noen erfaringer som er radikalt forskjellig fra hvordan jeg selv erfarer livet. Men det betyr ikke at jeg og mine informanter *er* radikalt forskjellig som mennesker.

Gitt premisset at verken jeg eller andre som alltid har levd i trygge omgivelser fullt ut kan *forstå* hva mennesker på flukt har levd gjennom, hvordan kan vi likevel relatere oss til dem? Asylsøkere som mennesker, kan ikke reduseres til sitt behov for beskyttelse. Jeg vil i denne oppgaven argumentere for at det er et behov for en økt sosial anerkjennelse av mennesker som søker asyl.

For å sammenfatte; det synes å være strukturelle og erfaringsbaserte forhold som begrenser hvordan mine informanter kan komme til uttrykk. Disse forholdene er ikke to separate arenaer, men kan heller tenkes som to forhold som påvirker når asylsøkere i London skal fortelle om seg selv. Når jeg skriver om anerkjennelse mener jeg noe utover kun innvilgelse av asylsøknader, å anerkjennes på et mer fundamentalt nivå, som mennesker med verdighet, og verdi for samfunnet. Jeg ønsker å formidle noe av vår felles menneskelighet i denne oppgaven.

Historiene vi forteller – et teoretisk rammeverk

Det er en rekke teoretiske perspektiv som har inspirert meg. Teoriene jeg legger frem her vil alle være vesentlig for flere kapitler, og peker mot argument jeg vil føre gjennom teksten.

Introduksjon

Første teori jeg vil ta opp er fra Edward M. Bruner som, sammen med Victor W. Turner, har redigert artikkelsamlingen; «The Anthropology of Experience». I introduksjonen skriver Bruner at konseptet om en erfaring er hva som har blitt *levd gjennom* (Bruner 1986:3, min utheving). Alle fortellinger om en erfaring vil være et redigert uttrykk av det som faktisk skjedde. I våre fortellinger kan vi, bevisst eller ubevisst, ha fortrenget eller undertrykt sider ved det vi levde gjennom. Bruner skriver det slik;

”Only a naive positivist would believe that expressions are equivalent to reality; and we recognize in everyday life *the gap between experience and its symbolic manifestation in expression*. Some experiences are inchoate, in that we simply do not understand what we are experiencing, either because the experiences are not storyable, or because we lack performative and narrative resources, or because the vocabulary is lacking. As we ourselves are telling others about an experience, we sometimes realize, even as we speak, that our account does not fully encompass all that we thought and felt during that experience.” (Bruner 1986:6-7, min utheving)

Det er ikke alt som er ‘snakkbart’. Bruner viser at erfaringer innbefatter mer enn hva som kan komme til uttrykk. Han spør seg hvordan vi kan overskride slike tydelige begrensninger, og lener seg på den tyske tenkeren Wilhelm Dilthey, som sier at vi kan «transcend the narrow sphere of experience by interpreting expressions» (Dilthey 1976:230, sitert i Bruner 1986:5). Det er gjennom fortolkningen av uttrykk at vi kan søke å forstå en annens erfaring av verden.

Både Bruner og Turner henviser til Diltheys fortolkningslære når de skal utdype om erfaringens antropologi. Forholdet mellom en erfaring og dens symbolske manifestasjon i et uttrykk vil alltid være problematisk, men det er hit Bruner og Turner ønsker å rette det antropologiske fokus. Gjennom Dilthey, viser de hvordan det å uttrykke en erfaring, er en relasjon preget av både en dialog og dialektikk (Bruner 1986:6). Erfaringene våre strukturerer hvordan vi uttrykker oss selv. Det er basert på vår egen erfaring og selvforståelse, at vi tolker andre og deres uttrykk. Vi kan også bli bevisstgjort hvordan vi selv erfarer det som skjer, gjennom noen av de dominerende uttrykkene rundt oss. Dominerende uttrykk kan være klassiske kunstverk, viktige ritualer og festivaler, eller et dominerende

narrativ i en historisk epoke. Ved å trekke på slike dominante uttrykk, kan vi finne mening i våre egne erfaringer.

Dilthey skaper et skille mellom blott 'erfaring' (mere 'experience'), og 'en erfaring' ('an experience'). Blott 'erfaring' refererer til den kontinuerlige flyten hvor vi blir bevisst livet, uten å tenke noe særlig mer over det. 'En erfaring' er når vi trekker hendelser vi har levd gjennom ut av denne kontinuerlige flyten. Ved 'en erfaring' setter vi en temporal ramme med en begynnelse og en slutt, slik at erfaringen kan transformeres til uttrykk (Bruner 1986: 6). For å kunne snakke om erfaring, må vi trekke hendelser ut av en større sammenheng.

Jeg vil samle noen av Bruners poeng, og finner det nyttig å se på distinksjonen mellom de tre nivåene han mener er tilstede i en livshistorie (Bruner 1986:6);

1. Levd liv (hva som faktisk skjedde)
2. Erfart liv (hvordan det som faktisk skjedde ble oppfattet)
3. Fortalt liv (hvordan erfaringen av det levde livet kom til uttrykk)

I John Chr. Knudsen sin artikkel, 'Cognitive models in life histories', tar han utgangspunkt i intervjuer med vietnamesiske flyktninger som lever i transitt i ulike flyktningleirer, samt vietnamesiske flyktninger som lever i eksil i Norge og i USA. Knudsen viser hvordan det å fortelle, kan være en overlevelsesmekanisme for flyktningene, en måte å håndtere sine omgivelser.

Knudsen skriver at forskning blant vietnamesiske flyktninger, ofte har vist en tendens til å fremheve den kognitive rekkefølge av tid i tre distinkte faser; fortid, nåtid og fremtid. Han problematiserer hvordan ulike forskere finner at flyktningene de snakket med, hadde ulikt fokus på disse fasene. Der enkelte forskere fant de vietnamesiske flyktningenes fortellinger fortidsrettet, fant andre forskere at deres fokus var mer rettet mot fremtiden, og atter andre mot nåtiden. I artikkelen argumenterer Knudsen for at fortelleren av en livshistorie trekker på ulike elementer med referanse til fortid, nåtid og fremtid, simultant, ut fra hva som er situasjonelt gunstig. Kognitive modeller styrer alle fortellinger, og er således ikke en fiksert oppfatning av verden med kun ett fokus. Slike modeller er situasjonsbetinget og de er «spatial-temporal» (Knudsen 1990: 128). Elementene fra erfaring som velges ut i en fortelling, er avhengig av hvem som forteller, hvor det fortelles, hvem som er tilhøreren og

hva forteller forventer som respons. To forskjellige personer, som stiller samme spørsmål til ulik tid, vil få ulike svar. Kognitive modeller er tematisk, mer enn kronologisk, og Knudsen argumenterer for at dette også gjelder livshistorier (Knudsen 1990: 129).

Informasjonen som fremstår fra en historie om flyktingenes erfaringer kan variere over tid, og i forhold til hvilke strategier for identitetsforvaltning som forteller søker å fremheve ovenfor andre. Knudsen skriver at en livshistorie ikke er selve historien om livet, men heller en bevisst, eller sågar ubevisst, strategi for selvpresentering (Knudsen 1990: 122). I de fleste tilfeller fant flyktinger at stillhet var en bedre måte å håndtere situasjonen på enn tale. Flyktingene var i en situasjon kontrollert av andre, og hvor det å ha kontroll over sin egen presentering var ekstremt viktig. Når de ble avkrevd å tale kunne de ikke være sikre på hvordan de 'fremmede' som skulle bedømme dem, ville tolke deres fortellinger (Knudsen 1990: 129). Ved å være oppmerksom på tid, sted og hvilke 'fremmede' som møtte dem, søkte flyktingene å sikre seg, det være seg ovenfor terapeuter eller formelle saksbehandlere i flyktingleirer, og senere i eksil. Knudsen skriver:

“During interviews, the refugees are extremely cautious of the “facts” that need to be handed out. Due to the high level of uncertainty and insecurity, and the absolute necessity of presenting an acceptable version of their life in the form of a life history, they have to find a version which is memorizable and, once it is told, they have to stick to the story because deviations may be interpreted as trying to cheat the system, a revelation that may result in the right to asylum being postponed, or even denied.” (Knudsen 1990: 130).

Knudsen argumenterer for økt forståelse for at fortellinger om livserfaringer er situasjonelt betinget. Måten slike historier formes, avhenger av hvor og når de fortelles, og av hvem som lytter. For flyktinger og asylsøkere, vil antagelsen av hva tilhørerne forventer kvalifiserer som en 'gyldig' historie, virke inn på måten de kan fortelle om sitt liv og behov for beskyttelse. Dermed vil måten slike historier formes på, være en overlevelsesmekanisme i møte med system som er satt til å bedømme deres rett til asyl.

Michael Jackson skriver at gjennom historiefortelling kan mennesker bli aktive deltagere i en verden hvor mange opplever at de ikke betyr noe (Jackson 2013: 37). I sin bok 'The Politics

of Storytelling' forholder Jackson seg i hovedsak til to narrative teser. Den første, sterkt inspirert av Hannah Arendt, handler om at ved å fortelle en historie kan mennesker transformere det som er privat til noe offentlig, og at fortellingen gis mening et sted i mellom, i det mellommenneskelige (Jackson 2013: 32). Hans andre narrative tese er eksistensiell. Her skriver Jackson at historiefortelling er en livsviktig menneskelig strategi for å bevare en form for agens i møte med nedbrytende situasjoner. Michael Jackson skriver: Når vi gjenoppretter hendelser i en fortelling, er det ikke lenger å leve passivt gjennom det som hendte. I fortellinger blir hendelsene aktivt brukt på nytt, både i dialog med andre og i fortellerens egen forestillingsevne (Jackson 2013:34). Historier skaper konstruerte virkeligheter, men det gjør dem ikke ugyldige, skriver Jackson. Han argumenterer for at en symbolsk restrukturering av hendelser inn i en fortelling av en historie, vil kunne endre vår erfaring av hva vi faktisk levde gjennom (Jackson 2013: 37).

Når det kommer til mennesker som har opplevd ekstrem lidelse skriver Jackson at en slik lidelse kan undergrave autoriteten til det tradisjonelle narrative, hvor fortelling kan være en måte å tilegne mening til erfaringer. For å respektere udeleligheten ved en ekstrem erfaring, kan stillhet bli den eneste måten for mennesker å uttrykke seg. Jackson skriver:

“Though fiction provides us with ingenious ways of escaping reality into fantastic or virtual worlds where everything is predictable, simple and resolvable, it is often the case that in times of *extreme* hardship people repudiate such legerdemain, spitting on language as a travesty of life, and seeing silence as the only way of respecting it. Though such silence is a far cry from the speechlessness that accompanies terror and trauma, deliberate silence is a familiar strategy among refugees, survivors of death camps, abused children, shell-shocked soldiers, victims of torture and rape, and the bereaved, and is often enjoined in ceremonies of remembrance for the victims of catastrophes.” (Jackson 2013: 39)

Jackson argumenterer her for det jeg vil kalle den *udelelige* stillheten, som følger enkelte av erfaringene til mennesker på flukt. En utsigelig stillhet, som ikke kun kommer av andres manglende evne til å forstå, men som kan være et uttrykk for den isolasjonen som kommer av erfaringene til mennesker som har gjennomlevd ekstrem lidelse.

Til sist vil jeg ta opp noen poeng fra Foucault. Foucault skriver at det *diskursive* former hva det er som kan tales om (Foucault 1999 [1970]:8). Han beskriver diskurs som en materiell realitet i noe uttalt eller skrevet. I 'Diskursens orden' beskriver Foucault hvordan tre store utelukkelsessystem, der utelukkingsystemene henviser til hvilken tale som ikke regnes som gyldig, rammer diskursen. Utelukkelsessystemene han nedtegner er den forbudte tale, galskapens skille og viljen til sannhet (Foucault 1999 [1970]:14). Viljen til sannhet handler om motsetningen mellom sant og falskt, og den gjennomsyrrer de andre systemene, i den forstand at andre diskurser får sin legitimitet ut fra om det regnes å være 'sant'. Han forklarer videre at det å tale sant i seg selv ikke er nok, man må 'være i det sanne' når man taler (Foucault 1999 [1970]:21). Det å 'være i det sanne' er å være innenfor det som er diskursivt akseptert som sannhet. Foucault presiserer at ingen kan tre inn i *diskursens orden* hvis de ikke tilfredsstillende visse krav. Det er gjennom diskursens orden det iscenesettes hva som kan bli sagt, og her er ikke alle kvalifiserte til å tale. Det diskursive fører til en uttynning av talende subjekter (Foucault 1999 [1979]:22).

Makt opprettholder og produserer våre rettigheter og hva vi regner for å være sannhet, samt som sannhet og rettigheter produserer og opprettholder makt (Foucault 1976:229). I artikkelen 'Disciplinary power and subjection', spør Foucault: Når en diskurs om sannhet produseres, hvordan styrer maktreasjoner hvilke regler for rettigheter som blir innført (Foucault 1976:229)? Slik han ser det, kan man ikke utøve makt uten å innlemmes i en diskurs om sannhet. Gjennom makt blir vi gjort til *subjekter* av sannhetsproduksjon, og vi kan heller ikke utøve makt utenfor produksjonen av sannhet (Foucault 1976:230). I følge Foucault må makt forstås som sirkulerende (Foucault 1976:234). Makt kan ikke reduseres til ett menneskes dominans over ett annet. Makt er en kjedereaksjon, som formidles av individ, men det er ikke i individ makten oppstår eller forsvinner. Foucault mener at i vår tid kan makt sies å ha en disiplinerende karakter (Foucault 1976:239). Makt blir nå utøvd gjennom mekanismer av *dominering* og *utelukking*. Maktens funksjon blir å danne et normaliserings-samfunn. Mennesker blir på sett og vis formet til å tilpasse seg det som er akseptert av samfunnets sannhets- og rettighetsdiskurs.

Oppgaven min tar utgangspunkt i historier fra asylsøkere i London. Jeg vil presisere at 'historie' er et tvetydig begrep. På engelsk, kan historie bety 'story' eller 'history'. Det er menneskers 'story' denne oppgaven i hovedsak dreier seg om. Når jeg snakker om historier,

er det med fokus på hva som fortelles. En historie blir en gjengivelse av levd erfaring. Hvordan historier, og da også erfaringer, kommer til uttrykk er avhengig av sted, tid og tilhørere. Strukturelle forhold og diskursive formasjoner er med og styrer hva som kan tales om. Jeg vil vise til ulike moment ved asylsøkeres situasjon som jeg mener henger sammen. Momentene jeg vil vise til er ikke entydige. Stillhet har vært viktig i samtaler med mine informanter. Hva denne stillheten antyder, vil være ulikt i ulike situasjoner, slik også det som blir sagt vil ha, og bli tillagt, ulik betydning ut fra konteksten det sies i. Det å stilnes, kan peke mot strukturelle forhold. Det å være stille, kan også bety at noen erfaringer er *udelelige*. Stillhet kan av ulike årsaker være et uttrykk, i samtaler med meg, eller andre utenforstående. Inspirert av overstående teori, vil jeg gjennom denne oppgaven vise til historier som mine informanter har fortalt, og situasjoner der stemmer stilnet.

Feltarbeid, metode og informanter

Jeg var i London fra 9. januar til 26. juli 2014 for å utføre mitt feltarbeid. Mitt felt var ikke en spesiell plassering, men mer en vandring ført frem av hvor informantene mine befant seg. Det kunne være på salsaklubb i bykjernen, eller på asylhostell i utkanten av byen. Mange av dem jeg har snakket med har hatt en uregelmessig bosituasjon. Hvis mine informanter har blitt forflyttet, så har også jeg flyttet meg. Jeg har tilbragt mye tid på ulike dagsenter og organisasjoner som har en viktig funksjon i asylsøkeres hverdag.

På slutten av 90-tallet oppildnet Gupta og Ferguson til en diskusjon om hvordan vi i antropologisk forskning har hatt nærmest en mystisk forståelse av hva et 'felt' er (Gupta og Ferguson 1997). Det synes gjerne å være feltarbeidet som gjør antropologisk forskning distinkt fra annen samfunnsforskning, og gjennomført feltarbeid er blitt en betingelse for å betegnes; antropolog. Til tross den sentrale statusen, mener Gupta og Ferguson at vi har hatt for lite problematisering av hva 'feltet' i et feltarbeid faktisk innebærer (Gupta og Ferguson 1997:2). Verden etnografer beskriver, har forandret seg drastisk, uten en tilsvarende tilpasning i vår disiplins praksis. Gupta og Ferguson argumenterer for at det Malinowskiske feltarbeidet ble hegemonisk innen antropologi (Gupta og Ferguson 1997: 3).

I følge Gupta og Ferguson har ordet 'felt', innenfor antropologi, konnotasjoner til en plass som er avgrenset fra det urbane. Det ligger en antagelse om at 'feltet', skal være radikalt separert fra 'hjemme', og den arketyperiske feltarbeideren har vært; hvit, mann og fra middelklassen. Forfatterne skriver at implikasjonene ved slike arketyper er at enkelte former

for kunnskap innen antropologi har blitt opphøyd, og andre ekskludert. Det virker som om informanter fra et fjerntliggende ruralt strøk, har en større 'antropologisk verdi', enn informanter fra vårt eget nabolag. Faren her er at vi reifiserer antagelser om forskjeller og likheter mellom mennesker. Ved å problematisere hvor vi studerer, problematiserer Gupta og Ferguson også hva vi observerer.

Forfatterne understreker et paradoks; samtidig som antropologi har forkastet tanken på kultur som noe statisk eller essensielt, så ligger det en implisitt forventning til den antropologiske metode at den skal undersøke et fast og avgrenset sted. Forfatterne stiller seg spørrende til om vi har passende metoder for å kunne studere transnasjonale fenomen, for eksempel, hvis våre informanters følelse av tilhørighet ikke nødvendigvis kan fastsettes til en spesiell plass. Deres formål er ikke å forkaste det vi regner som et tradisjonelt, antropologisk felt. Det Gupta og Ferguson ønsker, er å denaturalisere den Malinowskiske modellen, for så å la den bli gjenoppdaget som en mulig metodisk modell, uten at alternativene utslettes.

Passaros artikkel i 'Anthropological Location' er en studie av hjemløse i New York. Passaro ble rådet til å begrense studiet til en stabil avgrenset plass, ved å utøve sitt feltarbeid på et senter for hjemløse. En slik avgrensning virker unaturlig, da menneskene hun studerte er definert nettopp ut fra mobilitet, marginalitet og mangel på et stabilt 'hjem' (Gupta og Ferguson 1997: 33). For Passaro ble løsningen å kombinere ulike steder og feltarbeidsmetoder, med frivillighet og advokatur, for å få et innblikk i de hjemløses situasjon. Gupta og Ferguson avslutter sin artikkel med følgende appell;

"Anthropology's fieldwork tradition will manage to secure its continuity only if it is able to change to accommodate to new circumstances. For that to happen, as Malinowski himself pointed out, such a tradition must be aggressively and imaginatively reinterpreted to meet the needs of the present." (Gupta og Ferguson 1997: 39-40)

Inspirert av Kurotani, kan jeg si at feltarbeidet mitt har vært 'multi-sided' (Kurotani 2004). Hun ønsker å utforske hvordan feltarbeidere kan forhandle mellom transnasjonale fenomen og begrensningene i etnografisk metode. Kurotani tar utgangspunkt i hvordan japanske

husfruer som blir med sine ektemenn når de får jobb gjennom en internasjonal bedrift i USA, forsøker å gjøre den nye tilværelsen 'hjemlig'. Hun trekker på George Marcus som ber oss utfordre feltarbeidet gjennom 'multi-sited' metode, der man undersøker transnasjonale fenomener gjennom å *følge flyten* av mennesker, ting, aktiviteter eller hendelser (Kurotani 2004:202).

I mitt feltarbeid reiste jeg hjemmefra, men ikke særlig langt. Metropolen London er i høyeste grad urban. Mine informanter er ikke 'lokale'. Det er mennesker på flukt som er utgangspunktet for denne teksten. Jeg kunne møte informanter som hadde vært i London kortere tid enn meg selv. Mine informanter mangler nettopp tilhørighet til et fast og avgrenset sted. Heller ikke i London er de samlet på et sted, men spredd rundt over byen. Mange hadde ikke en stabil boligsituasjon, som jeg vil komme tilbake til gjennom oppgaven. Det har vært viktig for meg å besøke mine informanter der de befinner seg, det være bosted, et lokalt tiltak, eller på en kafé i byen. Mange av samtale gjennom denne oppgaven fant sted mens vi vandret rundt i London, for så å sette oss ned til en kopp kaffe, eller et slag backgammon. Viktige metodiske grep for meg ble blant annet å arbeide som frivillig, delta på seminarer og foredrag innenfor asyl- og flyktningematikk, og følge mine informanter utenfor avgrensede plasseringer.

Mine første møter med informanter var i stor grad gjennom to ulike lokale aktiviteter rettet mot asylsøkere i Sør-London. På begge disse aktivitetene fikk jeg innpass som frivillig og antropolog. Det ene er en veldedighet jeg har valgt å kalle Matutdelingen, og den andre et sosialt prosjekt jeg kaller Sammenkomsten. Disse aktivitetene fungerte godt for meg som et første treffsted, før jeg siden kunne følge mennesker rundt andre steder i London.

Informantene som ikke var en del av Sammenkomsten eller Matutdelingen møtte jeg stort sett gjennom konferanser og foredrag rundt om i byen, eller ved besøk til ulike dagsentre hvor jeg presenterte forskningen min. (Se tabell 1 og 2).

Claude kom jeg i kontakt med allerede i Norge, da han var en bekjent av en venn av meg fra asylmottaket i Bergen. Jeg traff Malik på en konferanse for mennesker som arbeidet med flyktninger, og ble siden introdusert til hans vennegjeng. Særlig under Ramadan, i juli måned, ble leiligheten til Malik også et viktig lokale for mitt feltarbeid. Her møttes vi til måltid og samtale stort sett hver kveld etter solnedgang. Malik og vennene hans inkluderte meg i

deres liv. I London har Malik to gode venner som også kommer fra Irak, og har blitt som brødre for ham. Det er Mohammed på 24 år, som hadde kommet til Storbritannia i 2012 sammen med sin far, og Jamail på 38 år, som var den eldste i gruppa, og har bodd i London de siste 15 årene. Vi fire ble en sammenknyttet gjeng. Jeg omtalte Malik, Mohammed og Jamail som mine brødre, og de kalte meg sin søster. Vi delte hverdagene sammen, og i helgene gikk vi ofte ut og danset salsa.

Malik visste at jeg ønsket å forstå mer om asylsøkeres erfaringer. For ham var det vanlig å illustrere sine egne poeng til meg ved å fortelle sine venners historier. En av Maliks lærdommer til meg er at du ikke kan fullt ut forstå med mindre du har gått gjennom asylprosessen. Det aksepterte jeg. Malik og mine andre informanter har hjulpet meg til å øke den forståelsen jeg kan ha.

Jeg traff Vandad for første gang i midten av februar. Et dagsenter for asylsøkere gav meg tillatelse til å presentere forskningen min og han var en av tilhørerne. Like etterpå tok Vandad kontakt med meg og spurte om vi kunne prate. Under vårt første møte var Vandad innlagt på en psykiatrisk klinikk. Det var de ansatte på den psykiatriske klinikken som hadde foreslått at han skulle besøke dagsenteret. Han fortalte meg om hvorfor han var pasient, han hadde blitt sendt dit etter et selvmordsforsøk på asylhostellet der han oppholdt seg.

Etter mitt første møte med Vandad var jeg usikker på om jeg skulle inngå videre kontakt. Han var tydelig i en sårbar posisjon. Samtidig var det tydelig at Vandad tok kontakt med meg på eget initiativ og at han ønsket å fortelle sin historie. Han var den første jeg traff som var underveis i asylprosessen, hvilket var min opprinnelige målgruppe. Det skulle ta tre uker før jeg traff ham igjen. Da var Vandad ikke lenger pasient. Jeg fulgte ham tett gjennom resten av feltarbeidet, noe som var berikende, både for min forståelse av asylprosessen i London, og fordi jeg ble riktig glad i ham gjennom de månedene vi snakket sammen. Under min presentasjon på dagsenteret delte jeg ut ark med informasjon om mitt feltarbeid og hvordan jeg kunne kontaktes. Vandad delte denne informasjonen med sin venn Amir. Amir tok selv kontakt med meg i slutten av februar. Resten av informantene traff jeg på minst ett av de to lokale tiltakene, hvor jeg var frivillig. Flere av dem møtte jeg regelmessig, både gjennom frivillig arbeid og privat.

Introduksjon

Tabell 1
Primære informanter

Navn	Alder	Nasjonalitet	Kjønn	Tid i England	Immigrasjonstatus	Boligsituasjon	Vært i forvaring?	Familie	Utdanning
Vandad	25 år	Iran	Mann	Siden november 2013	Venter på asylintervju	Bor i delt byrådsbolig.	Nei	Søsken i Iran. Foreldrene er død.	Er utdannet sveiser. Jobbet i oljen i Iran. I London har han ikke arbeidsrettigheter.
Malik	24 år	Irak	Mann	8 år	IL2R ⁴ . Britisk statsborger	Byrådsbolig. Bor alene.	Nei	Onkel i Wales. Mor og to brødre i Tyskland.	Studerer elektroingeniør i London. Jobber også som fotograf.
Salman	44 år	India	Mann	10 år	Avvist asylsøker	Variierende. Hjemløs, shelter, bor hos venner	Ja	Foreldrene er død. Ekskone i India.	Jobbet som børsmegler i India. I London har han ikke arbeidsrettigheter.
Nijam	23 år	Sudan (fra Darfur)	Mann	2 år	LL2R.	Bor i en okkupert bolig.	Ja	Mor og søsken i Sudan.	Studerte pedagogikk i Khartoum. I London jobber han i oppvasken på en kantine.
Claude	50 år	Burundi	Mann	10 år	IL2R. Britisk statsborger.	Bor i eget rekkehus	Nei	Kone og fem barn i England.	Høyere utdannet. Fra kongefamilien. Jobber som immigrasjonsrådgiver i ulike organisasjoner i London.
Fyodor	63 år	Statsløs	Mann	12 år	LL2R	Bor i skogen	Nei	Barn i Hviterussland	Har studert ingeniør, arbeidsledig i London.
Amir	28 år	Iran	Mann	Siden mars 2013	Venter på asylintervju	Bor på asylhostell	Ja, to ganger	Bror i London. Foreldre og fem søsken i Teheran.	Studerte på markedsføring ved universitetet i Teheran. I London har han ikke arbeidsrettigheter.
Buzz	36 år	Algerie	Mann	15 år	IL2R	Privat bolig	Nei	Uvisst	Studerte statsvitenskap I Algerie, jobber som kokk i London

⁴ IL2R er forkortelse for Indefinite Leave to Remain, og er en permanent oppholdstillatelse. LL2R er forkortelse for Limited Leave to Remain, som er en begrenset oppholdstillatelse på fem år. De ulike immigrasjonsstatusene vil bli nærmere forklart i kapittel 2.

Tabell 2 Sekundære informanter

Navn	Nasjonalitet	Kjønn	Immigrasjonstatus
Samrawit	Eritrea	Kvinne	LL2R
Ahmed	Iran	Mann	LL2R
Rahim	Irak	Mann	LL2R
Miriam	Ghana	Kvinne	Avvist
Kaleb	Etiopia	Mann	LL2R
Mohammed	Irak	Mann	IL2R, ble statsborger under mitt feltarbeid
Jamail	Irak	Mann	IL2R
Emma	England	Kvinne	Britisk
Joanna	Tysland/Hellas	Kvinne	EU migrant
Cathrin	Hellas	Kvinne	EU migrant
Amber	England	Kvinne	Britisk
Marge	England	Kvinne	Britisk
Mary	USA	Kvinne	IL2R
Akif	Egypt/Sudan	Mann	IL2R
Clive	England	Mann	Britisk
Omar	Algerie	Mann	LL2R

Jeg har her delt mine informanter inn i primære og sekundære. Dette er for å reflektere at det var enkelte jeg fulgte tettere opp enn andre. Min oppgave bæres i stor grad av fortellinger fra de åtte mennene i tabell 1. Dem har jeg hatt mange samtaler gjennom mine syv måneder på felt. Et flertall av informantene er menn, kjønnsfordelingen var ikke et bevisst valg, men en naturlig forklaring er at det simpelthen er flere menn enn kvinner som søker asyl⁵. I tillegg var hovedvekten av gjestene ved Sammenkomsten menn, og det var her jeg traff flest av mine informanter. Personene i tabell 2 traff jeg også regelmessig, men uten å følge dem like tett.

Min tilgang til feltet

Før jeg reiste fra Norge fikk jeg kontakt med et større dagsenter for asylsøkere, med flere avdelinger rundt om i London. Avtalen med dem var å arbeide frivillig som en del av mitt antropologiske feltarbeid. Etter jeg hadde ankommet, fant jeg og de ansatte ved denne organisasjonen raskt ut at ordningen ville bli problematisk. I løpet av min første samtale med koordinatoren ble jeg gitt to skriv: Et regelverk for grensesetting og et regelverk for konfidensialitet. Jeg ble bedt om å underskrive dem, og fortalt at det var for å beskytte både

⁵ The Migration Observatory fra Universitet i Oxford utgav i juli 2014 en oversikt over trendene for asylsøkere til Storbritannia. Angående kjønnsfordelingen henvises det til en statistikk fra 2012 som viser at hvis man ekskluderer dem som blir forsørget av andre, var det 72 % menn og 28 % kvinner som søkte asyl.

Introduksjon

klinter og frivillige. Skrivene formidlet at man ikke kunne møte klinter utenom dagsentrenes åpningstider. Det stod også at dersom en klient fortalte noe til en frivillig, var det ikke konfidensielt for den frivillige alene, men for senteret som helhet. Jeg fortalte at jeg ikke kunne underskrive da jeg nettopp ønsket å møte 'klinter' utenfor sentrene, og i min rolle som antropolog måtte jeg kunne forsikre mine informanter at det de fortalte meg ble beskyttet av konfidensialitet og anonymisering.

Både jeg og koordinatoren ble redd for at min involvering ved senteret ikke ville fungere. Vi besluttet først at jeg kunne forbli på sentrene som antropolog, men ikke som frivillig. Dette ville gi meg visse rettigheter og visse restriksjoner. I praksis fungerte denne nye avtalen dårlig. I det ene senteret var arbeidet inndelt i to rom. Rådgiving med klinter foregikk på bakrommet, mat og sosialisering foregikk i frontrommet. Jeg fikk lov til å sitte i frontrommet. Det fungerte noenlunde greit første gang jeg var der, men jeg måtte passe på å ikke *fremstå* som frivillig. De fleste av dem andre frivillige var unge kvinner fra ulike europeiske land, hvilket gjorde det vanskelig for dem som besøkte sentrene å skille meg fra dem. Neste gang jeg kom til senteret ble jeg bedt om å dra hjem, det hadde skjedd noe dagen i forveien som forstyrret den normale rutinen, og de ønsket ikke å ha en antropolog tilstede denne situasjonen.

Etter møte med de ansatte ved denne organisasjonen besluttet jeg å ikke være en del av deres arbeid. De ansatte tillot meg å få lov å presentere forskningen min på de ulike sentrene, og dele ut informasjon. Jeg takket ja til tilbudet, og min presentering resulterte i at Vandad tok kontakt med meg. Jeg er takknemlig for at koordinatoren ved dette arbeidet anbefalte meg å ta kontakt med Sammenkomsten, som siden ble et svært viktig for mitt feltarbeid.

Ofte opplevde jeg det å drive feltarbeid blant marginaliserte mennesker som etisk utfordrende. Flere av informantene mine er i en sårbar situasjon og det siste de trenger er en nysgjerrig antropolog som ripper opp i traumatiske minner. Det jeg har ønsket å forstå mer av, er hvordan de kan uttrykke seg i England. I mine samtaler med informanter har jeg forsøkt å etterstrebe at vi skal kunne snakke om det de ønsker å fortelle. Jeg har aldri spurt direkte hvorfor noen har søkt asyl, selv om den historien gjerne har kommet opp.

«Vil du at jeg skal fortelle deg asylhistorien min?», spurte Vandad meg, andre gang vi møttes.

Da svarte jeg;

«Du kommer til å fortelle den historien så mange ganger. Du kan fortelle meg det du vil over tid. Jeg trenger ikke å høre hvorfor du flyktet. Jeg er interessert i å bli kjent med deg.»

Ovenfor mine informanter har det vært viktig for meg å understreke at min rolle ikke er en myndighetsrolle. Jeg har ønsket å understreke at det de trenger å fortelle til Home Office, leger eller terapeuter, trenger de ikke fortelle til meg. Jeg var til stede i hverdagen.

En utfordring ved mitt feltarbeid har vært at mine informanter har hatt ulike nivå av engelskkunnskaper. Alle kommuniserte vi på språk som ikke var morsmålet vårt, og språk har iblant vært en hindring når jeg ville se på hvordan informantene mine kunne komme til uttrykk. Selv om det engelske språket er mer tilgjengelig for de fleste asylsøkere i London, enn hva norsk er for de fleste asylsøkere i Bergen, har språk vært en utfordring. Det har også åpnet for at andre måter å kommunisere på ble viktige. Erfaringens symbolske manifestasjon i et uttrykk kan ikke reduseres til det språklige alene. Bilder, musikk og stillhet har vært viktige kommunikasjonsformer mellom meg og mine informanter.

Når jeg videre vil skrive om mine informanters fortellinger, blir det en fortolkning av menneskers egen fortolkning av sin levde erfaring. De fortellingene jeg referer til vil være formet av det jeg hørte under våre samtaler. Som i all kommunikasjon, kan det være vesentlige moment mine informanter ønsket å fremme, som jeg ikke har oppfattet.

Muligheten av å få være på feltarbeid i syv måneder har hatt en viktig analytisk betydning. Uten verdien av tid ville jeg aldri turt å skrive om dem jeg har blitt kjent med. Det er delt tid jeg har hatt å tilby. Min forståelse av Matutdelingen, av Sammenkomsten, av informantenes muligheter til å komme til uttrykk, har vokst gjennom de syv månedene jeg tilbrakte med dem. Blikket mitt endret seg, noe jeg tydelig ser gjennom mine feltnotater. Jeg skrev mine feltnotater alltid like etter jeg hadde vært med en informant. Grunnlaget for historiene som følger i denne oppgaven er stort sett samtaler som ble fortalt gjennom uformelle intervju, og deltakende observasjon, både i lokale tiltak, og ved å følge informanter der de tilbragte sin hverdag.

Nijams liste over utfordringer og boligsituasjonen for asylsøkere

Første gang jeg traff Nijam utenfor Sammenkomsten, møttes vi i kantinen der han arbeider. Da vi satt oss ned sa han at han hadde en liste over tema jeg måtte få et overblikk over for å forstå hvilke utfordringer asylsøkere og flyktninger møter i hverdagslivet. Jeg vil skrive dem ned slik han listet dem opp, med litt utfyllende tekst om hvert punkt.

- Utdannelse

Selv har Nijam en bachelor i pedagogikk fra Khartom. Han er brennende opptatt av å ha en kvalitetsbasert undervisning, og arbeider frivillig som hjelpelærer for barn ved siden av arbeidet sitt i kantinen. Han håper en dag å få arbeide som pedagog i London, men har vanskeligheter med å få godkjent den utdanningen han har. I konkurranse med arbeidssøkere som har tatt utdannelsen sin i Storbritannia, kommer han til kort i jobbjakten. Hvis Nijam skal fortsette å ta master i pedagogikk i London må han betale £ 15000⁶. Det har ikke Nijam råd til.

- Transport

London er en stor og uoversiktlig by. Asylsøkerne som får bli værende i hovedstaden blir ofte bosatt i utkanten, og må lære seg å navigere rundt i byen for å møte opp på ulike myndighetskontor eller helsekontroller. I en pågående asylprosess mottar asylsøkere daglig £ 5.23⁷. Den økonomiske situasjonen utelukker som regel bruk av undergrunnen, overgrunnen og tog, der de billigste billettene i sone 1⁸ koster £ 2.30. Bussbillettene har lik pris uansett hvor langt man reiser innenfor London, og med en engangspris på £ 1.50. Nijam fortalte meg at siden han fikk en renovert sykkel fra Sammenkomsten, har han prøvd så langt han rekker å unngå kollektivtransport.

- Språk

For nyankomne i London er det vanskelig å plukke opp språket. Nijam beskrev dette som et stort problem, da så mange briter snakker raskt på dialekt, noe som gjør dem vanskelige å forstå. For å fortsette å utvide sin språkkunnskap har Nijam alltid med seg en liten notatblokk og penn. Når noen bruker et ord eller begrep som han ikke forstår, ber han dem forklare det og skriver det ned i blokka si.

---

⁶ £ 15000 tilsvarer omtrent 176 000 norske kroner.

⁷ £ 5.23 tilsvarer omtrent 62 norske kroner.

⁸ London er inndelt i seks soner. Sone 1 er sentrumskjernen. De fleste asylsøkere må regelmessig registrere seg ved et kontor i nærheten av London Bridge.

- Boligsituasjonen

Nijam fortalte meg at dette må jeg snakke om. Han forklarte at for mennesker som mangler husly settes det opp herberger som rommer kanskje 200 personer. Det er alt for lite i forhold til behovet som finnes i London. Nijam forklarte at disse herbergene er svært vanskelige. Han sa selv at herberger er et sted man ikke kan leve, for det vil alltid være problemer med alkohol og diverse annet misbruk.

- Systemet

Her presiserte Nijam at britiske borgere ikke vet hvordan systemet er for asylsøkere og flyktninger. Det at majoriteten av samfunnet ikke vet særlig mye om asylsystemet, gjør det vanskelig for dem å forstå situasjonen han lever i og fører til at han kan føle seg isolert og på siden av samfunnet.

- Myndighetene

Da tenkte Nijam særlig på hvordan asylprosessen er styrt. Jeg vil komme mer tilbake til den britiske asylprosessen i kapittel 2.

For å følge opp rådene fra Nijam, vil jeg videre i dette kapittelet rette et særskilt fokus på hvordan London er bygget opp, med et fokus på hvordan myndighetene er organisert og den nåværende boligsituasjonen. Mitt hovedanliggende blir å se på implikasjonene for asylsøkere.

Under min første samtale med Claude, like etter jeg hadde ankommet England, fortalte han at det nesten ikke var asylsøkere i London. Uheldig nytt, tenkte jeg, og vurderte en stund om jeg burde reise videre nordover for å kunne gjennomføre feltarbeidet best mulig. Den generelle regelen fra Home Office er at for å motta økonomisk støtte eller hjelp til å bosettes, vil du sendes ut av hovedstaten og Sørøst-England⁹. Regelen begrunnes med at det er vanskelig å finne nok boliger i området. Jeg valgte likevel å bli i London, noe som siden viste seg å være en god avgjørelse, da det gav meg innpass til flere lokale tiltak, sosialt engasjement, foredrag og konferanser.

For at mennesker som er i en pågående asylprosess skal kunne bli værende i London og Sørøst-England må det fremlegges sterke grunner til hvorfor utsending bør unngås. Vandad

---

⁹ Dispersal – Accommodation Request Policy
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/425305/Accommodation_Requests_PUBLIC_v2.0.pdf

og Amir, som begge er i en pågående asylprosess, fikk bli på grunn av medisinsk behandling. De er begge tilknyttet et av behandlingssentrene for torturoverlevende i London. Ved at denne organisasjonen har godkjent dem som klienter, kunne de fremvise dokumentasjon, som Home Office regner som 'uavhengig bevis' på at de har opplevd tortur i hjemlandet og vil gjennomgå behandlingstilbudet senteret tilbyr.

I London er det en akutt boligmangel, og flere røster bekymrer seg for om det er pågående politiske og økonomiske prosesser som fører til at de uten mye penger skyves ut av metropolen (Watt 2012, Chakraborty og Robinson-Tillett 2014). Det blir en *gentrifisering* av London, der den opprinnelige befolkningsgruppen gradvis flyttes ut til fordel for mer kapitalsterke beboere. Jeg vil skissere noe av den pågående gentrifiseringsdebatten, og den økende privatisering av byrådsboliger.

Det er verdt å nevne at boligsituasjonen for asylsøkere i Storbritannia ikke er organisert som i Norge. I Storbritannia har de ikke asylmottak. Hvis asylsøkere skal motta boligstøtte fra Home Office vil de bli tildelt en bolig på 'no-choice' basis. Når jeg gjennom denne oppgaven skriver om 'asylhostell', må det ikke forveksles med den norske mottaksordningen. Asylhostell i Storbritannia er som oftest en langt mer midlertidig løsning, før asylsøkeren bosettes videre i en desentralisert bolig. Dersom én trenger det, vil én bli tildelt et sted, og det kan være en leilighet, et hus, hotell eller et bed and breakfast¹⁰.

---

¹⁰ <https://www.gov.uk/asylum-support/what-youll-get>

Oppbygning av London

Figur 1 Oversikt over bydelene i London

London er inndelt i 33 bydeler [borough], som alle styres av hvert sitt byråd [council]. Det er 11 indre bydeler¹¹, og 22 ytre. De ytre bydelene har en befolkning på om lag 150 000 til 300 000 mennesker, hvilket legger dem på en typisk engelsk by størrelse. De indre bydelene tenderer til å være mindre i både areal og befolkning, men med høyere befolkningstetthet. Byrådsrepresentantene blir valgt frem, og i de fleste av Londons bydeler er det i hovedsak Labours politikere som er valgt inn i byrådene. I år 2000 ble Greater London Authorities (GLA) etablert som det øverste administrative organ for stor London. Siden år 2008 har Boris Johnson fra Conservatives vært den valgte borgemesteren av London, hvilket gjør ham til leder for London Assembly. London Assembly er styringsorganet for GLA, og består av 25 medlemmer. Det er byrådene i de ulike bydelene som er ansvarlig for mesteparten av de lokale styringstjenestene.

I Storbritannia blir politiske representanter valgt inn etter et 'first-past-the-post' system både ved parlamentsvalg og lokale valg. 'First-past-the-post' kjennetegnes ved at enten hele Storbritannia ved parlamentsvalg, eller for eksempel Stor-London ved lokalvalg, blir delt opp

¹¹ Camden, Greenwich, Hackney, Hammersmith and Fulham, Islington, Kensington and Chelsea, Lambeth, Lewisham, Southwark, Tower Hamlets, Wandsworth og Westminster

i et visst antall stemmeberettigede områder. Områdene deles inn i ulike valgkretser eller avdelinger. Velgerne stemmer for sin foretrukne kandidat, og ved opptelling av stemmene vil den kandidaten som vant majoriteten få representere hele valgkretsen.

Tjenester	Greater London Authority	London byråder
Utdannelse		✓
Boligsituasjon	✓	✓
Planleggingssøknader		✓
Strategisk planlegging	✓	✓
Transportplanlegging	✓	✓
Passasjertransport	✓	
Motorveier	✓	✓
Brann	✓	
Sosiale tiltak		✓
Biblioteker		✓
Fritid og rekreasjon		✓
Avfallsinnsamling		✓
Avfallshåndtering		✓
Miljørettet helsevern		✓
Pengeinnsamling/skatt ¹²		✓

Figur 2 Ansvarsfordeling mellom GLA og Londons byråder

I London er 'boligsituasjon' en av de offentlige tjenestene som administreres av både GLA og de ulike byrådene. GLA arbeider for å øke antall boliger i London, og hver bydel eier et visst antall byrådsboliger [council flats] som fordeles ut til søkere. I London er det om lag 800 000¹³ mennesker på venteliste for å motta byrådsbolig, eller bolig for en 'overkommelig pris'¹⁴. Byrådsboligene styres direkte under byrådet, mens 'overkommelig pris' boliger styres av boligsparelag. Boligsparelag er private non-profit selskaper som tilbyr boliger til redusert markedspris. I de fleste tilfeller vil boligene leies ut. Boligene kan også være tilgjengelig for oppkjøp, da gjerne med en fordelaktig kredittordning, eller med et delt eierskap, hvor en andel av leiligheten blir kjøpt opp og resten av utgiftene dekkes av en husleie. Jeg vil komme tilbake til 'overkommelig pris' boliger sin rolle i London gjennom dette kapittelet.

¹² Oversettelse av 'Revenue Collection'. Inntekten til en regjering fra beskatning, særavgifter, toll eller andre kilder, bevilget til betaling av de offentlige utgiftene.

¹³ <http://www.londoncouncils.gov.uk/londonfacts/default.htm?category=10#ref225>

¹⁴ 'Overkommelig pris' boliger er min oversettelse av 'affordable housing'

Gentrifisering og forflytning i London

I artikkelen 'It's not for us' forklarer Paul Watt gentrifiseringdebatten i London ved å illustrere hvordan beboere opplevde den storskala renoveringen som oppstod i Newham i forbindelse med at London var vertskap for OL i 2012 (Watt 2013). I artikkelen definerer Watt forflytning som hvordan beboere blir presset ut av sine hjem og nabolag. Ett av Watts poeng er at analyser av forflytning må redegjøre for kompleksiteten innad i begrepet (Watt 2013:101). Watt henviser til Marcuses studie av New York fra 1986, hvor han skiller mellom direkte og indirekte forflytning. Direkte forflytning oppstår når man blir fysisk nødt til å skifte bosted på grunn av faktorer som boligrivning, eller utkastelse av huseier, eller av økonomisk årsaker, gjennom husleieøkning. Den indirekte formen oppstår ved det Marcuse karakteriserer som *forflytningspress*.

«When a family sees it's neighborhood changing dramatically, when all their friends are leaving, when stores are going out of business and new stores for other clientele are taking their place [...], when changes in public facilities, transport patterns, support services, are all making the area less and less livable.” (Marcuse 1986:157, sitert i Watt 2013:101).

Et området har blitt *gentrifisert* når forflytningspresset har ført til at de som tidligere bosatte et område har blitt borte, til fordel for en gruppe med høyere sosioøkonomisk kapital. Watt argumenter for at de nåværende gentrifiseringsprosessene i London i økende grad tar en 'statsledet' form (Watt 2013:101). Slik Watt ser det, er det to underliggende mekanismer som gjør at gentrifiseringsprosessene i London kan sies å være 'statsledet'. Han skriver at vi kan forestille oss de gentrifiserende prosessene som en saks, hvor de to saksebladene simultant gjør leiemarkedet mer utilgjengelig, på grunn av økte boligpriser, og kutter ut de siste restene av den Keynesianske velferdsstaten¹⁵, offentlige byrådsboliger og boligsparelag (Watt 2013:101).

Det første saksebladet i Watts modell for 'statsledet' gentrifisering er formet av en stødig økning av eiendomsverdi innad i London. Det at London har en langvarig privilegert posisjon i Storbritannias leiemarked, forutsetter den solide eiendomsverdien. Posisjonen forsterkes av utenlandske investorer, som trekkes mot eiendommene i London som et sikkert

---

¹⁵ Watts refererer her til Keynes økonomiske teori, hvor offentlig sektor blant annet bidrar aktivt med å investere i finanspolitiske tiltak for å få økt en samlet etterspørsel i økonomiske nedgangstider.

investeringssted i en usikker finansiell samtid. Forskjellen mellom boligpriser i vest- og sentral London, til dem i de rimeligere prisete utkantbydelene har økt i perioden 1996 til 2006. Samtidig har de lavest prisete bydelene, særlig dem i Øst-London (Newham, Hackney, Tower Hamlet og Waltham Forest), hatt en raskere prosentvis økning av boligpriser enn de dyreste eiendomsområdene i samme periode (Watt 2013:102). Disse *relative* prisendringene promoterer områder av London som tidligere ikke har vært attraktive for eiendomsinvestorer (Watt 2013:102). Det investeres nå mer i å kjøpe opp boliger i bydeler som Newham, Hackney, Tower Hamlet og Waltham Forest, hvilket fører til en økning av leieprisene i disse områdene.

Det andre saksebladet formes av den langvarige nedkuttingen av byrådsboliger, både i antall og kvalitet (Watt 2013:102). Den totale andelen av byrådsboliger har sunket både i absolutte og relative termer siden 70 tallet, som et resultat av mangel på nye boliger, Thatcher-regjeringens 'Rett til å Kjøpe'- kampanje, og at offentlige byrådsboliger ble overført til kvasi-private boligsparelag. 'Rett til å Kjøpe'- kampanjen gav sikre leietakere av byrådsboliger, og visse boligsparelag, juridiske rettigheter til å kjøpe leiligheten sin til sterkt reduserte priser. På 90 og 80 tallet fortsatte en kvalitetsmessig nedgang av byrådsboliger, både i absolutte og relative termer, da datiden Conservative regjering kuttet støtte til å bygge og vedlikeholde boligene. Med New Labour i regjering på 2000 tallet ble ikke tendensene reversert. Det New Labour gjorde, var å introdusere 'Anstendige Hjem' programmet med formål for å øke den indre standarden av byrådsboliger. Watt skriver at 'Anstendige Hjem' programmet fikk negative konsekvenser, da flere av Londons bydeler eide en høy porsjon av byrådsboliger som ikke møtte de nye standardene (Watt 2013:102). For at bydelene skulle unngå å måtte betale for prisen av renovering resulterte det i en trend til å la boligmassen utgå fra de offentlige eiendom, og selges til det private markedet.

Privatisering av byrådsboliger

Watts artikkel argumenterer for hvordan statsledet gentrifisering kommer til syne, blant annet ved at flere og flere av Londons byråder velger å selge en andel av sine byrådsboliger til det private markedet. Guardian publiserte i mai 2014 en dybdeartikkel, basert på en seks måneders oppfølging av beboerne i boligkomplekset Woodbury Down i Hackney.

Boligkomplekset har blitt solgt ut til og skal totalrenoveres av det private utbyggerfirmaet

Berkely Homes (Chakrabottry og Robinson-Tillett 2014). I sine undersøkelser avslørte Guardian at av Londons 33 byråder, er 18 i samarbeid med det private boligmarkedet¹⁶.

På Sammenkomsten, det sosiale senteret hvor jeg arbeidet frivillig hver søndag, skapte den økende privatiseringen frustrasjon blant medlemmene. Spørsmålet om byrådsboliger, eller boliger til 'overkommelig pris', berørte flesteparten av de involverte i Sammenkomsten. Flere av de frivillige hadde fått en innsikt fra å jobbe enten direkte eller indirekte med hjemløshet og boligtilpasning. Blant de besøkende var nesten alltid spørsmålet om bolig prekært. De besøkende ved Sammenkomsten ønsket ofte å bli værende i hovedstaden fordi det var i London deres venner og familie var. I London er det også et større antall tilbud som dagsentre og migrantsentre som retter seg mot asylsøkere og flyktninger. Mangelen på boligplass medførte at en stor andel av de faste medlemmene sov på herberger for hjemløse. Å få tilgang til disse herbergene er vanskelig, da ledige sengeplasser ikke er i nærheten av å møte behovet til hjemløse mennesker i London. Av de besøkende som hadde innvilget en form for oppholdstillatelse blir de fleste stående i kø for byrådsbolig eller bolig til 'overkommelig pris', sammen med de 800 000 andre søkerne i området rundt London.

For å bli værende i hovedstaden, kan man forsøke å komme inn på det private leiemarkedet, hvor den gjennomsnittlige leieprisen for en leilighet, i september 2014 lå på £ 1466¹⁷ i måneden¹⁸. Det høye leienivået resulterer i at en økt andel mennesker lever på et eksistensminimum¹⁹, også etter en innvilgelse av asylsøknaden. Ved et annet dagsenter for asylsøkere kom jeg i snakk med George, som hadde vært frivillig på samme sted i seks år. Han har merket en endring av klientellet som søkte dagtilbudet, og fortalte meg at tidligere ventet flere av klientene som på førstehåndssvar²⁰ fra Home Office. På senteret George arbeider er det nå flere avviste, samt mennesker som ikke er asylsøkere, og som har blitt for lenge værende på sitt visum. George kunne forklare at mange som har fått oppholdstillatelse, fremdeles er i stor nød på grunn av den pressede boligsituasjon i London.

---

¹⁶ <http://www.theguardian.com/news/datablog/interactive/2014/may/18/public-private-partnership-housing-projects-london-mapped>

¹⁷ £ 1466 tilsvarer 17 900 norske kroner.

¹⁸ <http://homelet.co.uk/homelet-rental-index/greater-london>

¹⁹ 'Eksistensminimum' er min oversettelse av det engelske ordet 'destitution'.

²⁰ Om de får godkjent eller avslått sin opprinnelige asylsøknad.

«Det å få oppholdstillatelse har jo stor betydning, men det løser ikke nødvendigvis den vanskelige situasjonen asylsøkere lever i.»

En søndagsettermiddag på Sammenkomsten, kort tid etter den overnevnte Woodbury Down-artikkelen ble utgitt, satt jeg meg ned med Grace og Sony, som var engasjert i en samtale rundt temaet. Grace er frivillig, og Sony er fast besøkende.

«Byrådsboliger selges til private utleiery. Dette får alvorlige konsekvenser, da mennesker uten nok kapital presses ut av London. Problemet er ikke bare for innflyttere til London, men også dem som har bodd her i årevis blir presset ut. Det er en systematisk forflytning av borgere, over tid. Hvor har det blitt av snakket om sosiale reformer og Labour-politikk²¹?», sa Grace.

Sony nikket og var enig med Graces uttalelser. Han ba meg sjekke opp i kontroversene rundt Heygate Estate.

Graces argument gir resonans med Watts overstående analyse om 'statsledet' gentrifisering. Sonys tips om Heygate Estate viser til et tidligere stort boligkompleks i Elephant and Castle, Southwark som ble solgt ut til det private utbyggerfirmaet Lend Lease i 2011, og skal totalrenoveres innen 2015. Opprinnelig huset Heygate Estate over 3000 mennesker, og 1212 av leilighetene var byrådsboliger. Etter Land Lease er ferdig med sitt byggeprosjekt, skal det være 2535 leiligheter på området. Da Southwark byråd inngikk en avtale med utbyggerfirmaet ble det sagt at minst 35 % av de nybygde leilighetene skulle være 'overkommelig pris' boliger. Etter Lend Lease hadde startet å rive Heygate boligkompleks, annonserte de at på grunn av økonomiske vansker ville prosentandelen reduseres til 25 %, men disse ville deles likt mellom utleie til sosialklienter, og boliger som selges under konkurransedyktig leiepris.

I følge gruppen '35 percent', bestående av lokale beboere og handelsmenn i Elephant and Castle området, vil kun 212 av de nye leilighetene selges som "overkommelig pris" boliger. I hele det nye komplekset vil kun 79 leiligheter leies ut til sosialklienter²². Her må det nevnes at avtalen om boliger til 'overkommelig pris' også har gjennomgått en reovering. Da

---

²¹ Som nevnt, er flertallet av byrådene i London representert av innvalgte Labour politikere.

²² <http://35percent.org/heygate-regeneration-faq/>

ordningen i sin tid ble innført, skulle boligene leies ut til 50 % av markedspris. Det har nå blitt omgjort til en ny "overkommelig pris", som ligger på 80 % av markedsprisen. Den gjennomsnittlige utleieprisen for et rom i en delt leilighet i Elephant and Castle ligger på £ 151 i uken²³. Konsekvensene av de økte boligprisene er at flesteparten av de tidligere beboerne ikke vil ha mulighet til å leie eller kjøpe noen av de nye boligene.

Bilde 1: Heygate Estate sett ovenfra

Oppgaveoversikt

Jeg vil avslutte her med en kort oversikt over oppgaven videre. Et gjennomgående fokus vil være hvordan asylsøkere i London kan komme til uttrykk. I neste kapittel vil jeg gi et overblikk over asylprosessen i England, og belyse ulike trinn av den med fortellinger fra mine informanter, om hvordan de erfarte møtene med Home Office.

I kapittel tre tar jeg utgangspunkt i ulike eksempler der stemmer ble stilnet for mine informanter, for meg, eller for andre mennesker som på et vis er involvert i asylsøkeres situasjon i London. I særlig de to første eksemplene synes det å være strukturelle forhold

---

²³ £ 151 tilsvarer 1844 norske kroner.

<https://www.london.gov.uk/priorities/housing-land/renting-home/rents-map>.

Introduksjon

som begrenser hva mine informanter kan si. Hva er det som regnes gyldig? Jeg vil vise til en ny lovgivning; Immigration Act 2014. Gjennom å utdype mer om Malik vil jeg vise flere av utfordringene ved å leve som flyktning. Før jeg avslutter med en historie fra Nijam, der det er min egen stemme som stilnes som respons.

Kapittel fire handler om sosialt engasjement og lokale tiltak. Jeg vil skissere de to ulike arbeidene hvor jeg har vært frivillig og se på hvordan ulike sosiale rom gir til asylsøkeres mulighet for å presentere seg selv. Jeg vil også gi ordet til Malik, som setter hjelpetiltak i et annet perspektiv ved å fortelle om sine betraktninger.

Kapittel fem tar for seg det udelelige ved kronisk lidelse og smerte. Her er premisset at noen av erfaringene mennesker flykter fra, har ikke jeg eller andre som ikke har opplevd lignende, grunnlag for å fullt ut forstå. Jeg argumenterer for at vi må anerkjenne dem som søker asyl som mennesker med en verdi i seg selv, også utenfor 'asylsaken' deres. Gjennom kapitlet gjengir jeg samtaler med Vandad og Amir.

I kapittel seks vil jeg fatte en avslutning.

Introduksjon

Kapittel 2

Den britiske asylprosessen

Asylsøkere i London må forholde seg den britiske asylprosessen. På et vis er asylprosessen svært konkret, mekanisk nærmest. Det er et satt behandlingssystem som er politisk vedtatt og implementert av Home Office. Etter å ha gjennomført asylprosessen, avgjør saksbehandlerne i Home Office om søker er kvalifisert til å få innvilget asyl i Storbritannia. Saksbehandlerne vurderer om søker faller inn under definisjonen fra FNs konvensjon om flyktningsstilling, hvor en flyktning blir definert som én;

«som følge av begivenheter som har funnet sted før 1. januar 1951²⁴ og på grunn av at han med rette frykter for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, befinner seg utenfor det land han er borger av, og er ute av stand til, eller, på grunn av slik frykt, er uvillig til å påberope seg dette lands beskyttelse; eller som er statsløs og på grunn av slike begivenheter befinner seg utenfor det land hvor han har sin vanlige bopel, og som er ute av stand til eller, på grunn av slik frykt, er uvillig til, å vende tilbake dit.» (Art.1 [A] [2])

For å få innvilget asyl må saksbehandleren i Home Office vurdere det slik at søker ikke kan returneres på grunn av en velbegrunnet frykt for forfølgelse i hjemlandet. Denne avgjørelsen vil baseres på ulike intervju og personlige dokument, samt Home Office sin landinformasjon.

Asylprosessen kan også fremstå som kryptisk, ikke bare for menneskene som gjennomgår den. Nijam nevnte i forrige kapittel at en av utfordringene asylsøkere og flyktninger møter i dagliglivet er at de fleste briter ikke aner hvordan asylsystemet fungerer.

Immigrasjonsadvokater jeg har snakket med beskrev asylprosessen som en labyrint, preget av hyppige politiske endringsvedtak som påvirker saksbehandlingen.

---

²⁴ Tilleggsprotokollen av 1967 opphevet denne tidsbegrensningen og la grunnlaget for at også begivenheter etter 1951 kunne danne grunnlag for å bli innvilget flyktningstatus.

I min oppgave er det mine informanternes fortellinger om hvordan de erfarte asylprosessen som veier tyngst. Felles for de fleste av mine informanter²⁵, er at de ikke har et klart overblikk over de ulike delene av asylprosessen. Det de vet er at de må formidle sin årsak for flukt, slik at de som bedømmer deres beskyttelsesbehov kan innvilge asyl. Mine informanter kan stå i en flyt av informasjon som kommuniserer flere forskjellige budskap om hvordan de skal navigere asylprosessen. Ett eksempel på dette er spørsmålet om man skal fortelle at man har et pass. I asylprosessen må man bevise sin identitet. Bevisbyrden ligger på asylsøker for å anskaffe tyngde bak sitt behov for beskyttelse²⁶. Det å levere et pass er et materielt bevis som vil kunne styrke sannsynligheten av din identitet. Samtidig har flere av dem jeg snakket med blitt tipset om å gjemme bort eventuelle pass, da man kan bli utsendt umiddelbart dersom man blir tatt med reisedokumenter på seg.

Vandad kjente på en annen splittelse i asylprosessen. Velvillig hjelpepersonell rådet ham til å anskaffe seg en advokat før han gikk videre til asylintervjuet sitt. Selv ønsket han ikke å involvere en advokat, han mener sine erfaringer i seg selv er det som skal skaffe ham beskyttelse. Etter at jeg har arbeidet med asylsøkeres situasjon, mener jeg at erfaringene i seg selv ikke er nok. Det er hvordan de blir formidlet og fortolket under asylintervjuet som avgjør om søker får innvilget beskyttelse eller ikke.

I dette kapittelet vil jeg beskrive den britiske asylprosessen, og belyse trinnene med hvordan mine informanter forteller om sine møter med Home Office. Jeg vil argumentere for at asylprosessen er grunnfestet i en ujevn maktstruktur, som gjør at det stilles høye krav til at asylsøkeres fortellinger er 'sann'. For at en asylsøker skal få innvilget flyktningstatus, må saksbehandlerne i Home Office i stor grad gjøre en skjønnsmessig vurdering om deres fortellinger er troverdige. Mitt argument blir at ved evalueringen av troverdighet ligger det til grunn en *forestilling* om hvordan en flyktning ville presentert seg, som gjør at asylsøkere må tilpasse sine historier til asylsystemets forventninger.

En troverdig historie?

Jussprofessoren Robert Thomas har utgitt en artikkel der han ser på hvordan troverdighet blir tilskrevet asylsøkeres historier, blant annet i Storbritannia. Han mener at spørsmålet om troverdighet ligger i kjernen av asylavgjørelsen. Ifølge Thomas er det to prinsipielle

---

²⁵ Med unntak av Claude, som selv arbeider som immigrasjonsrådgiver.

²⁶ Asylum Policy Instruction: Assessing credibility and refugee status. 4.1 The burden of proof

komponenter som brukes for å avgjøre om søkerens frykt for returnering til hjemlandet er velbegrunnet (Thomas 2006:79). Det første er historien de forteller, som blir det subjektive elementet. Det andre er landinformasjon og materielle bevis, som i denne sammenheng blir omtalt som det objektive element. Ifølge Thomas er det tre kategorier som asylsøkere som tilskrives en manglende troverdighet faller innenfor (Thomas 2006:81). Den første av dem er en *intern inkonsistens* i søkerens historie. Da vurderes det om søkers historie forblir den samme gjennom intervjuet og i de ulike instansene i Home Office. Intern inkonsistens kan måles ved å stille visse 'sjekk-spørsmål' som datoen søker flyktet, datoen hendelsene de flyktet fra startet, eller detaljerte beskrivelser av hvor de bodde i hjemlandet.

Den andre kategorien til Thomas er *ekstern inkonsistens*. Da blir det evaluert om historien søker forteller sammenfaller med de objektive bevisene i Home Office har sin landinformasjon. Thomas utfordrer antagelsen om at landinformasjon er objektiv og påpeker blant annet at det er Home Office selv som innhenter landinformasjon fra opprinnelseslandene (Thomas 2006:85). Han stiller seg spørrende til om det i det hele tatt er mulig å innhente 'objektive' bevis fra enkelte land søkere flykter fra. Thomas mener landinformasjon og materielle bevis kan være god assistanse når man vurderer troverdighet, men man må vokte seg for å gi dem en for opphøyd status, da landinformasjon også har en høyst omstridt gyldighet. Senere i kapittelet vil Claudes fortelling om hans erfaring av asylintervjuet illustrere dette ytterligere.

Den siste kategorien av troverdighet omhandler *sannsynligheten* for søkerens fortelling. Thomas poengterer at dette er en utfordring for saksbehandlere, som mottar søknader fra mer en 146 opprinnelsesland, hvorav han skriver de fleste er 'ikke-vestlige' (Thomas 2006: 84). Ifølge Thomas er det en risiko for at saksbehandlerens bedømmelse tas ut fra deres egne 'vestlige' antagelse om hva som gjør en historie sannsynlig. Saksbehandlerens subjektivitet vil alltid være en faktor i asylprosessen.

En antropolog som har gjort flere års feltarbeid blant asylsøkere i Storbritannia er Melanie Griffiths. I artikkelen, 'Vile liars and truth distorters: truth, trust and the asylum system', viser hun til hvordan hennes informanter beskriver byråkratiet de er satt i, som et system preget av skjønnsmessige avgjørelser som er uforutsigbare, forvirrende, og iblant fremstår som fullstendig irrasjonelle (Griffiths 2012).

Griffiths argumenterer for at falskneri, usikkerhet og mistillit er like mye asylsøkeres perspektiv på immigrasjonssystemet, som omvendt. Ved asylsøkeres involvering med Home Office mener Griffiths det er doble standarder. Om asylsøkeren er inkonsistent i sine fortellinger, blir det fortolket som manglende troverdighet og et bevis på at søker lyver, mens saksbehandlerens inkonsistens vil være en indikasjon på ubetydelige feiltrinn, uten større konsekvenser (Griffiths 2012;8). Griffiths argumenterer da for at det holdes en høyere standard til at asylsøkere fortellinger er 'sanne', enn til saksarbeidernes respons. Hun poengterer at 'sannhet' og 'løgn' blir for ensidige og overforenklete retningslinjer i vurderingen av en asylsøkers beskyttelsesbehov (Griffiths:2012), og skriver:

“Of course, constructs of truth-tellers and liars are subjective, relying on expectations about how people think, remember and behave, and drawing on cultural assumptions regarding ‘common sense’ reasoning, gender stereotypes and political norms. British decision-makers tend to assume that truthful asylum seekers have a good recall of events, provide ‘plausible’ accounts, present their stories in a consistent and unhesitating manner, and offer the ‘right kind’ of evidence and testimony [...] In contrast, narrative variations and anomalies are associated with lying. An emphasis on ‘discrepancy-counting’ however can be insensitive to the many reasons to why people forget or do not provide details.” (Griffiths 2012: 10)

Griffiths skriver senere at til tross for hvor problematisk termene er, er ikke hennes poeng at asylsøkere ikke 'lyver'. Det hun vil understreke er at noen ganger vil 'løgn' være den rasjonelle respons, når asylsøkere skal navigere i det de opplever som et komplekst og uforutsigbart immigrasjonssystem. Hun skriver videre:

“Sometimes people give incorrect information because they do not know the ‘truth’, because it conveys information that is more ‘truthful’ than the strict ‘truth’, or because they anticipate a bias of mistrust. This may not be the same as lying.” (Griffiths 2012: 12).

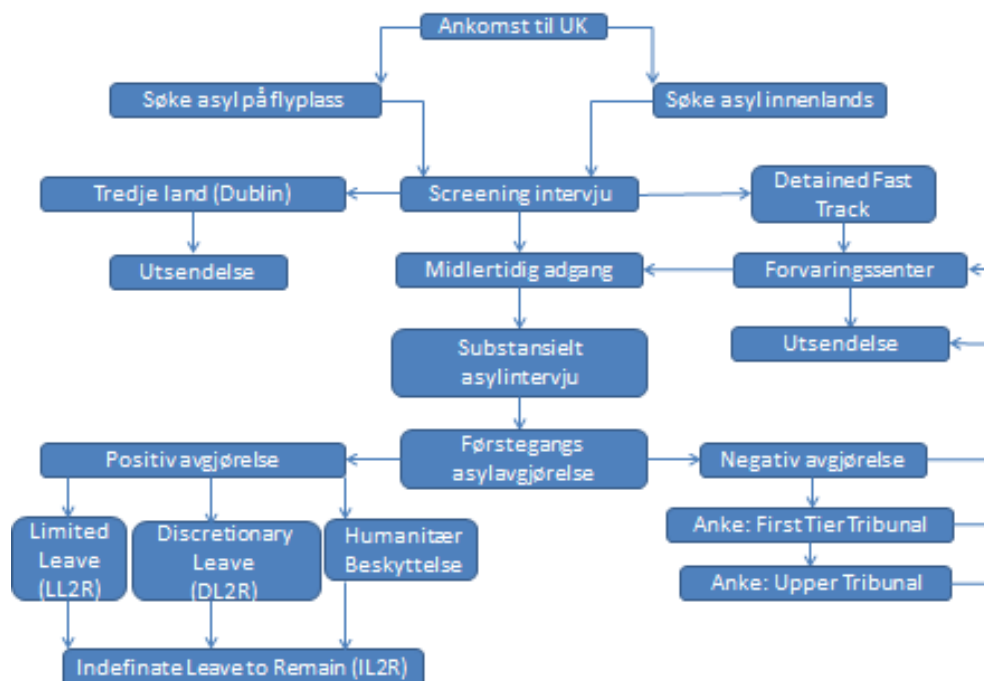
I et møte mellom asylsøkere og Home Office synes systemet å ha en mistillit til asylsøkerne som forteller sine historier, og asylsøkere har en mistillit til systemet som evaluerer dem. Det at asylsøkere ikke har tillit til systemet, har ikke de samme konsekvensene som at systemet

ikke har tillit til dem. Derfor blir det asylsøkerne som må tilpasse seg. I dette kapittelet vil mine informantere fortellinger, belyse feiltrinn som kan forekomme i tilskrivningen av troverdighet for utsagn innad i asylprosessen. Avgjørelsen om hvem som blir kvalifisert til å 'med rette frykte for forfølgelse' kan ikke løsrives fra Home Offices forventninger om hva som er troverdig.

Da Nijam forstod at jeg ønsket å lære mer om hvordan han erfarte den britiske asylprosessen, spurte han meg om jeg visste hvilke spørsmål som var viktige for Home Office ved screeningintervjuet. Jeg svarte ut fra det jeg hadde lest på nettsider: «Hvordan kom du til England? Hvorfor? Hvorfor returnerer du ikke til hjemlandet ditt? Hva frykter du?» Nijam fortalte meg da at de viktigste spørsmålene fra Home Office handler om datoer: «Hva er bursdagsdatoen din? Fra hvilke datoer utførte du reisen til Storbritannia? Om du har opplevd trussel på hjemstedet ditt, hvilken dato var det?»

For å bli vurdert til å ha et ekte beskyttelsesbehov må asylsøkerne også ha en forståelse av hvilken fortelling saksbehandlerne i Home Office forventer. Jeg vil videre sette opp en oversikt over de vesentlige trinnene i asylprosessen, og belyse dem med mine informantere fortellinger om sine egne eller om sine venners erfaringer.

Asylprosessen

Figur 3 Oversikt over den britiske asylprosessen

Figuren jeg har skissert på ovenfor beskriver de essensielle trinnene i den britiske asylprosessen. Her er screeningintervjuet av stor betydning, dette er slusen som avgjør hvor søker vil havne videre. Jeg vil fokusere dypere på trinnene etter man har søkt asyl, og før førstegangs asylavgjørelse: screeningintervju, 'tredje land' saker, 'Detained Fast Track' - prosesser og substansielt asylintervju.

Etter den opprinnelige asylavgjørelsen får søker enten et positivt eller negativt svar. Ved positivt svar er det tre underkategorier. Den første, 'limited leave to remain' (LL2R) eller begrenset oppholdstillatelse, er den mest rettsikre. LL2R er en periode over fem år hvor man teoretisk sett kan sendes tilbake til hjemlandet dersom oppholdsgrunlaget har endret seg drastisk. I praksis har en slik returnering aldri skjedd. Det er LL2R som lettest blir omgjort til en 'indefinite leave to remain' (IL2R), som er en permanent oppholdstillatelse.

'Discretionary leave to remain' (DL2R) er en mindre sikker oppholdstillatelse. Den er vanskeligere å få omgjort og kommer med færre rettigheter. DL2R gis gjerne til enslige mindreårige asylsøkere, som gir dem et midlertidig opphold i Storbritannia før de ofte sendes tilbake til hjemlandet når de er fylt 18 år. 'Humanitarian leave to remain' (HL2R) kan

gis til dem som ikke har en velbegrunnet frykt for forfølgelse ved returnering til hjemlandet, men som trenger oppholdstillatelse av sterke menneskelige hensyn. Slike menneskelige hensyn kan for eksempel gis i spesielle sykdomstilfeller, der søker ikke vil kunne motta adekvat behandling ved retur. Gjelder det et sykdomstilfelle, og sykdomsforløpet er over den mest kritiske fasen, vil oppholdsgrunnlaget utgå, og søker risikere å bli sendt tilbake til hjemlandet. Humanitær beskyttelse er også vanskelig å omgjøre til en permanent oppholdstillatelse.

Ved en negativ asyavgjørelse kan søker klage til tribunal i to instanser. Under mitt feltarbeid ble 25 %²⁷ av de innklagede asylsakene omgjort. Det vil si at fra å få et negativt førstehåndssvar fra Home Office, fikk søkeren innvilgelse av asyl i et selvstendig asyltribunal. Den høye prosentandelen kan skyldes at saksbehandlerne i Home Office er under høyt press: De må ta vanskelige valg i en overarbeidet arbeidssituasjon. Statistikk fra Home Office viser at i slutten av juni 2014 var det en økning på 45 % av antall mennesker som avventet en avgjørelse på sin asylsøknad sammenlignet med året før²⁸.

Fire menns fortellinger skal få kaste lys over trinnene jeg har nevnt ovenfor. Jeg vil sette størst fokus på screeningintervjuet. Til sist vil jeg samle trådene og se om erfaringene som blir fortalt av mine informanter kan si noe mer om utfordringene ved å vurdere troverdighet i asylprosessen.

Screeningintervjuet

Registreringen av en asylsøknad skjer ved et screeningintervju, og bør gjennomføres fortest mulig etter ankomst til Storbritannia. Om en asylsøker venter mer enn tre dager etter ankomst med å søke asyl, og deretter ber om screeningintervju, vil det kunne bli vanskelig å motta økonomisk støtte fra myndighetene. Claude har fortalt meg årsaken: Da ser det ut til at ditt behov for beskyttelse ikke er så prekært, og at søker har hatt 'mikset motivasjon' for å komme til Storbritannia. Lengre opphold i landet før du søker asyl vil av samme årsak kunne telle negativt i asyavgjørelsen. På Home Office sine hjemmesider står det;

---

²⁷ <https://www.gov.uk/government/publications/immigration-statistics-january-to-march-2014/immigration-statistics-january-to-march-2014#asylum-1>

²⁸ Home Office forklarer at det er et resultat av intern restrukturering, hvor det har vært en nedkutting i arbeidsmassen. I følge dem selv arbeider de nå å rekruttere nye saksbehandlere. I juni var det 21 104 mennesker som avventet svar fra Home Office på søknader levert siden april i år 2006. Home Office Statistics. 8.2 Asylum – Key facts <https://www.gov.uk/government/publications/immigration-statistics-april-to-june-2014/immigration-statistics-april-to-june-2014#asylum-1>

“You should apply [for asylum] when you arrive in the UK or as soon as you think it would be unsafe for you to return to your own country. Your application is more likely to be denied if you wait²⁹.”

Screeningintervjuet kan enten registreres på flyplassen, over telefon, eller ved oppmøte til Home Office sitt hovedkontor i Croydon, London. Home Office ber deg ta med identitetspapirer. Du må informere om du går på medisiner og gi relevant medisinsk informasjon om deg selv og eventuelle personer du forsørger. Ved screeningintervjuet fotograferer de deg, registrerer fingeravtrykk og holder et intervju med formål for å sjekke hvem du er og hvor du kommer fra. Screeningintervjuet er ikke et detaljert intervju om hvorfor du søker asyl. Det er i etterkant av screeningintervjuet en innkallelse til et mer dyptgående asylintervju³⁰ hvor du forteller hvorfor du flykter fra hjemlandet. Basert på screeningintervjuet avgjøres det om asylsøkeren skal få midlertidig adgang til Storbritannia i løpet av asylprosessen, eller refereres videre til enten et ‘tredje land’ eller ‘Detained Fast Track’ prosesser.

I Vandad sitt tilfelle tok det fire måneder før han gjennomførte screeningintervjuet. Han kom til Storbritannia i starten av november 2013. Gjennom Home Office fikk han midlertidig bosted på et asylhostell, hvor Vandad fikk det han selv kaller et mentalt sammenbrudd. Han ble funnet på rommet sitt etter et selvmordsforsøk. Det førte til at Vandad i midten av desember ble innlagt på en psykiatrisk klinikk med en sterk depresjon. Han ble boende der til slutten av februar. Vandad viste meg sin innleggelses anbefaling, hvor det står at Vandad har opplevd trauma etter krise. Det står også at han har blitt torturert som følge av politisk aktivitet. I løpet av sin tid på klinikken viste Vandad så god bedring at legene nå mente han kunne utskrives uten å være i risiko for å skade seg selv. De sendte ham tilbake til asylhostellet.

Når Vandad gjennomførte sitt screeningintervju, var det fjerde gangen han ble innkalt, men på grunn av sin mentale tilstand har han hatt gyldig årsak til utsettelse. Screeningintervjuet var dog ikke første gangen i England Vandad fortalte om hvilke hendelse som førte til at han flyktet fra Iran. Han hadde allerede gått gjennom disse erfaringene med ulikt helsepersonell, og presentert seg for en klinikk som tilbyr hjelp til torturoverlevende. Det sistnevnte møtet

---

²⁹ <https://www.gov.uk/claim-asylum/screening>

³⁰ Det substansielle asylintervjuet.

var kun fire dager før screeningintervjuet. Jeg traff Vandad like etter, og spurte hvordan møtet med organisasjonen var. Han fortalte meg at han ikke ønsket å svare på spørsmålene deres. Han liker ikke slike situasjoner. Han fortalte dem at de kunne snakke med sykehuset og få rapporten hans. Vandad sa han allerede hadde forklart *alt*. Denne organisasjonen for torturoverlevende har taushetsplikt, og vil ikke formidle det Vandad sier videre. Men for Vandad var de forskjellige instansene som spurte om hans asylsak, kun noen andre som ønsket å vite hvem han var og hvorfor han kom.

Vandad forteller om sitt screeningintervju

Fem dager etter møtet med Home Office reiste jeg ut til asylhostellet for å snakke med Vandad. Følgende samtale fant sted på rommet hvor han bodde.

«Okei Vandad», sa jeg, «kan du fortelle meg om screeningintervjuet?»

Vandad nikket. Han fortalte at han reiste til Home Office sitt hovedkontor i Croydon. Da han ankom viste han et dokument på hvem han var og fikk en kølapp. Det var en håndskreven lapp med nummeret 173. Vandad gikk på ulike medisiner; sovemedisiner og antidepressiva. Før møtet tok han en tablett og medisinene gjør ham svært døsig. Han ventet på å bli oppkalt. De kalte ham opp på hans eget språk.

«Når de kalte meg, sov jeg... tror jeg... jeg vet ikke.

Intervjueren sa; 'Vi kalte deg fem ganger, hvorfor svarte du ikke?'³¹

Vandad regner med at intervjuet varte mellom 45 minutter og en time. Han fortalte meg at de stilte spørsmål som «hvorfor kom du, og så videre». Da Vandad kom inn i rommet hvor intervjuet foregikk, så han at det var lenker festet til stolen han skulle sitte i.

«'Hvorfor?', spurte Vandad til intervjueren.

'Hvis asylsøkere blir sint', svarte intervjueren.

'Hva visst du er sint på meg?', spurte Vandad videre,

'Jeg blir aldri sint på deg'.»

Vandad var så døsig når de kalte på ham. I løpet av intervjuet hadde de pause to ganger.

«Når jeg sitter i stolen, føler jeg ikke noe godt», sa Vandad til meg.

---

³¹ Jeg bruker doble anførselstegn («...») når jeg siterer noe som har blitt sagt direkte til meg. Enkle anførselstegn ('...') i sitat viser til gjenfortellinger av andre samtaler.

Jeg satt ovenfor Vandad på rommet hans. Han sank illustrerende ned i stolen sin, og fortalte at det gjorde han under intervjuet i Home Office også. Intervjueren spurte om hvorfor han satt slik? Vandad fortalte ham om medisinene han gikk på, og om innleggelsene på sykehus. Han fortalte at han ikke følte seg bra, og spurte om han kunne hente medisinene sine som var i sekken hans i underetasjen.

Tilbake i intervjuet fikk Vandad klager på at han snakket lavt, men han husker ikke om han gjorde det. Tolken satt ved siden av ham, men hun hørte ikke hva Vandad sa.

«Jeg klarer ikke snakke høyt», sa Vandad.

‘Hvorfor sitter du slik som dette? Dette er ikke bra’, fortalte tolken til ham på farsi. Tolken klaget på Vandads sittestilling, selv etter intervjueren hadde sluttet å bemerke det. Intervjueren bemerket sittestillingen til Vandad to-tre ganger. Han fortalte meg at han ikke ønsket å gjøre intervjueren opprørt, men intervjueren forstod ham ikke.

«De følte at jeg var...», Vandad forsøkte å finne det riktige engelske ordet, men det kom ikke til ham. Han reiste seg og sa «dette er viktig», så gikk han ut til fellesarealet for å få hjelp til oversettelse fra en annen iraner. Han kom tilbake like etter, «Respektløs! De følte jeg var respektløs.»

Vandad satt seg ned på stolen ovenfor meg igjen.

«Tolken snakket til meg på farsi. ‘Hvorfor er du respektløs?’»

«Jeg husker ikke så mye. Jeg beklager», sa Vandad til meg.

Det ble vanskelig for Vandad å fortsette intervjuet.

«Etter 2-3 minutter får jeg lyd i ørene. Jeg er uvel. Jeg kjenner det rister på innsiden. Jeg vil ikke snakke noe mer. ‘Gi meg papirene mine’ sier jeg. Jeg gråter».

Vandad gikk da av stolen, han satt seg ned på gulvet i intervjurommet og gråt.

« ‘Nei nei, sitt, ikke, vær så snill, hva skjedde?’ spurte intervjueren.

‘Jeg kan ikke flytte meg’ svarte jeg. Jeg sitter på gulvet. Når jeg sitter på gulvet... Jeg vet ikke. Jeg ønsker å snakke høyere, men jeg kan ikke».

Vandad fortalte at lederen³² ble tilkalt. Han ba Vandad om å sette seg i stolen.

«Jeg kan ikke sette meg i stolen», svarte Vandad «‘stolen er et problem for meg’.»

---

³² Ordet Vandad brukte var ‘manager’.

De hentet mat og drikke til Vandad. Lederen satt seg ned ved siden av ham.

«Når jeg brøt sammen snakket tolken veldig fint til meg. 'Min bror' sa hun»

Det var et toneskifte fra å bli kritisert som 'respektløs' tidligere i intervjuet fortalte Vandad. Intervjuet ble avsluttet. Vandad ble tildelt ID-kort, som beviser at han er asylsøker, og ble informert at han kanskje blir sendt til Liverpool. Han forstår ikke hvordan det skal gå. Hver uke blir han tildelt nye avtaler i London. Home Office tok fingeravtrykk og bilder av Vandad. Han fikk to nye dokumenter. Vandad viste meg dokumentene han ble tildelt. Han viste meg også medisinene han går på.

«Jeg vil ikke være respektløs mot noen», sa han.

Etter intervjuet på Home Office ble han kjørt hjem av en som arbeidet på kontoret i Croydon. Under bilturen fortalte sjåføren at Vandad ville bli sendt til Liverpool neste mandag. Sjåføren skulle kjøre ham til asylhostellet, men Vandad ble ikke kjørt til riktig plass. Vandad fortalte han har blitt kjørt til feil sted, de hadde ikke parkert utenfor asylhostellet, dette var ikke der han bodde. Sjåføren ringte de ansatte ved asylhostellet for å bekrefte at Vandad snakket sant.

«Jeg tror... ikke sende meg til annet sted. Om de aksepterer meg i organisasjonen for torturoverlevende, de gjør hus for meg London. Jeg venter på mitt neste intervju³³.»

Han vet ikke når det kommer, men gjetter at det er etter alle andre avtaler. Nå er han booket frem til slutten av mars. Vandad vet han skal på en MR scanning, men han vet ikke når. I Iran fikk han en alvorlig skade mot hodet, siden da har han slitt med høye lyder i ørene. Han forklarte at hodepinen hans, som har blitt værende etter fengslingen i Iran, er som elektriske albustøt.

«Som en stein med en kjetting i mitt hode, samme tid, risting».

«Hvordan føler du deg nå?», spurte jeg Vandad.

«Jeg er bra nå. Ikke dårlig».

Vi avsluttet samtalen.

Screeningintervjuet var belastende for Vandad. Som han sa til meg, «når jeg sitter i stolen føler jeg ikke noe godt». Vandad vet han må fortelle sin historie. Han vet det er intervju, men har ikke en klar forståelse av asylprosessen. Han forstår ikke hvorfor han må fortelle så

---

³³ Det substansielle asylintervjuet.

mange ganger, til så mange forskjellige instanser. Vandad vet ikke hvilke svar som gir ham midlertidig adgang, eller hvilke svar som kan sende ham i forvaring. Faktisk er det ikke sikkert han engang vet at han kan bli satt i forvaring etter screeningintervjuet.

Independent Chief Inspector of UK Borders and Immigration utgav i 2011³⁴ en rapport som undersøkte 'Detained Fast Track' prosessene. Rapporten meldte at asylsøkerne ikke blir fortalt muntlig at det er en risiko for å bli satt i forvaring etter et screeningintervju. Home Offices respons på rapporten forteller at denne informasjonen allerede blir gitt under 'point of claim', uten at de utdyper hva det betyr. De henviser også til sine nettsider, hvor en mer tydelig og detaljert forklaring på risikoen for å bli satt i forvaring vil bli utgitt på 17 forskjellige språk. Vandad har ingen fungerende datamaskin. Selv om han hadde hatt det er det ikke sikkert at han hadde besøkt Home Office sine nettsider. Etersom Vandads screeningintervju ble utsatt fire ganger hadde han vært relativt lenge i Storbritannia da intervjuet først ble avholdt. Hvis man følger malen fra Home Office, og utfører screeningintervjuet så tidlig som tre dager etter ankomst, er det vanskelig å kunne lese seg opp, eller i det hele tatt vite om disse nettsidene som forklarer trinnene i asylprosessen.

'Tredje land' saker

Malik var en av dem jeg snakket mest med under mitt feltarbeid. Han flyktet til England fra Irak som 17 åring for å søke asyl, og har nå permanent oppholdstillatelse (IL2R) og britisk statsborgerskap³⁵. Veien dit var lang. Det tok fire og et halvt år før Malik fikk positivt svar på sin asylsøknad, og det tok enda ti måneder før han fikk godkjent sin søknad om statsborgerskap.

Malik fortalte meg en historie om en kamerat fra Irak og hans vanskeligheter med det som i Storbritannia kalles 'tredje land' saker. 'Tredje land' saker handler for det meste om asylsaker som faller under Dublin-reguleringen. Dublin-reguleringen forteller blant annet hvilket medlemsland som har ansvar for en asylsak. Om en asylsøker har søkt asyl i et annet medlemsland vil det være registrert med fingeravtrykk³⁶. Hvis han deretter søker asyl videre i en ny nasjon vil han høyst sannsynlig sendes tilbake til første søknadslandet.

---

³⁴ Asylum: A thematic inspection of the Detained Fast Track. July – September 2011

³⁵ For å kunne søke om statsborgerskap må du ha IL2R og bodd sammenhengende i Storbritannia i minst fem år.

³⁶ Samlingen av data skjer i et felles «Eurodac» system innad i EU. Her registreres bl.a. fingeravtrykk, kjønn, og første registreringsland i EU.

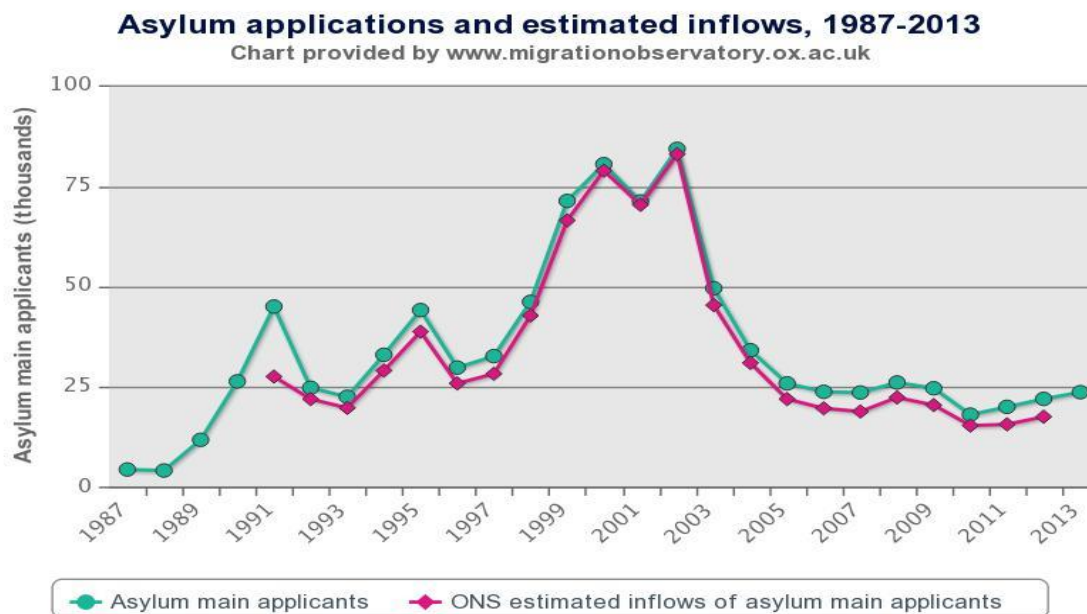
Maliks kamerat søkte først asyl i Belgia. Tre år gikk, uten svar, så han besluttet å dra videre til London. Her fant de fingeravtrykkene hans fra Belgia. Han stod da ovenfor deportering, og besluttet å 'gå under raderen'. Han visste at han måtte kvitte seg med fingeravtrykkene sine, og i et forsøk på å bli ugjenkjennelig begynte han å skjære dem bort. Lenge bodde han på rommet til Malik, som på den tiden bodde i et delt hus for asylsøkere. Dette var en ugunstig situasjon, da huset ble inspisert av en nøkkelvakt noen ganger i uken. Malik kunne få trøbbel for å huse en 'ulovlig'. Kameraten beklaget ovenfor Malik for den vanskelige situasjonen han hadde satt ham i, og dro etterhvert videre til Nord-England, hvor han hadde noen venner.

Malik fortalte at kameraten begynte å røyke mye hasj, og at han begynte å 'gå under' i sin usynlige ventetilværelse. Da han flyktet opp til Nord-England hadde ikke Malik like mye kontakt med ham. Kameraten hadde aldri penger til å ringe, men Malik ringte innimellom. En gang hadde han vært i en slåsskamp som førte til en arrest. Politiet spurte ham; 'Hvem er du? Du har tre navn og ingen fingeravtrykk. Hvem er du?' Ifølge Malik fortalte ham dem at han var ikke den han hadde blitt.

Malik sa at kameraten ikke hadde ønsket å gjøre noen av de tingene de hadde arrestert ham for. Han ønsket ikke tre navn, han ønsket ikke å måtte skjære av seg fingeravtrykk, men, i Maliks egne ord: «Limbotilværelsen hadde drevet ham til det». Til slutt fikk kameraten en begrenset oppholdstillatelse i Storbritannia. Da hadde limbotilværelsen allerede redusert ham så sterkt, både fysisk og psykisk, at Malik følte kameraten hadde blitt en annen.

DFT: 'Detained Fast Track' - Prosesser.

'Detained Fast Track' (DFT)-prosesser ble introdusert i 2003 under den forrige Labour-regjeringen. I starten var DFT-prosessene kun gjeldende for mannlige asylsøkere, men de ble utvidet til kvinnelige søkere i 2005. DFT-prosessene ble introdusert i en periode da antall asylsøknader i Storbritannia var på sitt absolutte rekordnivå. I 2002 var det 84 130 asylsøknader registrert i Storbritannia, i 2014 var andelen sunket til 23 507.

Source : ONS, Long-Term International Migration (LTIM). Home Office, Immigration Statistics table as.01

Figur 4 Oversikt over faktiske og estimerte asylsøknader i perioden 1987 - 2013

Formålet til DFT-prosesser har vært å få en raskere behandlingstid på asylsøknader og å utsende de avviste asylsøkerne. Etter et screeningintervju vil immigrasjonsoffiserer henvise saker videre til 'National Asylum (and Third Country) Intake Unit' (NAIU) dersom det blir vurdert at dette er en sak som kan håndteres raskt. Hvis NAIU godkjenner søknaden for en DFT prosess, blir asylanten satt i forvaring mens asylsøknaden er til behandling.

Home Office sitt skriv om DFT-prosessene presiserer at visse personer sannsynligvis ikke vil være egnet for forvaringssentre. Kriteriene for dem som skal utelukkes fra DFT er:

- Women who are 24 or more weeks pregnant;
- Family cases (see 2.3.1 Family Cases and Family Splits – Further Information);
- Children (whether applicants or dependants), whose claimed date of birth is accepted by the Home Office (see below for further information about Age Dispute Cases);
- Those with a disability which cannot be adequately managed within a detained environment (see 2.3.2 IRC Medical & Support Facilities – Further Information);
- Those with a physical or mental medical condition which cannot be adequately treated within a detained environment, or which for practical reasons, including infectiousness or contagiousness, cannot be properly managed within a detained environment (see 2.3.2 IRC Medical & Support Facilities – Further Information);

- Those who clearly lack the mental capacity or coherence to sufficiently understand the asylum process and/or cogently present their claim. This consideration will usually be based on medical information, but where medical information is unavailable, officers must apply their judgement as to an individual's apparent capacity;
- Those for whom there has been a reasonable grounds decision taken (and maintained) by a competent authority stating that the applicant is a potential victim of trafficking or where there has been a conclusive decision taken by a competent authority stating that the applicant is a victim of trafficking;
- Those in respect of whom there is independent evidence of torture.³⁷

For å vende tilbake til DFT-rapporten fra Independent Chief Inspector i 2011, ble det der tatt en blindtest på 114 DFT-saker. Det er satt en ønskelig tidsskjemaramme på 3 dagers forvaring, men ifølge rapporten er det en gjennomsnittlig behandlingstid på 13 forvaringsdager. Årsakene for forsinkelsene ikke er rapportert. Av datamaterialet som de baserer seg på er 73 % av dem som ble gitt en negativ asylavgjørelse blitt sendt ut fra landet, men utsendelsen tok lengre enn tre måneder på 40 % av sakene. Av de 114 sakene i rapporten, ble 30 % tatt ut av forvaring på et tidspunkt, og 27 % av dem var løslatt før asylavgjørelsen var satt. Flesteparten av disse, 44 %, ble løslatt på grunn av helsesituasjon og bevis på at de var offer for tortur eller menneskehandel. 32 % ble løslatt på grunn av vanskeligheter med å få tak i reisedokumenter for utsendelse.

Independent Chief Inspector sin rapport melder en bekymring for at det ikke er tilstrekkelige sikkerhetstiltak for å unngå å sende sårbare individer til forvaring. Særlig gjelder dette for personer som har vært gjennom tortur eller menneskehandel, som i utgangspunktet skal beskyttes fra forvaring gjennom 'Regel 35'³⁸. Hensikten bak 'regel 35', er at de som administrerer forvaringssentrene skal bli informert om internerte som er i en særlig sårbar situasjon, og vurdere om det er passende å fortsette å ha dem i forvaringssenter. Regelen

---

³⁷ Jeg har valgt å sitere direkte fra Home Offices offisielle retningslinjer; https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/370322/Detained_Fast_Track_Processes_v6_0.pdf

³⁸ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/257437/rule35reports.pdf

presiserer blant annet at det skal være helt eksepsjonelle situasjoner hvis en som har vært utsatt for tortur skal settes i forvaring.

Det rapporteres også at screeningintervjuet sies å være for lite privat, og for skreddersydde standardspørsmål for å minske risikoen for å beskytte sårbare individ. Screeningintervjuet er ikke lagt opp for å få en grundig forståelse av søkerens årsak for flukt. Asylsøkerne blir heller ikke fortalt muntlig at det er en risiko for å bli satt i forvaring etter et screeningintervju.

Rapporten ønsker at DFT skal ha en mer rutinebasert analyse av sin operasjon, og at arbeidet skal være mer transparent. Av positive funn sies det at kvaliteten på asylavgjørelser er relativt høy, og håndteringen av personlig data var effektiv i de fleste tilfeller.

I 2014 kom det en oversikt fra Home Office som viser at Storbritannia de siste fire årene har hatt en årlig kostnad på over 50 millioner norske kroner på å ha mennesker ulovlig i forvaring³⁹. Selv om forvaring skal være en midlertidig løsning, viser nye Home Office publikasjoner⁴⁰ at de 20 personene som har sittet lengst i forvaring samlet sett har sittet 53 år. Han som har sittet lengst har vært i forvaring i 1701 dager, hvilket nærmer seg 5 år. Disse tallene ekskluderer dem som i tillegg til 'innvandringshensyn' også sitter inne for kriminelle aktiviteter.

Tre av de åtte mennene jeg fulgte tett i London har vært i forvaring og blitt løslatt igjen. Én av dem er Nijam, som kom til London i 2011. Da Nijam ankom London, var det ved å søke dekning på undersiden av en buss. Han fortalte meg at da bussen stanset og han kom frem fra sitt skjulested, ble de andre passasjerene redde. Situasjonen endte med at han ble satt direkte i forvaringssenter, og ble værende der i to måneder. Mot slutten av forvaringen fikk han et intervju med Home Office. Etter det ble han løslatt og ble innvilget oppholdstillatelse.

Nijam hadde en gyldig asylårsak. Han kommer opprinnelig fra Darfur, vest i Sudan. Da han studerte i Khartoum var han medlem i en opposisjonell studentbevegelse som ble kalt Darfur Association. I Darfur Association samlet de studenter og skrev kritiske brev om hvordan situasjonen var i Sudan. De skrev brevene på flere ulike språk, og distribuerte til alle

---

³⁹ Mellom £4,461m og £5,001 <https://www.gov.uk/government/publications/the-amounts-spent-on-unlawful-detentions-from-2011-to-september-2014>

⁴⁰ <https://www.gov.uk/government/publications/people-detained-in-immigration-removal-centres-and-the-twenty-longest-recorded-lengths-of-detention>

ambassadene. Nijam fortalte meg at da Kofi Annan besøkte Sudan ble også han overgitt ett av disse brevene.

På grunn av sin deltagelse i denne gruppen ble Nijam fengslet. I fengselet ble han torturert i tre dager. Under torturen ba de ham tilstå at han var medlem av 'Darfur Association Sudanese Libaration'. Dette er ikke samme gruppe som studentorganisasjonen, sistnevnte er en voldelig opposisjon. Han sa til meg;

«De kjemper mot myndighetene med våpen».

Etter tredje dag med tortur svarte han til sist ja på anklagen mot ham, selv om det ikke var sant. Som Nijam sa;

«Den gruppen kjemper med våpen, vi kjemper med penn.»

Siden ble Nijam arrestert av sikkerhetsstyrkene. Fire personer kom til hans hjem, de ropte navnet hans og bortførte ham i en liten bil. Her fikk han bind foran øynene og etter å ha kjørt rundt en halvtime begynte bilen å kjøre nedover. Nijam ble kjørt til en bygning hvor han ble holdt i fangenskap i 40 dager. Da han ble løslatt, flyktet han fra Sudan.

Ut fra det mine informanter har fortalt meg, finner jeg at bekymringene rapportert fra Independent Chief Inspector synes å fortsatt være gjeldende. I følge reglementet bak DFT-prosessene burde Nijam aldri blitt satt i forvaring. Som torturoverlevende skal han egentlig beskyttes av 'regel 35'. Hans erfaring, og også det Amir kan fortelle i kapittel fem, viser at DFT ikke klarer å håndheve de forhåndsreglene som de har nedtegnet for å beskytte sårbare individ.

Det substansielle asylintervjuet og Claudes situasjon

Det substansielle asylintervjuet er den arenaen der søker skal forklare seg fullt ut om sitt grunnlag for beskyttelse. Det er først og fremst på grunnlag av det substansielle intervjuet, med eventuelle materielle bevis og landinformasjon, at saksbehandleren vurderer om søker er kvalifisert til å motta flyktningstatus på grunn av at 'han med rette frykter for forfølgelse'. Den opprinnelige asyavgjørelsen blir basert på dette intervjuet.

Claude kom til London mot slutten av år 2004, og hans asylprosess varte i syv måneder. I den tiden var han i England som aleneforelder for tre barn. Hans første søknad ble avslått. Dette

avslaget var et feiltrinn av Home Office, fortalte han meg når vi snakket om hvordan han erfarte asylprosessen. I asylintervjuene stiller Home Office visse sikkerhetsspørsmål for å bekrefte at søkeren er riktig bærer av den identiteten han eller hun fremstiller. For å bekrefte sin nasjonalitet ble Claude spurt om hvem som var den burundiske presidenten. Sittende president Nkurunziza ble første gang valgt til president av nasjonalforsamlingen i Burundi i 2005. Nkurunziza ble ikke valgt direkte av folket, hvilket var i tråd med grunnlovens bestemmelser⁴¹. Under asylintervjuet oppgav Claude den nyvalgte presidenten, men Home Office sin landinformasjon var ikke oppdatert. Claude sa at han fikk avslag på grunnlag av tvil om hans identitet; da saksbehandleren trodde han ikke var fra Burundi, slo det beina under hele hans søknad.

Claude fortalte meg at årsaken til hans flukt fra hjemlandet er at han er en del av den burundiske kongefamilien. Hans personlige historie er knyttet til Burundis historie i sin helhet. I Burundi er det to store etniske grupper, hutuene og tutsiene. De to gruppene har ofte vært i konflikt. Kongefamilien er ikke en del av noen av dem, og de ble i følge Claude da en felles fiende. Burundi fikk sin selvstendighet fra Belgia i 1962. Fire år senere ble monarkiet styrtet i et militærkupp og republikken Burundi ble formet. Den daværende kongen flyktet til Europa som asylsøker, og hans 19 år gamle sønn ble bedt om å overta makten. Det burde han ikke ha gjort, sa Claude, men han var jo bare en tenåring. Militæret forfulgte ham, og det førte til at den unge kronarvingen flyktet til Sveits og fikk innvilget asyl. Men i 1972, da kronarvingen var 25 år, reiste han tilbake til Burundi. Claude forstår ikke hvordan noen fikk overtalt ham til dette. Han fortalte at kronarvingen reiste tilbake for å være en vanlig borger, ikke for å gjenoppta monarkiet. Ved hans retur ble han drept og slengt i en massegrav. Familien vet til denne dag ikke hvor hans levninger ligger.

Etter 1966 lærer ikke lenger barn i Burundi om sitt lands monarkihistorie, fortalte Claude. Da han vokste opp lærte han mer om Belgia og Frankrikes monarkihistorie enn sin egen. Etter hvert som han ble eldre, ble han og to-tre andre slektninger svært involverte i å oppklare historien om sin familie. Han presiserte at det var ikke med ønske om å gjenopprette familiens makt, men for å få svar på personlige spørsmål. Drapet i 1972 ble en av de sakene de ønsket å oppklare. Hvor lå den unge kongsarvingen begravet? Hvem var det som hadde

---

⁴¹ https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/svar_burundi/id2411886/

drept ham? De begynte å motta anonyme dødstrusler. Claude antok at de kom fra de som var involvert i mordet. Han begynte å frykte for sitt eget og familiens liv. I 2004 flyktet han sammen med sine tre barn.

I 2005, et år etter Claude kom til England, forsvant hans nære fetter, som også hadde prøvd å oppklare familiens historie, i et mystisk dødsfall. Den offentlige forklaringen er at han døde på grunn av sykdom, men Claude tror ikke på dette. Dagen før fetteren ble meldt død, hadde Claude snakket med ham på telefonen fra London. Når han nevnte denne telefonsamtalen stoppet samtalen vår opp. Claude fikk tårer i øynene og måtte se bort. Han samlet seg på sekunder, så opp på meg, og beklaget. Jeg ristet på hodet, og takket ham for at han delte sin historie.

Videre fortalte han meg at mordere kan kjøpe seg straffefrihet i Burundi. Sannhets og forsoningskommisjonen fungerer ikke, sa Claude. I Burundi er det korrupsjon som rår. I følge Claude har hutuene vært mindre fiendtlige mot monarkihistorien, selv om han poengterte at dette handler ikke om de etniske skillelinjene, men om mennesker. Det finnes ekstremister både fra hutuene og tutsiene som fortsetter å terrorisere befolkningen. Staten har ikke midler til å beskytte folket sitt mot dem. Claude sa at før kjempet ekstremistene mot hverandre, nå kjemper de sammen, for å opprettholde makt og unngå ansvar for sine krigsgjerninger. Han håper at folkeopplysning vil redde Burundi og fortalte meg at det er svært vanskelig å leve i eksil, og ikke kunne være med å utvikle hjemlandet sitt.

Da Claude ble betvilt sin nasjonalitet i sitt substansielle asylintervju var det en alvorlig anklage. Han slet med å få tak i rettshjelp, da de advokatene han snakket med fortalte ham at det var lite de kunne gjøre under disse omstendighetene. Han ble tildelt en advokat som ikke visste noe om saken hans. Claude ba derfor om å få forsvare seg selv, da ingen kjenner saken hans bedre enn ham. Claude fortalte at han var heldig som fikk lov til å være egen forsvarer. Han er en høyt utdannet, ressursfull person, og var i posisjon til å forsvare seg selv. Dagen han klagde på vedtaket var Burundis nasjonaldag. I rettsalen brukte han sitt morsmål, kirundi. Han gjorde dette for å ha flest mulige referansepunkt for å bekrefte sin nasjonalitet. Claude vant saken, klagen ble omgjort, og han fikk til sist permanent oppholdstillatelse.

Fortelling, fortolkning og feiltrinn

Nijam har fortalt meg at på screening og substansielt asylintervju stilles like spørsmål, men med ulik vri. Saksbehandlerne fra Home Office spurte ikke hvorfor han kom hit, men når? De spurte om familien hans, men ikke hans årsak for flukt. Nijam sa til dem: 'Om dere ikke skal spørre meg om saken min, hvorfor er jeg her da?' Han fortalte meg det var da saksbehandleren begynte å spørre ham om Darfur.

I vurderingen om søkers fortelling er troverdig, leter Home Office etter etterprøvbare informasjon. De ser etter datoer, landsopplysning eller geografiske beskrivelser. Svarer søker feil på disse tilsynelatende 'enkle' spørsmålene, undergraver det også hele deres fortellings generelle troverdighet. Asylsøkere blir inndelt i kategoriene 'genuin' eller 'falsk'. For Home Office er innvilgelsen av flyktningstatus et spørsmål om søkers fortelling faller innenfor flyktningkonvensjonen. Om en slik kategorisering, skriver Melanie Griffith;

“(...)the ‘genuine’ refugee has become such a stylized and pure figure that it is near-impossible for individuals to meet the ideal. The combination of a high standard of honesty and a presumption of suspicion, has serious implications, given that being branded a liar tends to not only affect the outcome of asylum claims, but the likelihood of being detained and the ability to obtain legal representation ” (Griffith 2012:10).

Som dette kapittelet har vist, skjer det feiltrinn i bedømmelsen av asylsøkeres beskyttelsesbehov. Når saksbehandlerne i Home Office skal ta en vurdering på bakgrunn av hva mine informanter forteller, får dette dyptgående konsekvens for individene det treffer. Jeg er enig med Griffiths når hun advarer mot at ulike standarder, forventning og definisjon av ærlighet, skaper et system som er innbygget av markhierarki og politiserte former for moralitet. Dette er ikke bare diskriminerende og undergraver tillit, men da asylsøknadene handler om beskyttelse for forfølgelse, kan skjevheten potensielt være livsfarlig (Griffiths 2012:12).

Kapittel 3

Stemmer som stilnes

Når stemmer stilnes kan det være et uttrykk i seg selv. Det uttrykket stillhet gir, er ikke entydig. Om stillhet er et språk, vil det stillheten *sier* variere. Gjennom dette kapittelet viser jeg til ulike eksempler, hvor mine informanter, jeg, eller andre involvert i asylsøkeres situasjon blir begrenset i hva det er som kan sies. Å stilnes gjelder her både i forbindelse med asylprosessen og i dagliglivet utenfor.

Mine første eksempler, fra Fakhir og Fyodor, mener jeg peker mot det som synes å være strukturelle forhold som fører til at mine informanter blir begrenset i hva de kan fortelle. I hovedsak vil det dreie seg om hvilke ytringer som ikke er regnet for å 'ha noe å si' i den forstand at det som sies ikke regnes som relevant eller gyldig. Det synes å være et misforhold mellom asylsøkeres rettigheter og realitetene de møter. Ved hjelp av juristene, Aleinikoff og Kneebone, vil jeg argumentere at asylsøkere og flyktninger ikke bare utfordrer tanker om rettssikkerhet, men også hele legitimiteten til suverene statssystem. Jeg vil argumentere for at Storbritannias behandling av asylsøkere fundamentalt er statsentrert.

Når jeg skriver om Malik, vil jeg vise flere perspektiv på mulighetene asylsøkere har for å presentere seg selv. Malik ble en god venn av meg. Jeg skriver om en episode der han fortalte meg om hva han følte, og jeg responderte ut fra min begrensede forståelse. Min trøst ble ingen trøst. I ettertid forstod jeg at min trøst understreket forskjellene i hvordan vi har erfart livet. Til sist kommer et eksempel hvor min stemme stilnes som en respons når Nijam forteller om en erfaring fra Darfur. Når jeg forble i stillheten, tok Nijam til ordet igjen.

Fakhirs fortelling

Det er over 15 år siden Fakhir kom til England. Han flyktet fra et Algerie i borgerkrig, der han tok aktivt del i samfunnsdebatten. På den tiden studerte Fakhir til hovedfag i statsvitenskap. Han engasjerte seg i konfliktene som vokste frem i hjemlandet og ønsket å kjempe for rettferdighet. I London arbeider Fakhir som kokk på en pub i sentrumskjernen. Han har ved flere anledninger fortalt meg at det ikke er noe liv i London, det er bare jobb. Han snakker ofte om et ønske om å kunne dra et annet sted.

En søndag ankom Fakhir Sammenkomsten, sedvanlig antrukket i sin svarte skinnjakke og lyse jeans. De sorte krøllene hans var kammet bakover. Han så seg utover rommet, før han satt seg ned med meg og Fyodor.

«Så, du burde jobbe med asylsøkere når du kommer til Norge», sa Fakhir til meg.

«Jeg vil», svarte jeg. «Gi meg litt tid. Det er det jeg vil»

«Bra, du vet litt om asylproblemer nå», fortsatte Fakhir. «Det er et annet liv, asyl og hjemløshet».

Fyodor lo, «Ja, jeg har vært på Asyl Fast Track i syv år nå».

Samtalen vår ble avbrutt ved at Catherin ropte ut til lunsj, og jeg og Fyodor stilte oss i kø. Det var første dag i Ramadan og en god del av gjestene hadde startet fasten. Deriblant Omar, Fakhir og Salman. Jeg satt meg ovenfor Omar under lunsjen og vi hadde en samtale som gikk fra gårsdagens resultater i fotball VM til det algeriske regimets brutalitet, med hårfine overganger.

«De er veldig brutale mennesker», sa Omar gjentatte ganger når han refererte til styresmaktene i hjemlandet.

Fakhir kom bort til Omar, og de snakket sammen på arabisk, før Fakhir så også henvendte seg til meg.

«Asylsøkere er som spøkelser», sa han, «alle gir faen i dem.»

«Jeg bryr meg», svarte jeg og la håndflatene mine på bordet, som for å understreke et poeng.

Salman kom også bort til oss og satt seg ved siden av Fakhir. Fakhir snakket til Salman, snakket til meg, han snakket til oss alle. Han fortalte at asylsøkere tar hele denne reisen:

«Fra hele Afrika kommer de til Algerie, hvor mange dør i ørkenen. Etter Algerie går de på en båt til England, så kommer de hit, og det er dritt», fortalte Fakhir. «Jeg er dritt. Asylsøkere burde aldri kommet hit. Folk behandler dem som edderkopper. Jeg burde aldri kommet hit.» Omar nikket bekreftende til kameratens fortelling.

«Det er din skjebne», sa Salman og pekte mot himmelen.

«Ja, men hvorfor sendte skjebnen meg hit? Hvorfor ikke et annet sted?», svarte Fakhir.

Fyodors situasjon

Omtrent en time etter Sammenkomstens åpningstid pleide Fyodor å komme inn dørene, bærende på sin store sorte ryggsekk. Han satt sekken ved siden av bordet med forfriskninger og tok ut to termosere som han fylte opp med kaffe. Termosene pakket han ned igjen for å kunne spare dem til senere. I sekken hadde han gjerne også med seg store oppslagsverk om etymologi og natur, som han ønsket å lagre hos Sammenkomsten, da han fryktet at de var utrygge hjemme hos ham. De siste årene har Fyodor bodd i skogen i utkanten av London. Hverdagen fylles blant annet ved å besøke dagsentre slik som Sammenkomsten.

For å forstå den lange runddansen Fyodor har hatt med britisk byråkrati, er det nødvendig å forstå mer av hans bakgrunnshistorie⁴². Opprinnelig er Fyodor etnisk tysker fra Hviterussland. Etniske tyskere som Fyodor og familien ble møtt med hat og mistanke i Sovjets etterkrigstid og familien til Fyodor ble sendt til en sibirsk konsentrasjonsleir, der han ble født i 1949. Da Fyodors mor og hennes barn ble løslatt fra leiren, returnerte de til Hviterussland. Fyodors mor gav familien sin russiske navn for å beskytte dem mot mistanke.

Etter hvert ble det avslørt at Fyodor opprinnelig var tysk, og dette utløste mobbing og vold. Fast bestemt på ikke å la omstendighetene knekke seg, startet Fyodor å utdanne seg som ingeniør. Det gikk fint helt til han ble bedt om å ta et kurs for å være militæringeniør, noe han nektet på grunn av at han var pasifist. Utdanningsinstitusjonen kastet ham ut. Fyodor reiste til Uralfjellene for å arbeide som skogvokter. Da Fyodor returnerte til Hviterussland ble han en aktiv politisk opposisjonist. Det førte til at han fikk KGB sin oppmerksomhet, og han havnet ved flere anledninger i slåsskamp med dem. I en av kampene ble Fyodors fortenner slått ut.

Etter Sovjets fall, ble ikke situasjonen bedre for Fyodor. I 1994 ble Aleksandr Lukashenko Hviterusslands nye president. Lukashenko er kjent for å være Europas siste diktator og han har slått hardt ned på politisk opposisjon. En av dem han slo ned på var Fyodor. Fyodor fikk sitt statsborgerskap fratatt, og måtte flykte fra sin kone og fire små barn som ble værende i Hviterussland.

---

⁴² Deler av Fyodors bakgrunnshistorie er innhentet fra en sekundær kilde, hvor Fyodor har gitt tillatelse til publisering.

På flukt har Fyodor forsøkt å søke asyl i flere europeiske land. Han har vært innom Norge, der han presenterte seg under pseudonymet Trond Zimmermann, til ære for byen Trondheim. Ferden gjennom Europa var tung, og i flere land endte Fyodor opp med å bli banket opp på gaten og frastjålet pengene sine. Han kom til sist til Storbritannia i 2002 på undersiden av en lastebil.

Fyodor fikk avslag på sin første asylsøknad. Som avvist asylsøker får man tilbud om en frivillig returnering til hjemlandet⁴³. Fyodor sa seg villig til å returnere, men som statsløs hadde han ikke noe sted å returnere til. Hviterussland gjorde det klart at de ikke var villige til å ta imot ham. Derfor ble Fyodor værende i England, og bodde først mange år i Liverpool. Fyodor klaget avgjørelsen sin til asyltribunalet, men fikk igjen avslag. Fyodor saksøkte så Home Office. Han fortalte meg at i rettsaken beskylte Home Office ham for ikke å returnere frivillig, og trodde ikke på ham når han forklarte at han ikke hadde et land som kunne motta ham.

I 2006 mottok Home Office et dokument fra Hviterussland som klargjorde at de hadde fratatt Fydors statsborgerskap og at han ikke var velkommen til å returnere. Fyodor fortalte meg at representantene fra Home Office ignorerte dette dokumentets eksistens under rettsaken, og påstod at hans historie ikke var troverdig. Da Fyodor kom til London tok han kontakt med et migrantsenter som hjalp ham å ta opp saken sin på nytt i en uavhengig domstol. Advokaten fra dette senteret fant dokumentet fra 2006, og da det ble fremvist for en dommer fikk Fyodor endelig innvilget sin asylsøknad, og fikk begrenset oppholdstillatelse⁴⁴.

Nå når Fyodor har fått innvilget oppholdstillatelse er han i søknadsprosessen om å få godkjent reisedokumenter, slik at han kan reise til Øst-Europa for å besøke sine barn. Barna, som nå er voksne, har hviterussisk statsborgerskap og for dem er det vanskelig å få visum til Storbritannia. Derfor vil Fyodor besøke dem utenfor Storbritannias grenser.

---

⁴³ Gjennom et assistert returprogram kan avviste asylsøkere få betalt flybilletten hjem, og kan være berettiget et lite startbeløp for å etablere seg i hjemlandet. Dette beløpet varierer avhengig av hvor tidlig etter avslag en asylant godtar tilbudet.

⁴⁴ Limited Leave to Remain, som er gjeldende for fem år kan omgjøres til permanent oppholdstillatelse mot slutten av de fem årene.

Søknaden om reisedokumenter ble avvist fordi Fyodor ikke har fremvist pass. Hvilket pass, spør Fyodor seg? Da han kom til Storbritannia hadde han et pass fra Sovjetunionen, men det har han ikke sett på ni år. Han sier det er 'tapt i systemet'. Noen måneder før søknaden om reisedokumenter skiftet Fyodor navnet sitt til den tyske versjonen: Theodore. Home Office etterlyser et pass utgitt i Fyodors nye navn, Theodore, men dette passet eksisterer ikke. Fyodor presiserte for meg at dersom Home Office hadde utgitt et slikt pass, da har de gjort en tabbe, for han er ikke kvalifisert til å motta et britisk pass. Skal du ha britisk pass må du ha innvilget permanent oppholdstillatelse⁴⁵ og bestått statsborgertesten.

Ettersom Fyodor bor i skogen, har han ingen adresse, så han mottar all sin post på migrantsenteret som hjalp ham å finne dokumentet fra 2006. Han fortalte at det kan være en mulighet for at lederen av senteret har stjålet passet, man kan tjene gode penger på et britisk pass, men han synes det virker usannsynlig. Fyodors konklusjon blir at mest sannsynlig så etterlyser Home Office et pass som ikke eksisterer.

En ting Fyodor ikke forstår er hvorfor Home Office løy i retten om dokumentet fra 2006. Han sa til meg at han har hørt at saksbehandlere ved Home Office får en bonus for å avvise asylsøknader, og for å returnere personer. Dersom dette var tilfelle i hans sak kunne han forstått det; penger er penger. Men Fyodor er statsløs. De visste han var ureturnerbar. Han fortalte at prosessen føltes som et personangrep.

«Proessen går aldri smertefritt», sa han videre, «selv nå med reisedokumentene, så etterlyser Home Office et pass som ikke eksisterer. Hvorfor ville jeg søkt om reisedokumenter, dersom jeg hadde et pass? Det gir ikke mening.»

For Fyodor forblir Home Offices behandling av ham et mysterium.

«Så mange ganger sier de; 'Åh, vi har mistet saken din.' Så legger de skylden på meg»
Han avsluttet samtalen vår med å si at han nå venter på neste triks.

Rettigheter og realiteter

I sin artikkel; 'State-centered refugee law: from resettlement to containment', viser T. Alexander Aleinikoff til hvordan det har vært en paradigmeskiftet i flyktninglovgiving som, til tross for sine humanitære argumenter, sentrerer seg om staters egeninteresser. I følge ham

---

⁴⁵ Indefinite Leave to Remain

vil konseptet 'flyktning' både reflektere og problematisere den moderne konstruksjonen av et internasjonalt statssystem (Aleinikoff 1995:257). Aleinikoff viser til hvordan mottakerlandenes respons på de juridiske løsningene ved 'flyktningproblemet', dypest sett er statssentrert. Den moderne verden, skriver han, opererer med et motto som sier; 'en stat for alle, og alle i en stat' (Aleinikoff 1995: 257). En flyktning representerer et feiltrinn ved staters suverenitet. 'Flyktningen' ser seg ufrivillig nødt til å dra fra sitt hjemland på grunn av at levetilstandene der er utolererbare, og søker beskyttelse i en ny stat. 'Flyktningen' stiller spørsmålsteget ved legitimiteten til en stats styreform ovenfor sine innbyggere. Han skriver:

"The existence of refugees, and the weight of their moral claim to protection, also puts pressure on a basic premise of international law, that state sovereignty entails plenary power to determine admission policies. Yet affirmation of the authority of states to exclude refugees may leave the refugee virtually stateless, unable to enter a country of asylum and unable or unwilling to return to the country of origin. The result appear to be a logical contradiction: "solution" of the "refugee problem" within the existing system of states threatens a first principle (state control over admission) of that system." (Aleinikoff 1995: 258)

Aleinikoff viser hvordan staters respons på 'flyktningproblemet' har forandret seg fra et fokus på eksil til et fokus på kildekontroll. De tre første tiårene etter andre verdenskrig var diskusjonen om behandlingen av flyktninger sentrert rundt permanent omlokalisering. Myndigheter, og advokater, argumenterte for eksil. Så lenge antall flyktninger forble relativt lavt, kunne myndighetene proklamere generøse retningslinjer for asyl (Aleinikoff 1995: 160). Aleinikoff skriver at diskusjonen om 'flyktningproblemet' har endret seg siden rundt 80-tallet. Nå er det perspektivet om tilbakesending som er sentralt. Denne omskiftningen ble pragmatisk ført frem, som en humanitær diskurs. Tidligere retningslinjer ble beskyldt for å 'institusjonalisere eksil' på bekostning av ens fundamentale rettighet til å returnere til sitt hjemland (Aleinikoff 1995: 261). At det er bedre 'å hjelpe dem hvor de er', som et motargument mot å ta i mot flyktninger, vil kunne være et eksempel på en slik retorikk. Aleinikoff utfordrer det humanitære grunnlaget for dette skiftet, og skriver videre;

"Rather than a paradigm shift, then we may well be witnessing the troubling use of a humanitarian discourse to mask a reaffirmation of state-centeredness. That is, the

emphasis on repatriation and root causes will help developed states justify the new strategies adopted to “solve” their asylum “crises”, yet deeply entrenched practices of nonintervention will prevent serious measures to improve human rights situations in countries of origin. If this analysis is correct, then the story of change is not about the melding of refugee law into human rights law; rather, it is an exchange of an exilic bias for the policies of *containment* – detention of asylum seekers, visa requirements, closing opportunities for resettlement, pushbacks, and returns. These policies are grounded less in a desire to breach the walls of state sovereignty than in an attempt to keep third world refugee problem from inconveniencing the developed states.” (Aleinikoff 1995: 265)

Som Aleinikoff skriver, viser det seg at statssuverenitet er lettere å overgå i teori enn i praksis. Ifølge ham, har lovgivning ovenfor flyktninger blitt innvandringslovgivning, som fremhever beskyttelsen av grenser, heller enn beskyttelsen av mennesker (Aleinikoff 1995: 263). Når flyktninger juridiske rettigheter skal stadfestes, blir flyktningenes egne stemmer neglisjert. Aleinikoff foreslår at det trengs et mer ‘bottoms up’ perspektiv i utformingen av flyktningers rettigheter. Han skriver at det er et behov at flyktninger deltar i definisjonen både av ‘problemet’ og hva som kan være holdbare ‘løsninger’ (Aleinikoff 1995: 267).

Det at det er en konflikt mellom flyktningers internasjonale rettigheter og de politiske realitetene som avgjør nasjonale staters behandling av dem, er hovedpoenget i boken ‘Refugees, Asylum Seekers and the Rule of Law’ redigert av Susan Kneebone. Boken tar et komparativt blikk på rettssikkerhet for flyktninger og asylsøkere.

Når det gjelder rettigheter for flyktninger og asylsøkere argumenterer Susan Kneebone for at det er tvilsomt at juss og politikk kan skilles helt fra hverandre (Kneebone 2009:38). Hun skriver at i et juridisk system er ideen om integritet generelt sett forbundet med verdiene; rettferdighet, likeverd og likhet i rettergangen. Systemet er uavhengighet fra statsmakten, og impliserer da et ‘moralsk koherent’ juridisk system som vektlegger individets rettigheter. Regjeringer bruker også ideen om integritet for å forsvare sin restriktive politikk ovenfor asylsøkere, men da betyr ideen noe annet. Når regjeringer snakker om asylsystemets integritet, refereres det til ‘nasjonale interesser’, ukrenkelige territorielle grenser, og en politikk som tillater dem å bestemme hvem som får lov til å gå inn på deres territorium og ta

del i de fordelene som de gir til sitt politiske fellesskap (Kneebone 2009:33). Som Kneebone poengterer, er dette et helt annet syn på integritet enn i tradisjonell juridisk forstand. Dette andre synet på integritet ser ut til å beskytte samfunnet *fra* flyktninger og asylsøkere (Kneebone 2009:33). Asylsøknader kan bli avslått på grunn av 'innvandringsregulerende hensyn', som viser hvordan det politiske fokuset innvikles i rettergangen for mennesker som søker asyl. Rettighetene, eller mangelen på sådan, for asylsøkere og flyktninger utfordrer rettssikkerheten for individer (Kneebone 2009:38).

Inspirert av Aleinikoff og Kneebone mener jeg at fortellingene Fakhir og Fyodor gir viser strukturell urettferdighet. Et av Aleinikoffs poeng er at lovgivning ovenfor flyktninger ikke tar høyde for tilknytning og medlemskap. I Fakhirs fortelling formidles frustrasjon, isolasjon og ensomhet. Han snakker om seg selv, men han snakker også om den generelle situasjonen for mennesker på flukt. «Asylsøkere burde aldri kommet hit. Folk behandler dem som edderkopper. Jeg burde aldri kommet hit», sier Fakhir. Gjennom de femten årene i London har Fakhir fått innvilget asyl, men det betyr ikke at han har fått et fristed. Hans fortelling handler om mennesker som ikke blir hørt, mennesker som gjøres irrelevante.

Fyodors situasjon viser til hvordan 'innvandringsregulerende hensyn' gjør seg gjeldende i den juridiske behandlingen av asylsøkere. Fyodor referer til Home Office som et mysterium. Han venter på deres neste 'triks'. Han har ikke tiltro til at det er et system som skal ivareta ham, tvert imot mener Fyodor at Home Office fører ham bak lyset, og lurur unna dokumenter som bekrefter det han har fortalt. Han beskriver sine møter med Home Office som et system han må bekjempe for å få sine rettigheter. Som Fyodor sier; «prosessen går aldri smertefritt.»

Fakhir og Fyodors behov for beskyttelse, og Storbritannias behandling av dem, foregår i et slags samspill, uten at det nødvendigvis er to sider av samme sak. Som Aleinikoff, mener jeg responsen på mennesker som søker asyl er statssentrert. Jeg vil se videre på poengene til Kneebone og Aleinikoff når jeg tar opp en ny lovgivning som ble gjeldende i Storbritannia under mitt feltarbeid. Den 14. mai 2014 vedtok Storbritannia Immigration Act 2014. Den nye

lovgivningen forteller eksplisitt at dens formål er å forsikre seg om at immigrasjonssystemet fungerer i nasjonens interesser⁴⁶.

Immigration Act 2014

Immigration Act 2014 er et svært viktig lovgivende dokument, som også er høyst politisk motivert. I Storbritannia er det politisk sett lite å tjene på å øke rettssikkerheten til asylsøkere og flyktninger. Debatten frem mot parlamentsvalget i mai 2015 var preget av politikere som ikke ville bli ansett som 'myke' i møte med innvandring, og politiske beslutninger fører heller til en innsnevring av asylsøkeres og flyktningers juridiske rettigheter. Jeg nevnte i forrige kapittel blir om lag 25 % av asylavgjørelsene som ble appellert omgjort. Ved innføringen av Immigration Act 2014, ble asylsøkeres klagerett kraftig innskrenket⁴⁷. Fra tidligere å ha rett til 17 omgjøringsklager, er det nå kun rett til fire omgjøringsklager. Jeg mener et kritisk blikk på denne svært politiske lovgivningen kan vise at myndighetene ikke har respondert på den høye omgjorte klageprosenten med økt rettssikkerhet, men tvert i mot med å vanskeliggjøre muligheten for å ta saken opp på nytt. Loven gjør det enklere for myndighetene å deportere klager ut av Storbritannia før de kan klage på sitt vedtak, og muliggjør det å frata noen sitt britiske statsborgerskap, som i effekt vil kunne gjøre mennesker statsløse.

Immigration Act 2014 introduserer også blant annet 'Boligutleierkontroll', som betyr at private boligutleiere må sjekke at leietakerne sine ikke oppholder seg i Storbritannia ulovlig. Utleier vil bli bøtelagt £ 3000⁴⁸ dersom det oppdages at leietaker er uten godkjent immigrasjonsstatus. Denne lovgivningen har blitt møtt med kritikk. Motstanderne mener at private borgere nå blir gjort til myndighetenes 'vaktthunder'. De sier det er en høy sannsynlighet for at denne lovgivningen fører til at huseiere ikke tar risiko på å leie ut til noen som kommer utenfra EØS-området. Ansvar for innvandringskontroll legges over på privatpersoner som ikke er opplært i hvilke papirer som godkjenner din immigrasjonsstatus.

Da forslaget om den nye loven ble gitt, tok det raskest mulig rute gjennom parlamentshusene før det ble lovgivende. Loven skaper fundamentale endringer, men har ikke ført til noe særlig endring av den politiske innvandringsdebatten. Den har ikke senket

---

⁴⁶ <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2014/22/contents/enacted>

⁴⁷ <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2014/22/part/2/enacted>

⁴⁸ £ 3000 tilsvarer 35 400 norske kroner.

tempoet. Det er heller påfallende hvor lite skriverier det har blitt gjort om den nye innvandringsloven. Under mitt feltarbeid stod motstanderne av Immigration Act 2014 ovenfor en utfordring om hvordan de skulle reagere. Selv om loven var vedtatt, var ikke vedtakene implementert. Samtalen var utenfor medias søkelys, så kritiske ytringer ble forbeholdt dem som søkte etter dem. Jeg var på et seminar om lovens virkninger, hvor dem som talte, talte om sin frustrasjon over at «man kan ikke kjempe mot skyggemonstre». De konkluderte med at deres aktive respons ble nødt til å vente til effektene av loven blir synlige.

Mer om Malik

Jeg vil nå gå videre til å utdype mer om Malik. Gjennom å gjengi hendelser og fortellinger fra ham ønsker jeg å gi et blikk på hvordan det kan være å leve i London, også etter innvilget oppholdstillatelse. Malik forbauser meg med sin styrke og sårbarhet. To egenskaper som gjerne holdes som motsetninger, men nettopp i hans sårbarhet ser jeg Maliks styrke.

Da Malik kom til London, snakket han kun arabisk. Hans mor og to brødre flyktet til Tyskland da han var tidlig i tenårene, og bor der fremdeles.

«Jeg vet ikke hva familie er», fortalte han meg ved flere anledninger.

Malik vokste aldri opp sammen med foreldre og søsken, men med besteforeldrene i en landsby i Irak. Etter bestemoren døde, fortalte Malik at det ikke var noe igjen for ham i hjemlandet. Krigen herjet, og resten av familien hadde allerede flyktet. Det var da han flyktet til England.

I London ble Malik involvert i et lokalt tiltak rettet mot unge mennesker med flyktningsbakgrunn. Der lærte han seg å fotografere. For Malik, ble fotografering en måte å uttrykke seg på, selv før han mestret det engelske språket. Her fikk han arbeide med en praktisk ferdighet. Han har fortalt meg at etter hvert som han økte ferdighetene innen fotografering, ble han tryggere når han skulle møte og snakke med andre.

I 2011 deltok Malik i en konkurranse hvor det var fem sosiale prosjekt som skulle bli trukket ut blant 200 søkere. Vinnerne ville bli utdelt et stipend på £ 15 000⁴⁹. Malik kom videre til neste runde. Dagen han skulle presentere sitt prosjekt, la han merke til at de andre deltakerne kom med bærbare datamaskiner og papirpresentasjoner, mens han kun hadde

---

⁴⁹ £ 15000 tilsvarer 176 250 norske kroner.

seg selv. Han fortalte meg at han hadde vært nervøs. I møte med dommerne fokuserte Malik på sin egen historie. Han fokuserte på hvordan fotografering hadde hjulpet ham til å få selvtillit, ferdigheter, etablere et sosialt miljø og lære det engelske språket. Han ønsket å bruke sin kunnskap om fotografering til å undervise andre unge som levde i en lignende situasjon som han var i, da han kom til London. Dommerne endte opp med å velge ut Maliks prosjekt. Opprinnelig ønsket Malik å satse fullt på fotografi, men etter råd fra familien i Tyskland studerer han nå til å bli elektroingeniør, for å ha noe å falle tilbake på.

Som jeg nevnte i forrige kapittel, tok det fire og et halvt år før Malik fikk innvilget sin asylsøknad. I den ventetiden rådførte han seg med advokater slik at han ble bevisst på hvilke rettigheter han hadde og dermed kunne tale imot urettmessige avgjørelser med loven i hånden.

«Man må følge systemet, men man må også banke på dører. Mulighetene kommer ikke til deg», fortalte han meg.

Malik startet å lære engelsk før han fikk innvilget asyl. Han fikk leie en byrådsbolig i Sør-London. I en periode hadde han nesten ingen økonomiske midler. Mange av kameratene startet å arbeide ulovlig under asylprosessen. De tjente penger, de kjøpte nye klær og kunne dra ut med jenter. Malik gikk med samme klær hver dag. Han hadde ikke råd til å ta jenter med på date. Så han studerte språket, og han ventet. Han tok kontakt med et teaterhus. Her startet han i en dramagruppe bestående av unge migranter, samtidig utviklet han stadig sine ferdigheter i fotografi. Da Malik til sist fikk opphold, hadde han opparbeidet et nettverk og fått ferdigheter som gjorde han mer attraktiv på arbeidsmarkedet. Han fikk en inntekt, som muliggjorde at han kunne søke om statsborgerskap og pass kort tid etter oppholdstillatelsen ble innvilget⁵⁰.

Det at Malik har erfart asylprosessen, og er en flyktning selv, er noe av det som gjør at han kan selge seg godt som en fotograf til ulike prosjekter. En gang tok han meg med på et prosjekt hvor han var innleid som fotograf. Målgruppen for prosjektet var unge asylsøkere og migranter i London. Malik fortalte meg at de andre frivillige, som var briter, ble frustrerte

---

⁵⁰ For å få innvilget startborgerskap må søker vanligvis ha bodd minst fem år i Storbritannia, og blitt innvilget en permanent oppholdstillatelse, IL2R. Søker må også betale en kostnadsavgift på £ 906 (11 062 norske kroner). Hvis man har fått godkjent britisk statsborgerskap har man rett på et britisk pass, som koster ytterligere £ 72.50 (885 norske kroner).

hvis ungdommene ikke dukket opp til prosjektene de hadde stilt i stand. Malik vet hvordan det er å være ungdom som ikke orker å dukke opp til møter. Han vet hvordan det er å være langt nede. Hans erfaringer er verdifulle i møte med unge migranter. Da jeg var med ham på prosjektet var det en ung mann fra Kurdistan som tok Malik til side. I etterkant fortalte Malik meg, at denne unge mannen hadde fått avslag på asylsøknaden, han var redd. Han henviste seg til Malik på arabisk, og spurte om råd. Maliks råd til ungdom og venner er å studere, følge loven og lære sine rettigheter. Han råder folk til å forbli aktiv mens de venter. Til meg sier han;

«Man må være mentalt sterk for å kunne stå i gjennom asylprosessen.»

Rahim er en av Maliks gode kamerater i London, også han er opprinnelig fra Irak. Hans bakgrunn er på mange måter lik Maliks, men ventetiden på en asylavgjørelse fikk et dystre utfall. Rahim kom til England som enslig mindreårig asylsøker. Som Malik, var hans første boposisjon i London, et delt hus sammen med andre ungdommer som også ventet på en asylavgjørelse. Livet i dette huset var fylt med frustrasjon og engstelse. En dag drakk Rahim seg full og truet en sosialarbeider med en tom whiskey-flaske. Politiet ble tilkalt. Da politiet kom ble Rahim injisert med et beroligende middel, men han ble bare mer aggressiv. Han ble innlagt på psykiatrisk avdeling, og har siden blitt diagnostisert som paranoid schizofren. Til meg har Rahim fortalt at han ikke er enig i denne diagnosen. Han er enig i at han er paranoid, og sier han er redd for mennesker, men la til at diagnosen 'paranoid schizofrenia' ikke passet ham, da det er den diagnosen de gir til farlige mennesker.

I den irakiske kameratgjengen til Malik er det en generell mistro til bruk av legemidler og injeksjoner i Storbritannia. Flere av dem har fortalt meg at Rahims situasjon kan ha kommet som en følge av overmedisinering. Mohammed, som er en av Maliks nærmeste venner, fortalte meg at hvis han blir utskrevet piller av legen sin i London, vil han nesten alltid unngå å ta dem.

«De har gitt ham injeksjoner som har ødelagt han. Nå kan han ikke gå eller snakke vanlig», fortalte Malik meg, angående Rahim.

I ettertid har Rahim blitt innvilget en begrenset oppholdstillatelse, men ifølge Malik vurderer han å dra tilbake til Irak. Malik fortalte meg at hans råd til Rahim var å dra tilbake. Han vet ikke hvordan situasjonen for Rahim er i hjemlandet, alt han vet er at «her dør han». Han er ikke sterk nok til å bygge et liv i London, fortalte Malik.

Jeg har spurt Malik om han har noen tanker om hvordan noen klarer å gå gjennom asylprosessen, mens andre bukker under?

«Det er vanskelig», svarte han. «Asylprosessen er litt som å ha en hånd kneblet på ryggen til enhver tid. Noen velger å bruke beina til å gå fremover, til tross for handikappet.»

Mot slutten av feltarbeidet mitt fikk Malik en mail av en ny samfunnsviter. Hun hadde ønsket å studere flyktninger i vanskeligstilte situasjoner. Malik var den tredje personen som skulle bli intervjuet. Hun som intervjuet ham, sa det var et særlig godt intervju, for mens de to andre hadde vært sjenerte, var Malik lett å snakke med. Da jeg traff ham senere samme dag sa han;

«Jeg trenger ikke være redd for å snakke, jeg sier ikke noe galt om myndighetene.»

Malik er en av dem som ofte blir kontaktet og bedt om å formidle sin historie. Gjennom mitt feltarbeid hørte jeg Malik presentere sine erfaringer i London ved flere ulike anledninger. Historien Malik forteller, er en om takknemlighet, og resiliens. Malik er et eksempel på en asylsøker som har klart seg bra. Han er en 'resilient flyktning'. Når Malik forteller om seg selv, til fotoprojekt eller forskere, er det ofte situasjonelt gunstig å fokusere på styrkene i hans historie. Det betyr ikke at tiden har leget Maliks sår. Malik er sliten.

«Jeg er 90 % trist og 10 % glad» sa Malik til meg, «Jeg klarer ikke drømme, for livet har handlet så mye om overlevelse.»

En kveld Malik fulgte meg til bussen, fortalte han at han ikke hadde det bra for tiden. Han var i et forhold som gikk i oppløsning i januar, og siden den tid hadde han kun trappet opp arbeidsmengden. Nå hadde han mange prosjekter, men han klarte ikke lenger å bearbeide

dem. Han hadde ikke inspirasjon til å være kreativ lengre. Malik fortalte at han var ensom. Han sa han lette etter kjærlighet, han lette etter ro. Jeg, i et ønske om å trøste min venn, svarte ham;

«Alt kommer til å gå bra, Malik. Du må ta vare på deg selv. Du trenger ikke vinne på alle arenaer. Ta litt fri. Det kommer til å gå bra.»

Ordene mine så ikke ut til å berolige Malik. Han smilte og ble stille. Da jeg tok bussen hjem, så jeg ignoransen i dem. Malik har tidligere fortalt meg at han ville gjort alt for å få de tilbudene han har i dag, da han var alene i London som 17-åring. Malik kan ikke lene seg på en trøst om at alt kommer til å gå bra. Alt har ikke gått bra. Han tar ikke mulighetene for gitt. Når jeg tror jeg forstår ham, så forstår jeg ikke. Jeg har aldri måttet kjempe slik som han har.

Min stemme stilnes som respons

Jeg vil avslutte med Nijams fortelling om en erfaring fra Darfur. Jeg har ingen knagger for å forstå den smerten Nijam har gjennomlevd. Jeg har lært at når mine informanter forteller meg noe som kan antyde noe om hvor enormt ulikt vi har erfart livet, da er det ikke min plass å komme med svar. For å respektere det som blir sagt, må jeg være villig til å ikke ta ordet. Dette eksempelet handler ikke om det å stilnes som en strukturell neglisjering av ytringer. Her handler det for meg å forbli i en stillhet, slik at Nijam selv kan få lede samtalen videre.

En dag i midten av juli gikk jeg og Nijam gikk langs Leicester Square i sentrum av London. Det var sommer og fellesferie. Byen svermet over av turister. Jeg, som er vant med det beskjedne folketallet i Bergen, ble litt overveldet av alle menneskene. Så jeg snudde meg mot Nijam og spurte;

«Liker du mennesker?»

«Ja», svarte han.

«London-mennesker eller mennesker generelt?» fortsatte jeg.

Nijam lo, «Mennesker generelt.»

«Signe deg, bror», sa jeg og smilte.

Vi satt oss ned på en benk. Det var varmt. I vannet fra fonten foran oss, løp barn fram og tilbake. Jeg kjente en katt navigere seg elegant over beina mine, før den forsvant i mylderet av menneskene som samlet seg i sola.

«Liker du katter», spurte jeg da til Nijam.

Han smilte og svarte, «Ja, jeg er veldig glad i dyr»

Jeg spurte om han hadde vokst opp med dyr, og Nijam fortalte meg at hjemme i Darfur hadde han eid mer enn 100 kyr, over 30 sau og geit, og tre esler.

«Hvem er det som tar vare på dyrene nå?», spurte jeg,

«De ble tatt under krigen», svarte Nijam.

Jeg nikket, og ble stille. Det at jeg stilnet, var ikke en mangel på respons, men et uttrykk for at jeg ikke hadde ord som kunne svare til det Nijam hadde fortalt. Gjennom å fortelle meg om at dyrene ble tatt under krigen, uttrykte Nijam en erfaring som både han og jeg vet jeg ikke har grunnlag til å fullt ut forstå. Så vi ble sittende på benken i Leicester Square, og lyttet til stillheten.

Det var Nijam som først tok til ordet igjen. Han fortalte meg at i år er han takknemlig. Han er takknemlig fordi han får mulighet til å faste under Ramadan. Det er Nijams andre Ramadan i London. De siste årene har han hatt slik en usikker livssituasjon at han ikke har kunnet faste, han har måttet spise det han har kommet over. I fjor var han hjemløs, men i år har han jobb, og et fast bosted. Han snudde seg mot meg og sa;

«Dyrene mine ble tatt av myndighetene under krigen. Men Allah vil sørge for meg.

Sakte, sakte, får jeg det tilbake.»

Fri tale

Asylsøkere blir bedt om å fortelle sin historie, men deres tale er ikke fri. I dette kapittelet har jeg vist hvordan ulike stemmer blir stilnet.

At stemmer stilnes kan ha sitt opphav i strukturelle forhold, som styrer hvilke ytringer som regnes som gyldige. Jeg stiller meg kritisk til hvordan asylsøkeres juridiske rettigheter i så stor grad blir påvirket av statspolitiske avgjørelser som handler om å ivareta nasjonens egeninteresse. For mine informanter er det vanskelig å utfordre asylsystemet, og som Malik selv sier; han trenger ikke være redd for å snakke så lenge han ikke sier noe galt om britiske myndigheter.

Når jeg forteller om Malik, er det for å vise at utfordringene for mennesker på flukt ikke forsvinner etter innvilget asyl. Jeg fikk komme tett inn på Malik gjennom min tid i London.

Stemmer som stilnes

Malik minner meg om flere av mine venner her hjemme i Norge. Unge, kreative mennesker, med mange prosjekter. Til forskjell for meg og mange av mine venner, handler det ikke om drømmer for Malik, det handler om overlevelse.

Jeg avslutter med hvordan min stemme stilnes som respons på Nijams fortelling om en erfaring fra Darfur. Da Nijam fortalte, ble det tydeligere for meg hvor fundamentalt ulikt vi har erfart livet, og jeg har ingen ord som kan svare til det han delte. Så jeg ble i stillheten, i håp om at det uttrykte respekt for hans fortelling. I stillheten tok Nijam til ordet igjen.

Kapittel 4

Rom for andre uttrykk?

I februar deltok jeg på en stor konferanse for ulike aktører engasjert i asylsøkere og flyktningers situasjon. Denne konferansen ble innledet av Maurice Wren. Han er lederen for Refugee Council, som er en av de største veldedige organisasjonene for flyktninger i Storbritannia. I sin tale understreket Wren at lokal aktivisme var det eneste lyspunktet i nasjonens nåværende innvandringsdebatt. Han fortalte om sin frykt for at den offentlige samtalen angående asylsøkere og flyktninger ville bli mer og mer grumsete i tiden frem mot det forestående politiske valg⁵¹. Det ble viktig for Wren å poengtere at det den offentlige samtalen ikke nevner, er at det finnes et økt sosialt engasjement, der mennesker skaper tiltak i sitt lokalmiljø for å ta imot flyktninger og asylsøkere i London.

Gjennom mitt feltarbeid jobbet jeg tett med veldedigheten som jeg har valgt å kalle Matutdelingen, og et sosialt prosjekt som jeg har kalt Sammenkomsten. Begge disse tiltakene har vokst opp fra et 'grasrot' engasjement der medlemmer av lokalbefolkningen har blitt opprørt over hvordan asylsøkere blir behandlet, og besluttet å gjøre noe for mennesker de mener blir marginalisert. De frivillige i begge organisasjonene jeg har arbeidet med, beskriver sin motivasjon som et ønske om å hjelpe. For Matutdelingen er hovedmålet å motvirke at brukerne skal leve på et eksistensminimum. Sammenkomsten ønsker å bryte ned isolasjonen som mange asylsøkere, flyktninger og migranter opplever.

Jeg vil videre i dette kapittelet først vise til en artikkel om et juridisk senter i Sør-London, som utforsker hvordan økonomiske kutt fra myndighetene påvirker hvordan saksbehandlerne ved senteret kan gi råd til sine klienter, som i hovedsak er asylsøkere og flyktninger. Videre vil jeg vise til hvordan de to organisasjonene jeg har arbeidet med drives, og hvordan det synes at brukerne av tiltakene kan komme til uttrykk. Til sist vil jeg skrive om 'Maliks samfunnshus', og hvordan Maliks perspektiv setter et annet lys på hvordan asylsøkere kan erfare frivillige tiltak.

---

⁵¹ 22. mai 2014 ble det avholdt lokalvalg og EU parlament valg i Storbritannia. 7. mai 2015 ble det avholdt parlamentsvalg for Storbritannia.

Empati og sakkyndighet

Deborah James og Evan Killick har skrevet en artikkel basert på sitt feltarbeid ved et juridisk senter i Sør-London. Her har de undersøkt hvordan saksbehandlere møter sine klienter, som i hovedsak er innvandrere og asylsøkere. I artikkelen 'Empathy and expertise: case workers and immigration/asylum applicants in London', ser de på hvordan myndighetenes nylige beslutning om å kutte økonomisk statsstøtte til sivile rettsinstanser påvirker 'en-til-en' forholdet mellom saksbehandler og klient. Nye økonomiske avgjørelser gjør at senteret nå kun mottar støtte ut fra hvilke saker som får juridisk gjennomslag, og ikke etter hvor mye timearbeid som legges ned i klientenes saker. Disse budsjettkuttene fører til at det blir vanskeligere for saksbehandlerne til å bringe videre sine klienters saker til rettssystemet.

James og Killick beskriver informantenes arbeidssituasjon som 'fanget i midten' av ulike økonomiske, sosiale, etiske og politiske press (James og Killick 2012:435). På det juridiske senteret oppgir saksbehandlerne at det var empati ovenfor enkeltmenneskers skjebne som motiverte til å arbeide i en sivil rettsinstans, men at kutt av statlige bevilgning gjør at de ikke har mulighet til å gå dypt inn i enkeltsakenes kompleksiteter. (James og Killick 2012:436).

Etter budsjettkuttene følte saksbehandlerne seg presset til kun å assistere enkle og forutsigbare saker, som familiegjenforening eller studentvisum. Saksbehandlerne har ikke råd til å involvere seg for dypt i de mer utfordrende sakene som kan ende opp i rettsak, selv om det opprinnelig var disse sakene som engasjerte dem. Forfatterne skriver at deres informanter karakteriserte sitt arbeid som en kombinasjon av sakkyndighet og empati (James og Killick 2012:435). Den empatiske motivasjonen for arbeidet, måtte komplementeres med formell juridisk utdanning. I artikkelen defineres empati som; en intern forståelse av, eller en identifisering med, tilstanden av lidelse hos andre (Moyn 2006, sitert i James og Killick 2012). James og Killick advarer om at det emosjonelle presset har økt som en følge av de økonomiske nedkuttingene, og dette kan resultere i en form for 'emosjonell overlast' som fører til at saksbehandlerne går over til mindre tyngende arbeid.

Som følge av den pressede økonomiske situasjonen, råder saksbehandlerne sine klienter til å akseptere byråkratiets avgjørelser, for å hjelpe dem gjennom det britiske asylsystemet. Hvis de vil hjelpe sine klienter å bli værende i landet, råder de dem til å presentere seg på en slik måte at de kan få gjennomslag for sitt beskyttelsesgrunnlag. Når de anvender de samme kategoriene som brukes i Home Office avgjørelser, kan saksbehandlerne ved det juridiske

senteret implisitt underbygge den ujevne maktstrukturen i asylprosessen, selv om det nettopp er urettferdigheten i asylavgjørelsene de har intensjoner om å utfordre. Forfatterne poengterer at den hegemoniske forståelse av lovens makt forsterkes. James og Killick skriver:

”Much of this involves attempting where possible to bring these clients into line with Home Office expectations [...] The remit of case workers is to advice on “what the law demands” and to help their clients make the correct type of application or appeal in the prescribed manner. In so doing, they in part enforce, but also in part enable the circumvention of, particular sets of conformities that underlie the government’s regulations” (James og Killick 2012:442)

I avslutningen av artikkelen, fremhever James og Killick viktigheten av empati og medfølelse i møtene mellom saksbehandler og klient. Deres poeng er at selv om saksbehandlerne på det juridiske senteret forsøker å forme sine klienters saker, slik at de får gjennomslag utfra det eksisterende regelverket, er det ikke nødvendigvis en forlengelse av samme kategorisering og antagelser som underbygger britisk immigrasjon og asyllovgivning. Nettopp empati og medfølelse gir en annen kvalitet i møtene mellom saksbehandlerne og klientene. Empati og medfølelse har en verdi i seg selv, selv om saksbehandlerne er presset slik at de vanskelig kan utfordre det juridiske systemet.

Artikkelen til James og Killick belyser noe av den kompleksiteten som jeg også fant i mitt feltarbeid. I London er det i økende grad vanskelig å bli bevilget midler til videre drift for veldedige eller sosiale tiltak ovenfor marginale samfunnsgrupper, noe som utfordrer organisasjoners evne til å overleve. Under mitt feltarbeid opplevde flere av de store organisasjonene for flyktninger og asylsøkere drastiske kutt i statsstøtte. Økonomiske kutt førte til nedleggelse av prosjekter, som igjen førte til nedbemanning. Dette rammet Claude, som har arbeidet med å veilede innvandrere hele sin yrkeskarriere i London. Da organisasjonen han arbeidet i mistet 40 % av sin inntjening, var han en av dem som ble oppsagt. Claude fortalte meg at arbeid i frivillig sektor er sårbart. Det var nettopp innen innvandringsfeltet han hadde erfaring, han har mange års kunnskap om asylsystemet og ønsket å bruke sin kompetanse. Claude fortsatte derfor å søke arbeid innen samme

yrkesområde, selv om han opplevde det belastende å balansere en usikker arbeidssituasjon med sine forpliktelser ovenfor å forsørge familien.

Matutdelingen – en veldedighet

Veldedigheten jeg arbeidet i er et tverrkirkelig samarbeid i utkanten av London, som har vært virksom siden 1996. Alle i veldedigheten arbeider frivillig, det store flertallet av dem er pensjonerte kvinner fra kirkene i lokalmiljøene. Richard er en av få menn som er fast frivillig. Før vi startet å dele ut varer, pleide jeg å treffe ham på et lite lagerrom hvor vi oppbevarte mat. Hans oppgave var å måle opp poser med ris, slik at alle brukerne fikk en kilo hver. Richard fortalte meg en dag at Matutdelingen vokste frem som en reaksjon mot det de frivillige anså å være fiendtlige politiske beslutninger, som kunne føre til at en økt andel asylsøkere måtte leve på et eksistensminimum.

«Ingen anstendige land burde ha mennesker som levde på eksistensminimum», fortalte han meg opprørt.

Flere av de frivillige hadde vokst opp i Storbritannia i etterkrigstiden. De har levd gjennom trange kår. Gjennom deres levetid har nasjonen gjennomgått store endringer, og måten staten nå behandler asylsøkere kunne de ikke akseptere.

Som jeg nevnte innledningsvis ligger den økonomiske støtten for mennesker som gjennomgår en asylprosess på £ 5.23 dagen. Denne summen skal dekke mat, klær, transport og andre essensielle levekostnader. I mange tilfeller vil den økonomiske støtten opphøre dersom asylsøknaden blir avvist⁵². I februar 2014 ble britiske myndigheter saksøkt av organisasjonen Refugee Action, som startet en 'Bring Back Dignity'-kampanje der de krevde at den økonomiske støtten til asylsøkere måtte bli revidert⁵³. De poengterte at britiske myndigheter ikke har økt støtten til asylsøkere siden 2011. Da jeg gjennomførte mitt feltarbeid, tilsvarte den økonomiske støtten til asylsøkere 51 % av det som gitt som

---

⁵² For enkelte avviste asylsøkere vil de kunne søke 'Sector 4 Support'. Kriteriene er at de lever på eksistensminimum og har tatt «all reasonable steps to leave the UK». For dem som tilfredstiller kravene, vil de motta 'Azure' kort, som fungerer som et gavekort og kan anvendes i visse butikker. Det blir ikke utdelt kontanter. <http://www.asaproject.org/wp-content/uploads/2013/03/Factsheet-6-Evidence-for-Section-4-appeals.pdf>

⁵³ http://www.refugee-action.org.uk/about/blog/1205_bring_back_dignity_-_how_far_are_we_from_fair_asylum_support

inntektsstønad⁵⁴ for britiske borgere. Kravet fra Refugee Action var at støtten til asylsøkere måtte økes, slik at det lå på 70 % av inntektsstøtten. Saksmålet endte i Høyesteretten, og 9. april 2014 falt dommen i Refugee Actions favør. Home Office må nå gjøre en ny vurdering av asylsøkeres økonomiske situasjon⁵⁵. De frivillige ved Matutdelingen hadde ikke tro på at det ville komme en god nok statlig løsning på asylsøkeres økonomiske situasjon, og det var med en svekket tiltro til myndighetene at Matutdelingen ble grunnlagt som veldedighet, allerede på 90-tallet.

Drift

Lederen av Matutdelingen er Marge. Ved siden av sitt engasjement i kirken er hun også aktiv lokalpolitiker. Nestlederen er Amber, som styrer den ukentlige driften av veldedigheten. I praksis er det Amber som er den ledende skikkelsen, da Marge ofte er opptatt på andre arenaer. Om andre frivillige er usikre på hva som skal gjøres, er det til Amber de stiller sine spørsmål. Blanche er økonomisk ansvarlig. Økonomisk sett er det utfordrende å drifte Matutdelingen. Hun fortalte meg at det er vanskelig å få regnskapet til å gå opp. I 2008 brukte de ukentlig £ 7 per person, i dag bruker de £ 12 per person. Blanche fortalte meg en dag at det de trengte nå, var noen virkelig generøse donasjoner. Det er også en rekke andre frivillige som arbeider med utdeling på turnusbasis. Det vil si, at de selv velger hvor ofte de kan stille opp som frivillig, og deretter setter Amber opp en månedlig turnus. Jeg var frivillig i veldedigheten hver onsdag gjennom mitt feltarbeid.

Matutdelingen holder til i en steinkirke, og hver onsdag formiddag er det mulig å hente varer mellom kl. 12 til kl. 14. I løpet av årene veldedigheten har vært virksom har arbeidsoppgavene variert. Tidligere leverte de kun varer til et eksternt migrantsenter i nærområdet, men siden 2012 står de også for utdelingen. De to siste årene har det eksterne migrantsenteret stått i fare for konkurs, og de frivillige ved Matutdelingen fortalte meg at det i så fall blir for lite stabilitet til å drive et arbeid som trenger forutsigbarhet. Som de frivillige sier; folk trenger å vite at de kan få mat. Matutdelingen har et øvre tak på 28 asylsøkere som kan bruke tjenesten. Tradisjonelt sett har brukerne blitt henvist fra det

---

⁵⁴ 'Inntektsstønad' er oversettelse av 'income support'. Det er en inntektsrelatert stønad for borgere med lav, eller ingen egen inntjening, og som ikke er registrert som arbeidsledige. Kvalifiserte søkere uten annen inntekt vil motta minst £ 57.90 i uka. Til sammenligning er støtten for asylsøkere £ 36.95 for enslige over 18 år.

⁵⁵ <https://www.gov.uk/income-support/overview>
http://www.refugee-action.org.uk/assets/0000/9775/Refugee_Action_Judgment_Summary_FINAL_2.pdf

overnevnte migrantsenteret. Matutdelingen er nå i en prosess der de ønsker å fase ut samarbeidet med dette senteret, og jeg vil komme inn på flere av årsakene siden.

Utdelingen er organisert rundt ulike bord. De to første bordene har basis matvarer, som ris, pasta, hermetisk fisk og kjøtt, melk, osv. Ved neste bord gis varer som man kan ta imot to ganger i måneden, det inkluderer olje og kakao. Her får også tre av kvinnene bleier til sine spedbarn. Videre får brukerne kjeks, såpe, barberhøvler og toalettpapir. Neste stasjon er et bord som medarbeiderne spøkefullt kaller «britiske særegenheter». Det er et bord med diverse, ofte mer uvanlige varer, som for eksempel 'beef paste' eller britisk julepudding. Til sist får brukerne hver sin pose med fersk frukt og grønnsaker.

Varene er donert til veldedigheten fra kirkene som er med i nettverket. De donerer gjennom penger og gjennom faktiske matvarer. Veldedigheten får også litt offentlig stønad, som gir dem midler til å handle inn et ukentlig utvalg. Blanche er i en prosess hvor de søker flere støttemidler, ellers er det kirkene og enkeltpersoner som står for majoriteten av inntekten. For øyeblikket bruker Matutdelingen mer penger enn de får inn

Bilde 2: Fra lagerrommet til Matutdelingen

Om lag hver tredje måned setter de frivillige i veldedigheten seg ned med dem som mottar tilbudet i det som kalles 'matmøter'. Til meg, sa Marge;

«Vi vil ikke at dette skal være en 'middelklasse-entreprise', hvor briter av sin veldedighet deler ut mat til de trengende»

Målet med matmøtene er å kunne skape et refleksivt rom, hvor de frivillige og brukerne kan diskutere hvordan tjenesten fungerer. Marge forklarte meg at de her ville gi informasjon om eventuelle endringer, og brukerne kan ytre sine tanker om tilbudet og om det er noe de ønsker skal endres. På matmøtene snakkes det om det er noen varetilbud som mangler, eller om noe er overflødig. Det er også en anledning til å forklare noen av de praktiske utfordringene ved hvorfor enkelte varer ikke kan skaffes. Marge fortalte meg at tanken bak matmøtene også er å sikre at brukerne får en stemme og muligheten til å ytre et synspunkt.

‘Er de egentlig asylsøkere?’

De fleste av Matutdelingens brukere er kvinner. Første gang jeg ankom veldedigheten, satt 15 kvinner samlet i ventehallen utenfor rommet der maten ble delt ut. Jeg ble litt overrasket, da flesteparten av asylsøkere i Storbritannia er menn, og jeg spurte Marge og Amber om det kun var kvinner som anvendte tjenesten. De forsikret meg at de hadde noen ‘gentlemen’ også, videre fortalte de at de fant kjønnsfordelingen noe mistenksom. Marge og Amber lurte på om enkelte av kvinnene ikke hadde gjennomgått en fluktprosess, men kommet til England som ‘artikkel 8’ migranter. Det vil si at man har kommet etter søknad om familiegjenforening, ikke om asyl. De frivillige i Matutdelingen har ikke tilgang til konfidensiell informasjon om brukerne. De må stole på at det eksterne migrantsenteret, henviser brukere som faktisk har gjennomgått en asylprosess. Da migrantsenteret ikke arbeider utelukkende med asylsøkere og flyktninger, har flere av de frivillige en uttalt mistanke om at enkelte av brukerne ikke egentlig har vært gjennom en asylprosess, og dermed ikke egentlig er skikkete brukere av tjenesten.

Jeg lurte på hvorfor det var så viktig for de frivillige i veldedigheten at brukerne hadde søkt asyl. De frivillige har fortalt meg at når veldedigheten ble grunnfestet fikk de godkjent sine retningslinjer som redegjorde videre drift. I retningslinjene står det at tilbudet er rettet mot *asylsøkere* som lever på et *eksistensminimum*. Om du ikke er asylsøker, og om du ikke lever på et eksistensminimum, da er ikke tjenesten rettet mot deg. En av de frivillige kvinnene uttalte det slik;

«Man må skille mellom dem som genuint er i nød, og dem som bruker tjenesten til en plukk-og-velg supplement.»

Under det første matmøtet jeg deltok på fortalte Amber at det ville skje en omstrukturering i veldedigheten. I stedet for å forholde seg til det konkurstruete migrantsenteret, ville veldedigheten nå motta brukere fra en av de ledende organisasjonene for asylsøkere og flyktninger i London. De frivillige hadde mer tillit denne organisasjonens ekspertise når brukerne ble henvist videre.

«Siden folk ikke strengt talt er flyktninger og asylsøkere, kan det være vi bryter loven. Folk kan si at vi ikke driver veldedigheten ordentlig», fortalte Amber under matmøtet.

«Enhver her som er asylsøker, trenger ikke bekymre seg», beroliget en annen frivillig.
«Denne organisasjonen er på flyktingenes side.»

Disse kommentarene forvirret meg. Slik jeg så det, videreførte enkelte av de frivillige en *forestilling* om hvordan en flyktning skulle presentere seg. Hvis det legges til grunn en antagelse om at de som søker asyl har en viss måte å oppføre seg på, blir det problematisk. Det synes å være dannet en forventning om hvordan brukerne skulle oppføre seg. For å bevise sin rett til å få ta imot matvarer, må brukerne utspille *forestillingen* om å leve på eksistensminimum. Etter å ha tilbrakt noen uker på Matutdelingen fant jeg at mange av de frivillige vurderte 'kresenhet' som et avslørende tegn på hvem som ikke var i nød. Enkelte av de frivillige i Matutdelingen antok at hvis en asylsøker virkelig er i nød, da spiser han eller henne det man blir tilbudt.

«Den siste damen var så kresen, at det er ingen sjanse for at hun er asylsøker», sa Blanche til de andre frivillige under en onsdagsvakt.

Mathentingene er organisert slik at brukerne gjerne plukket varer ut ifra et presentert utvalg. Eksempelvis har veldedigheten fått donert en hel del hermetikk. Under et av matmøtene nevnte noen av brukerne at de ikke liker tomatsuppe, og at mye av hermetikken er varer de vanligvis ikke ville valgt. Marge sitt svar var;

«Om mennesker lever på et eksistensminimum, da tar de det som er der. Hvis de blir for kresen, kanskje de ikke har så stort behov? Neste uke gir vi alle en suppe. Gå hjem og prøv dem, se hvorfor den selger så mye i Storbritannia».

Hun sa videre; «Tingen er, når det kommer til stykket, hvis folk er virkelig desperate, så vil de ta det de får. Kanskje vi må utforske om folk har en annen kilde til mat?»

Cathy, en av de andre frivillige, la til; «Våre foreldre i krigstiden hadde samme problem. Jeg hadde ikke en banan på årevis.»

Brukernes respons var et forslag om lukkede poser med et blandet utvalg hermetikk, en blindpose hvor man må ta det man blir gitt.

«Vi lever på eksistensminimum, ellers ville vi ikke vært her», svarte en av kvinnene rundt bordet.

Hennes utsagn blir fulgt opp av en annen bruker;

«Jeg vil ta imot, uansett hva som blir gitt meg. Vi vil ta det. Dere trenger ikke tilrettelegge alt for oss. Se til deres egen lomme.»

Å være 'genuin'

Da jeg hadde vært enda litt lenger i Matutdelingen forstod jeg at de frivilliges forestilling om asylsøkere som 'genuine' eller 'falske', ikke kan sies å være en forlengelse av hvordan Home Office evaluerer om asylsøkere er 'genuin' eller 'falsk'. For Home Office handler skillet om hvorvidt mennesker kvalifiseres av flyktningdefinisjonen til FN. Det skillet er ikke de frivillige i Matutdelingen opptatt av.

Salman var en av de nye brukerne som ble henvist til Matutdelingen etter samarbeidet med den nye organisasjonen. Jeg var allerede blitt kjent med Salman i en rekke ulike settinger. Han er en 44 år gammel mann fra Mumbai i India. I hjemlandet arbeidet han som børsmegler og levde et liv uten økonomiske bekymringer. I London er Salman en avvist asylsøker. De siste 10 årene har Salman vekslet mellom å bo på gaten, bo hos venner eller å bo i et herberge for hjemløse.

Etter opptøyene mot muslimer i Mumbai på starten av 2000-tallet flyktet Salman. Home Office forteller ham at India er et trygt land, og han er ikke kvalifisert til å motta flyktningstatus. Salman frykter fremdeles hjemreise. Under mitt feltarbeid var det regjeringsskiftet i India, hvor Narendra Modi ble valgt som ny statsminister. Modi er tidligere anklaget for å være hjernen bak det opprøret Salman flyktet fra, der flere hundre muslimer mistet livet.

Salman har fortalt meg at han vil bli værende i London, og forsøke å holde seg under radaren. Han har tiltro til at Allah vil beskytte ham, og holder fast ved sin overbevisning om at han «vil få det som ligger i vente for ham». I følge flere av mine informanter, er herbergene alltid full, og det er begrenset hvor lenge en person kan bli værende. Årene på gata har satt sitt preg på Salman, og i løpet av våren måtte han operere inn en hofteprotese fordi hoften hans var blitt nedslitt. Som avvist asylsøker har ikke Salman rett på offentlig støtte. Han aktiverer hverdagen sin gjennom frivillig arbeid, hvor han ofte kan få tilgang til mat. Salman arbeider som frivillig som kokk i fire ulike tiltak i London, deriblant Sammenkomsten. Salman har fortalt meg at han ser for seg å tilbringe resten av sitt liv med å arbeide frivillig.

Når Salman og de andre som ble henvist fra den nye organisasjonen, kom til Matutdelingen, visste de frivillige at de antageligvis var avviste asylsøkere. De ble tatt imot som nesten enda mer verdige brukere av tjenesten. De frivillige visste at de som er i en pågående asylprosess kun får £ 5.23 dagen, men de som er avvist, de får kanskje ingenting. Når de nye brukerne kom, passet de frivillige på å lage et tilbud der det ikke var nødvendig å bruke ovn eller stekeplater for å tilberede maten. Som de frivillige fortalte; kanskje de nye brukerne var hjemløse og ikke hadde tilgang til matlagingsutstyr.

Vurderingen av 'verdige brukere', avhenger ikke av ytre kjennetegn. Gjennomgående for alle brukerne av veldedigheten er at de velkledde og velstelte. Det er ikke synlig at brukerne er i nød. En gang i april satt jeg meg ut i ventehallen og snakket med Miriam, som er en ung kvinne fra Ghana. Hun har fortalt meg at hun har levd i England i 13 år som avvist asylsøker. Tidligere arbeidet hun, men etter at folk har startet med så mange spørsmål om immigrasjonsstatus tør hun ikke det lenger. Arbeidsgiver kan bli bøtelagt opp til £ 20 000⁵⁶ hvis de har ansatte som er 'ulovlige' innvandrere⁵⁷. Miriam fortalte meg at i hennes situasjon er presentasjon viktig. Hun forsøker alltid å finne gode kupp på salg, for;

«Hvis du kler deg fint, da kan det være folk tror du har penger.»

En annen av brukerne er Lisa. Hun har fire barn under 10 år, og de gir henne en hektisk hverdag. Lisa kom alltid litt sent ut i matutdelingen. Når hun kom gikk hun målrettet

⁵⁶ £ 20 000 tilsvarer 236 000 norske kroner.

⁵⁷ <https://www.gov.uk/penalties-for-employing-illegal-workers>

gjennom mathentingsrunden, smilte, snakket fint med de frivillige, og oppdaterte oss på hvordan det stod til. Det er ingenting ved fremtoningen til Lisa som tyder på nød. Ruby, som er en av de andre frivillige, fortalte meg om hvor forbløffet hun hadde blitt, da hun leverte en mikrobølgeovn som sønnen hennes ikke lenger ville ha, hjem til Lisa.

«Lisa har nesten ingenting!», fortalte Ruby meg. «Møblene var slike som man ville funnet på søppeldynga.»

Ruby hadde blitt overrasket, for både Lisa og barna hennes ser alltid så flotte ut. I samtalen blant de frivillige ble det at kvinnene alltid var velkledd, aldri ble møtt med spekulasjoner om de egentlig var asylsøkere. Det som vakte mistanke om hvorvidt brukerne var ekte asylsøkere og dermed 'verdige' mottakere av hjelp, var om de var for lite ydmyke og takknemlige for maten de fikk.

Blant enkelte av de frivillige synes det å være en forestilling om hvordan en *ekte* asylsøker og verdig mottaker oppfører seg. I Matutdelingen kan ikke asylsøkere presentere seg fritt, men det er ei heller motivasjonen bak arbeidet. Motivasjonen for å starte opp Matutdelingen var de frivilliges følelse av urettferdighet: En følelse av at staten behandler mennesker på en måte som øker risikoen for at asylsøkere havner på et eksistensminimum. Det er den urettferdigheten de frivillige arbeider imot.

Mitt blikk på Matutdelingen endret seg etter en tid. Jeg minnes godt forargelsen jeg kjente på da jeg fikk delta på et møte om det nye samarbeidet med den nye flyktningeorganisasjonen. En kvinne tilknyttet veldedigheten, men som jeg aldri hadde sett i Matutdelingens lokaler og som i løpet av mitt halvår heller aldri var aktiv, etterspurte garanti fra den nye organisasjonen om at brukerne deres var 'ekte' asylsøkere. Om de som allerede anvendte tilbudet sa hun:

«De virker ganske tilfredse, som virker rart for meg, men det er slik de presenterer seg selv.»

Kvinnen var tydeligvis usikker på om brukerne ved veldedigheten virkelig hadde behov for mat. Hun fortalte:

«Vi har tatt imot brukerne av tillitt til migrantsenteret i nærområdet, men jeg frykter at vi har blitt lurt.»

Da jeg lyttet til denne ordvekslingen ble jeg oppgitt. Hvordan forventes det at absolutt nød ser ut? Hvordan beviser man sult? Og det var da Amber og Mary⁵⁸ tok til ordet.

«De er tilfredse med tilbudet vi gir, men ikke tilfredse med tingenes tilstand», sa Mary. Amber fulgte opp;

«Vi vil ikke droppe noen av kvinnene. Vi vil ikke gi opp noen av menneskene som kommer til oss».

Diskusjonen ble snudd. Heretter ble det snakket om å hjelpe mennesker som sitter fast i en prosess. Representantene fra flyktningeorganisasjon sa at de ville tilby seg å være med på en matutdeling, for å kunne snakke med brukerne en-til-en om hvordan det lå an med saken deres og gi råd om hva de kunne gjøre videre.

Kvinnen på orienteringsmøte ønsket helt sikkert rettferdighet og at arbeidet hun støttet skulle nå ut til verdige brukere. Amber og Mary, som jevnlig møter brukerne, brukte denne arenaen til å motsi beskyldningene de opplevde som urettmessige. Det synes at om sosialt engasjement skal kunne skape en motrøst til den offentlige diskursen angående asylsøkere er det behov for en grunnfestelse i noe konkret: I menneskelige møter. Gjennom slike møter blir ikke nødvendigvis kontroversene om asylsøkere som 'ekte' eller 'falske' utslettet, men i faktiske møter kan man tilsidesette ordene og anerkjenne menneskene.

Sammenkomsten – det sosiale prosjektet

Jeg har valgt å kalle det sosiale prosjektet for Sammenkomsten. Sammenkomsten er et medlemsdrevet prosjekt i Sør-London som startet opp i 2013. Målet var å øke praktiske ferdigheter og sosial samhandling mellom asylsøkere, flyktninger og lokalbefolkningen. Initiativtakerne bak Sammenkomsten er Joanna, Graham og Emma, som alle er i 20-årene og bosatt i London. De tre traff hverandre da de jobbet frivillig på et av de mange migrantsentrene, som er lokaliserte ulike steder i byen.

Migrantsentrene fungerer som en rådgivningstjeneste, hvor relasjonen mellom de frivillige og brukerne for det meste er administrativ. Joanna fortalte at det er veldig travelt på migrantsentrene; de frivillige samler informasjon om klienter uten å ha tid til å bli kjent. Hun fortalte meg at noe av grunnen til at de ønsket å starte Sammenkomsten var at de ville

---

⁵⁸ Mary var en av de frivillige som arbeidet regelmessig på Matutdelingen.

skape et rom for hverdagssamtalene. Sammenkomsten er et sted hvor medlemmene kan være sosiale, slappe av og lære seg nye ting.

Drift

Sammenkomsten leier et lokale i et samfunnshus i Sør-London. Prosjektet er åpent som et 'drop-in' senter, hver søndag kl. 11-17. Gjennomsnittlig kommer rundt 30 personer hver søndag, og de fleste har blitt gjengangere. Antall enslige menn er betydelig høyere enn antall kvinner og barn. I Sammenkomstens årsrapport, skriver de at dette kan reflektere en mangel på tjenester rettet mot migrant menn i London.

Prosjektet har tilgang til kjøkken, hvor medlemmene⁵⁹ alltid hjelper til med å tilberede en varm lunsj. Matvarene til lunsjen blir i stor grad donert av et grønnsaksmarked. Hver lørdagsettermiddag plukker Joanna opp varer etter at utsalget stenger. Grønnsakene danner utgangspunktet for søndagsrettene, som ofte består av et vegetar og et halalmåltid. Det er Salman som har det overordnede ansvar for matlagingen. Etter at dørene åpner kl. 11, starter de som har ankommet å kutte opp grønnsaker, under hans ledelse. En søndag vi satt og kuttet grønnsaker, fikk Salman kompliment for sine gode instruksjoner. Joanna svarte spøkefullt:

«Ja! Derfor vil jeg gi deg kontrakt på Sammenkomsten. 10 års arbeidskontrakt som kokk!»

Salman smilte. Som avvist asylsøker har han ikke rettigheter til å arbeide, men som jeg nevnte ovenfor, har han fortalt meg at han ønsker å bruke livet sitt til å arbeide frivillig for andre.

De frivillige ved Sammenkomsten er stort sett unge mennesker mellom 20 og 30 år. Hoveddelen av de frivillige er ikke britiske, men har flyttet til London på grunn av studie- eller jobbsituasjon. En utfordring for Sammenkomsten er at mange av de frivillige er i en lite forpliktende situasjon. Som studenter og unge voksne ble det ofte oppbrudd. Det ble særlig merkbart da Joanna, som var en av de store drivkreftene bak prosjektet, måtte flytte tilbake til Tyskland. Etter at Joanna flyttet, overtok Cathrin rollen som fungerende koordinator.

Når medlemmene gjør i stand lokalet settes det opp et bord hvor det blir tilbudt kaffe, te og små forfriskninger. I det ene hjørnet av rommet blir det satt opp en datamaskin med tilgang

---

⁵⁹ Medlemmene inkluderer både frivillige og deltagere.

til internett. Besøkende kan anvende denne til å se etter arbeid, sjekke e-mail, eller kontakte venner og familie. I det andre hjørnet er det et stadig økende bibliotek, med gratis engelske bøker. Blant bøkene kunne man finne Twilight sagaen, men også Nietzsches 'Ecce, Homo'. Bøkene blir donert til prosjektet og Fyodor var en av dem som ofte hadde med seg litteratur andre kunne få. Ved biblioteket var det også brettspill og tegnesaker, aktiviteter som er populære blant medlemmene.

En essensiell del av Sammenkomsten er driften av et sykkelprosjekt. Syklene kan de besøkende beholde og bruke som fremkomstmiddel rundt i London. I løpet av sitt første leveår fikset Sammenkomsten opp mot 60 sykler, som alle ble delt ut. En sykkel kan være til stor hjelp for medlemmers mobilitet. Under ledelse av Graham fikset frivillige og besøkende opp donerte sykler på en uteplass utenfor lokalet.

Omar, som også en av gjengangerne blant de besøkende, var den som samarbeidet tettest med Graham. Han brukte alltid mesteparten av søndagene til å hjelpe til med å reparere sykler. Jeg snakket med ham om denne aktiviteten en søndag hvor vi delte lunsj, og Omar fortalte meg at han var det man kunne kalle en 'handyman'. I hjemlandet Algerie hadde han arbeidet både som bygningsarbeider og elektriker. Han ønsket å lære mest mulig om sykkelreparasjon, for å øke sine praktiske ferdigheter.

Behovet for hverdagssamtalene

Jeg fortalte Joanna en søndag at det er vanskelig å merke forskjell på 'frivillige' og 'besøkende' blant medlemmene til Sammenkomsten.

«Ja! Det er det som er hovedhensikten vår», svarte hun.

Hun minte meg på at under vårt første møte nevnte hun hvordan noen frivillige ikke helt forstår behovet for å 'bare snakke'. De ønsker å 'virkelig hjelpe' i den forstand at de ønsker å gi rådgivning som skaper endring i sakene til 'klientene'. Overbevisningen til Sammenkomsten er at sosialisering, spill og samtale er å 'virkelig hjelpe'.

På Sammenkomsten ønsker de å skape et rom, hvor de besøkende skal slippe å snakke om saken sin. Her blir det ikke stilt spørsmål om hvor noen er i asylprosessen. Prosjektet er rettet mot asylsøkere og flyktninger. Under mitt opphold kom det også irregulære migranter fra Polen, Italia og Honduras. Som et drop-in senter var holdningen at hvis du fant frem, da var du velkommen.

Jeg tror at nettopp det hverdagslige fokuset er noe av det som skaper en mer jevnbyrdig relasjon mellom medlemmene i Sammenkomsten. I driften av prosjektet var det viktigste at det ble drevet *sammen*. Når Joanna trengte noen som kunne handle inn dagens avis, eller melk til kaffien, sendte hun like gjerne besøkende som frivillige. Alle kan bidra på Sammenkomsten, uansett hva deres bakgrunn for å være i London er.

En søndag brukte jeg flere timer på å spille kort med Salman og Nijam. Salman lærte oss syvkorts-rummy med regler fra Mumbai. Litt etter kl. 15 kom Emma inn dørene, hun er en av hovedkoordinatorene til prosjektet.

«Emma, du er for sen. Det er over», sa Nijam spøkefullt

«Over? Jeg har da to timer igjen. Jeg er her kun for å få mat», svarte hun smilende. Emma forsynte seg med lunsjen Salman hadde tilberedt og satt seg ned for å spille rummy med oss. Som de rutinerte spillerne vi hadde blitt, forklarte vi reglene til Emma. Hun ble forvirret, men som Nijam sa til henne

«Ingen er født utlært», i denne situasjonen var Nijam den som satt med kunnskapen. Kortspillet gikk likevel i stå og Emma mistet interessen. Det virket på meg som om Emma behandlet Salman og Nijam som gamle venner. Med gamle venner trenger man ikke å late som om man vil spille videre når man egentlig er lei. Slik jeg ser det blir Nijams bemerkelse av om Emma er for sen et tegn på at han også tar eierskap over Sammenkomsten, sammen med henne, hvilket hennes respons også forsterker. I dette tilfellet var det Nijam som var verten, og Emma den besøkende. Jeg tror de uformelle relasjonene på Sammenkomsten skaper en arena som tillater mine informanter å vise mer av hvem de er.

Solidaritet mellom medlemmer

I Sammenkomstens informasjonsbrosjyrer står det et uttalt ønske om å skape solidaritet mellom medlemmene. Jeg fant at hvis gjestene på Sammenkomsten hadde behov for assistanse, ble det tatt opp ved deres eget initiativ. Hjelpen de mottok var like gjerne fra andre gjester som fra frivillige. Under en samtale med Cathrin nevnte hun at noe av det viktigste som skjedde på prosjektet var samtalen der gjestene kunne utveksle uformell informasjon. Jeg vil videre gi tre eksempler fra min tid i Sammenkomsten, der behov på ulike måter ble formidlet, og respons ble gitt.

Det første eksempel er fra en annen søndagsformiddag, hvor jeg også satt og spilte kort med Nijam. Det kom en ny besøkende fra Palestina bort til oss. Han var helt ny i London, og lurte på hvem som kunne hjelpe ham hvis han skulle søke asyl. En organisasjon han hadde vært i kontakt med hadde anbefalt ham en advokat. Nijam spurte ham om han visste om advokaten var dyktig?

«Hvordan kan jeg vite det?», sa palestineren. «Enhver advokat vil jo omtale seg selv som dyktig.»

«Du må spørre folk», sa Nijam, og tok opp et visittkort fra et advokatfirma som hadde hjulpet ham i sin asylprosess. Han skrev ned kontaktdetaljene og gav dem til palestineren.

Det andre eksempelet er fra Ahmed, en annen gjenganger på Sammenkomsten. Ahmed hadde fått innvilget oppholdstillatelse⁶⁰. Etter at han fikk opphold, skaffet han seg et rom nokså sentralt i London gjennom et privat utleiefirma. Ahmed er opprinnelig fra Iran og er ikke er så stødig i engelsk. Han fortalte at andre som bodde i dette leilighetskomplekset var utlendinger, og felles for dem alle var at ingen snakket engelsk særlig godt. I følge Ahmed hadde utleierne av leiligheten utnyttet leietakernes manglende språkkunnskaper for å svindle dem. En søndag tok Ahmed med seg en mappe der han hadde den informasjonen han hadde om utleierne og fortalte meg og en annen frivillig hva som hadde skjedd. Husleien ble betalt kontant ved at det månedlig kom en mann på døren for å samle inn penger. Kvitteringen for utbetalingen var håndskreven. En dag mottok Ahmed rettslig advarsel på at husleien var syv dager for sen. Om ikke den avtalte leien samt et purregebyr på £ 275⁶¹ ble betalt innen 48 timer, ville huseierne ta saken videre til retten. Ahmed gikk til politiet, som han sa ikke ville hjelpe ham. Politiet hadde sagt at dette var en sak mellom ham og utleier, at Ahmed hadde håndskreven kvittering på at leien alt var betalt, gjorde lite nytte som rettslig bevis. Denne situasjonen etterlot Ahmed hjemløs. Han fikk ikke tilgang til hverken leiligheten sin eller eiendelene han oppbevarte der. Utleierne skiftet låsen hans. Ahmed ønsket å hindre disse utleierne i å lure andre.

---

⁶⁰ Limited Leave to Remain. Jf. Kapittel 2

⁶¹ £ 275 tilsvarer 3336 norske kroner.

«Jeg leter etter rettferdighet i dette landet» fortalte han oss. «Jeg vil ta dem fra toppen til bunnen.»

Etter denne samtalen forsøkte jeg å bistå Ahmed ved å ringe et juridisk senter i Sør-London som jeg visste hadde et godt rykte på seg. Responsen fra dem var at de kun hadde kapasitet til å bistå mennesker som hadde bostedsadresse innenfor to spesifikke bydeler. Ahmed var hjemløs, og var dermed ikke innenfor denne brukergruppen. En av de andre iranerne som kom til Sammenkomsten tilbød Ahmed å sove hos ham, inntil han fant seg et nytt bosted.

Det tredje eksempelet viser blant annet hvordan frivillige kan involvere seg i spesifikke saker. Mot slutten av februar startet to kvinner fra et herberge å komme til Sammenkomsten. De kom alltid med trillekoffert, hvor de oppbevarte eiendelene sine. Salman sørget for at de fikk med seg eventuelle rester etter søndagslunsjen. En av kvinnene var Samrawit fra Eritrea. Samrawit hadde innvilget oppholdstillatelse, og fikk beskjed av Home Office at for å få tildelt bostøtte måtte hun bosette seg i Newcastle. Hun hadde en 17 år gammel sønn som gikk på skole i London. I stedet for å flytte bort, ble Samrawit værende på et herberge for hjemløse kvinner i ytterkanten av London. Sønnen hennes bodde hos noen venner i nærheten av lokalet til Sammenkomsten. På herberget for kvinner ble Samrawit nær venn med Gabriela, som opprinnelig kom fra Honduras.

For honduranere vil det være svært vanskelig å få innvilget asyl. Gabriela var i Storbritannia som irregulær økonomisk migrant. Etter hvert ble hun kjent med en spansktalende familie, og begynte å jobbe som au pair for dem. Det førte til at hun kom mindre regelmessig til Sammenkomsten, og når hun kom hadde hun gjerne med seg en annen spansktalende venninne, Ana. Etter ønske fra de to kvinnene startet Sammenkomsten et lavterskel-tilbud i engelsk språkopplæring.

En gang i juni kom Ana til Sammenkomsten uten Gabriela. Hun satt seg ned med Cathrin, og de to var dypt engasjert i en samtale som varte hele søndagen. Gabriela hadde ringt Ana dagen før og fortalt henne at hun var på et sted som lignet et fengsel. Hun hadde fortalt at hun kom til å bli sendt tilbake til Honduras. Familien Gabriela var au pair hos hadde hatt henne med som barnepasser til Spania. Da hun ikke har gyldig visum til Storbritannia ble hun sendt til dette 'fengselslignende' stedet ved retur til flyplassen. Hun hadde allerede vært der

åtte dager før Ana ble kontaktet. Cathrin forstod at dette var et forvaringssenter, og startet å ringe rundt til de ulike sentrene i London for å høre om Gabriela fremdeles var hos dem.

Da Samrawit fikk vite om situasjonen ble hun tydelig opprørt. Hun fortalte at hun hadde advart Gabriela mot å bli tatt med pass. Myndighetene kunne enklere transportere henne ut direkte om de hadde tilgang til hennes reisedokumenter. Samrawit anklaget seg selv for ikke å ha vært enda tydeligere.

Søndagen gikk uten at det ble en oppklaring i situasjonen. Jeg berømmet Cathrin for all innsatsen hun hadde lagt ned. Hun fortalte meg at det var det minste hun kunne gjøre.

«Det jeg har gjort i dag vil ikke kunne hjelpe Gabriela. Men det vil kunne hjelpe Ana og Samrawit.»

Senere fikk Cathrin vite at Gabriela ble uttransportert med fly til Honduras, samme dagen Ana hadde kommet til Sammenkomsten.

Klarer Sammenkomsten å skape solidaritet mellom medlemmer? Disse tre eksemplene illustrerer ulike behov, og hvilke respons som ble gitt. Eksempelet med Gabriela viser hvordan Cathrin bruker empati og kyndighet til å gjøre det hun kan for dem som er igjen i London. Cathrin har vært frivillig ved migrantsentre over flere år, og har god kjennskap til hvordan asylprosessen fungerer. Hun visste at sannsynligheten for at Gabriela ikke skulle bli utsendt var svært liten. Likevel brukte hun mye tid og krefter på å innhente mer informasjon fra den spanske familien og forvaringssentrene, slik at hun kunne gi svar til Ana og Samrawit. Ahmeds forble uten bolig i flere måneder etter situasjonen som er skissert ovenfor. Jeg klarte ikke sette han i kontakt med et juridisk senter. Gjennom en av Sammenkomstens andre gjester, fikk han en sofa å sove på de månedene han var hjemløs. I Nijams møte med palestineren understreket han at den uformelle flyten av informasjon var viktig. Basert på sine egne positive erfaringer, videreformidler han sin kunnskap om hvilke advokater som kan hjelpe palestineren videre i asylprosessen. Jeg regner solidaritet som en følelse av fellesskap⁶², og synes det er noe prosjektet oppnår å skape. På Sammenkomsten blir ikke nødvendigvis medlemmenes problem fikset, men det noen der som lytter. Flere av gjestene hadde omstendelige reiseruter for å komme seg til Sammenkomsten om søndagene. De

---

⁶² Jeg vil utdype mer om solidaritet når jeg redegjør for Axel Honneths anerkjennelsesteori i neste kapittel.

fortalte meg at det fantes andre tiltak nærmere der de befant seg, men på Sammenkomsten fikk de være i fred, sammen med andre. Det var verdt reiseruten.

‘Maliks samfunnshus’

Jeg nevnte innledningsvis at Malik sin leilighet ble et særlig viktig sted for mitt feltarbeid under Ramadan. Det var Malik selv som først omtalte stedet sitt som ‘Maliks samfunnshus’. Han brukte bemerkelsen spøkefullt, en kveld han bar inn hovedretten til Iftar, som er måltidet muslimene deler etter solnedgang.

«Velkommen til Maliks samfunnshus», sa han, «her kan jeg tilby gratis mat, brettspill og sosialisering.»

Da Ramadan startet hadde jeg truffet Malik og vennene hans flere ganger i uken over seks måneder. De inviterte meg til å feire høytiden sammen med dem. Vi var som regel en liten gjeng som samlet oss hos Malik hver kveld for å bryte fasten. Malik fortalte meg at det var ekstra viktig for ham å åpne opp hjemmet for sine venner under Ramadan. Nesten hver kveld etter solnedgang kom jeg, Mohammed og Jamail på besøk, og delte måltid frem til fasten igjen startet ved daggry. Vi endte alle opp med å referere til ‘Maliks samfunnshus’. Det var det som var samlingsplassen vår. I tillegg til oss fire ble Maliks leilighet sporadisk gjestet av andre venner. Malik fortalte meg at det ikke betydde noe for ham om gjestene hans var muslimer eller ikke. Han ønsket å dele Ramadan med dem han var glad i.

Når Iftar-måltidet var satt, brøt Malik og Mohammed fasten. Jeg og Jamail fastet ikke, men delte velvillig den irakiske maten foran oss. Jamail sa til meg at det var vanskelig for ham å overholde de muslimske skikkene i London. Jeg er muslim i hjertet mitt, pleide han å si. Måltidene våre ble avsluttet før solen kom tilbake, og Malik og Mohammed startet sin faste på ny.

Bilde 3: Rester av et Iftar-måltid hos Malik

Under Ramadan overnattet alle hos Malik. Han la madrasser ut i leiligheten sin, og gav oss identiske lyseblå nattdrakter. Jamail lo, og sa at vi så ut som medfanger. En morgen ut i juli dro både Jamail og Mohammed tidlig avgårde til jobb. Den morgenen hadde jeg og Malik en samtale, der han delte noe av sitt perspektiv på lokale tiltak som rettes mot asylsøkere.

Kvelden før gjestet en kamerat av Malik Iftar-måltidet. De hadde ikke sett hverandre på flere år. Han var en av dem som Malik delte hus med da han først kom til London. Kameraten sine engelskkunnskaper var mye mer begrenset enn hva som var tilfellet for Malik, Mohammed og Jamail, som alle nå behersker språket flytende. Min teori var at han kanskje hadde fått avslått sin asylsøknad, så morgenen etter spurte jeg Malik om kameraten hadde oppholdstillatelse. Malik sa at det hadde han, men han hadde ikke statsborgerskap eller pass. Malik fortalte meg at folka fra den tiden i livet hans startet å jobbe med en gang. Malik tok andre valg, og sa at han nå var i en bedre situasjon.

«Folk som er avvist av Home Office snakker bedre engelsk enn de som er akseptert», sa Malik, «Når du er akseptert går du videre, fuck it. Hvis du er avvist blir du proaktiv. Det er da du banker på dører og snakker med migrantsentere. Folk som er avvist må

søke hjelp utenfor sitt eget miljø. Jeg vet hva jeg snakker om, jeg var i den situasjonen i fire og et halvt år.»

Malik fortalte videre om hvor irritert han ble når han besøker sentre for asylsøkere og flyktninger og de flagger høyt at de har mat og ber ham spise.

«Når de sier 'spis, spis' som om de redder meg fra absolutt nød, tenker jeg 'fuck you'.»

Malik sa til meg at han ikke oppsøkte sentre fordi han ikke hadde råd til mat eller trengte å bli tatt vare på. Han reiste for å bli med på aktiviteter som kunne hjelpe ham å utvikle ferdighetene sine. Etter at Malik har fått innvilget asylsøknaden sin holder han seg unna dagsentre. Han er fortsatt med i gruppen der han lærte fotografi, men forklarte at det er fordi han der kan skape noe.

'Å virkelig hjelpe'

Det virker som om sosialt engasjement ovenfor asylsøkere vokser ut av en følelse av urettferdighet, både for de frivillige i Matutdelingen og i Sammenkomsten. I det politiske klimaet i Storbritannia er økonomisk bevilging for videre drift vanskelig å oppnå, og det kan føre til et press for frivillig arbeid, både økonomisk og emosjonelt. Jeg tror at omsorgsfulle, menneskelige møter er nødvendig for at sosialt engasjementet og lokale tiltak skal kunne vedvare. Både Matutdelingen og Sammenkomsten oppnår en god del av det de ønsker å utrette. De to organisasjonene kan ikke vurderes ut fra samme kriterier. Deres ønsker er forskjellig, men felles for de begge er et ønske om å hjelpe.

De frivillige ved Matutdelingen som møter brukerne jevnlig, kjenner dem ved navn, og spør hvordan det går med deres barn og deres helse. Får de tilgang, så vil de hjelpe til med å finne rettshjelp, skrive brev til Home Office eller donere møbler. De frivillige i Matutdelingen arbeider for å skape et forutsigbart arbeid, og ser til at mennesker får mat hver uke. Det at kvinnene blir værende ved tilbudet, tyder også på at veldedigheten oppnår å møte et behov. I Matutdeling blir asylsøkere vurdert etter en forestilling om deres 'ekthet', men den evalueringen er ikke en forlengelse av Home Offices kategorier. Home Office kategoriserer 'ekte' asylsøkere etter definisjonen i FNs konvensjon om flyktnings stilling. Det er det ikke den vurderingen som gjør noen til verdige brukere av Matutdelingen. På Matutdelingen dømmes ektheten ut fra om brukerne virker å leve på et eksistensminimum, og dermed har et 'ekte' behov for tilbudet deres.

Sammenkomsten er et fleksibelt sosialt prosjekt som åpner opp for at medlemmene kan sette sitt eget preg på organisasjonen. Gjennom den hverdagslige samhandlingen, blir fokuset tatt bort fra immigrasjonsstatus og satt over til mennesker. Personer kan selv velge om de vil ta opp sine utfordringer, og hvem de eventuelt vil ytre dem til. For de frivillige på Sammenkomsten er det ikke sikkert de kan gjøre noe for å fikse problemet, men de lytter der det snakkes. De kan være tilstede for å dele en kopp kaffe, eller spille et slag Scrabble. For de frivillige som startet opp Sammenkomsten er det å skape rom for det hverdagslige, å 'virkelig hjelpe'.

Malik har fortalt meg at det som ofte gir en skjevhet i relasjoner mellom asylsøkere og medlemmer av lokalsamfunnet, er at uansett hvor godt forhold det er dem i mellom, så vil relasjonen som oftest være preget av den hjelpen asylsøkere kan få, og ikke den hjelpen asylsøkere kan gi. I hans fortelling mot slutten av kapitlet tar han et opprør mot dagsentre som har en forventning om hva det er han trenger. Nå, etter han har fått innvilget oppholdstillatelse, er han ikke fattig. Han lever ikke på et eksistensminimum. 'Nød' er ikke en rolle Malik vil bli satt i. I den grad han besøker sentre, er det for å kunne bidra med å skape noe. Perspektivet til Malik understreker at det er en forskjell på hvordan frivillige opplever det å hjelpe, og hvordan asylsøkere opplever å bli hjulpet. 'Å virkelig hjelpe' er å anerkjenne asylsøkere og flyktninger som mennesker med egen verdi som kan bidra med noe positivt inn i fellesskapet. Jeg vil se videre på behovet for anerkjennelse i neste kapittel.

Kapittel 5

Når erfaring isolerer

Vandad så ut på menneskene som gikk forbi oss.

«Hvis folk ser oss nå, ser oss le og smile, tenker de kanskje at vi er veldig glad. De vet ikke hva som er inni oss, hva som er inni meg.»

Jeg smilte, og nikket. Vandad fortsatte;

«I England kan de gi deg hus, de kan gi deg penger, men om du ikke har det godt inni deg...»

Han trakk på skuldrene igjen.

I dette kapittelet vil jeg argumentere for noe som kan fremstå som et paradoks. Mitt poeng blir at jeg aldri vil kunne fatte hva Vandad og Amir har levd gjennom. Jeg vil argumentere for at problemet med min forståelse av deres fortellinger, ikke ligger i det språklige, men i selve erfaringen deres. Jeg har ikke knagger jeg kan feste det de forteller på.

Vandad og Amir er begge i en pågående asylprosess. De er begge fra Iran, hvor de erfarte å bli fengslet og torturert. I samtalene med Vandad stoppet han flere ganger opp for å forklare at hvordan han opplevde livet var mer enn hva han kunne uttrykke i øyeblikket. Hvis jeg skal kunne fortelle om Vandad og Amirs situasjonen i London, må jeg erkjenne at den isolasjonen som kommer frem av deres fortellinger, ikke kun er en følge av ujevn maktstruktur innad i Home Office, eller mangel på sosiale aktiviteter. Disse mennene har erfaringer, som verken jeg eller andre som alltid har levd i fredfulle omgivelser kan fatte. Deres erfaringer bunner i en radikalt annen livssituasjon.

Når det er sagt, betyr det ikke at jeg, Vandad og Amir ikke kan relatere oss til hverandre. Hos alle mennesker som søker asyl er det så mange flere erfaringer og fortellinger enn 'asylsaken' deres. Jeg er generelt redd for at asylprosessen kan medføre at mennesker blir redusert til et aspekt ved sin situasjon.

Her er det da to argument jeg vil fremme. Det ene er at sjelsettende erfaringer hos mennesker som har flyktet fra sitt hjemland, setter en helt reell hindring i å kunne uttrykke seg til en som ikke har gjennomgått noe lignende. Det andre argumentet jeg vil fremme er at denne hindringen, ikke gjør at mennesker som har overlevd tortur, eller annen ekstrem lidelse, er vanskelig å inngå relasjoner med. Jeg vil argumentere for at det er nødvendig med en økt sosial anerkjennelse av menneskene som gjennomgår en asylprosess.

Jeg vil argumentere for at anerkjennelse er tett bundet til menneskets verdighet. Her inspireres jeg av tankene til den tyske filosofen, Axel Honneth, som har utarbeidet en teori hvor han utlegger at mennesker behøver anerkjennelse (Honneth 1995). For Honneth har anerkjennelsen en flerdimensjonal karakter og formidles gjennom kjærlighet, rettigheter og solidaritet (Honneth 1995:93). Hvis den anerkjennelsen ikke finnes, må den kjempes for. Gjennom kampen for anerkjennelse kan samfunnet og personer nå en moralsk utvikling, Honneth mener at kampen for anerkjennelsen av enkeltmennesker dermed blir et samfunnsanliggende.

Hverdagen for asylsøkere er i stor grad preget av å bli satt i en passiv ventetilstand. Når de venter på asylavgjørelsen mangler de formelle rettigheter til å involvere seg i samfunnet. Dersom utfallet av asylavgjørelsen blir negativt, er rettighetene enda færre⁶³. Denne ventetilstanden kan trekke ut over flere år, og utenom lokale tiltak, lignende dem jeg skisserte i forrige kapittel, finnes det få naturlige treffpunkt hvor asylsøkere kan aktivere seg selv. En slik tilværelse tærer på mennesker. Den har tæret på alle mine informanter i London, og å bevitne deres situasjon har også tært på meg. Dette kapittelet er basert på samtaler jeg har hatt med Vandad og Amir.

‘Ingen kan forstå meg’

Omtrent en gang i uken hadde Vandad samtale med en terapeut på organisasjonen for torturoverlevende. Vandad fortalte meg at han likte å møte terapeuten sin. Han fortalte at mannen han snakket med er god og omtalte ham som en venn, selv om han av og til spurte ham om vanskelige ting som familie og religion. Ved et møte var tolken de brukte forsinket. Da hadde terapeuten fortsatt hatt tid. I 20 minutter ble de sittende og se på hverandre.

«Kjærlig, uten ord. Han er en god mann», konstaterte Vandad.

---

⁶³ I Storbritannia vil de fleste tilfeller av negative asylavgjørelser føre til at all økonomisk støtte opphører.

Vandad fortalte meg at etter fire terapitimer hadde terapeuten sagt at han hadde forstått det som hadde skjedd, og ønsket at Vandad skulle få hjelp til å «glemme det vonde». Da hadde Vandad svart at å glemme ikke var mulig. Etter at de i juli hadde møttes regelmessig over et halvt år, fortalte han terapeuten:

«'Vi ser hverandre en gang i uken, kanskje annenhver uke, hvordan kan vi noensinne forstå hverandre?」

Jeg vil videre skissere en samtale jeg hadde med Vandad i mars, da han fortsatt bodde på asylhostellet. Jeg og Vandad har delt mange timer sammen med samtale, stillhet og gåturer. Vandad vet at jeg ikke kan forstå hva han har erfart, akkurat slik som terapeuten heller ikke kan forstå ham. Likevel, forteller Vandad at han får noe godt ut av samtalene våre. Jeg tror at jeg relaterer meg best til Vandad, når jeg ikke forsøker å fatte hva han har levd gjennom, men er til stede i det han vil snakke om nå. I prosessen hvor vi ble kjent har det vært veldig viktig for meg ikke å presse ham til å fortelle meg historier han ikke vil dele. Jeg har ønsket å etablere en relasjon, der vi kan snakke om det Vandad selv ønsker å si.

Rammen for denne samtalen er at Vandad forklarer meg om Zoroastrisme, en religion som var i Iran før Islam. Flere av våre samtaler handlet om religion, da det ofte var det Vandad ønsker å snakke om. For det er ofte der Vandads tanker er. Det var hans åpne kritikk mot Islam som var årsaken til at han ble fengslet i Iran. Jeg og Vandad snakket alltid sammen uten tolk. Iblant stoppet Vandad opp, da det han ville si var for komplekst for hans engelske ordforråd. Det stoppet aldri samtalene våre. Da ble vi enten stille, eller så spurte jeg spørsmål og Vandad rettet meg i det jeg hadde misforstått. Denne samtalen avsluttes med at Vandad uttrykker noe av isolasjonen han føler på. Samt at han ikke ønsker å være alene.

Rundt halsen bar Vandad et smykke med Faravahar, som er det mest kjente symbolet fra den gamle persiske religionen, Zoroastrismen.

Bilde 4: Smykket til Vandad

«Det er som en engel, men det er ingen engel», forklarte Vandad.

Vandad fortalte meg det er tre ting som er viktige for Zartoshti⁶⁴.

«Du snakker godt, fint. Du gjør bra. Ingen slossing. Ingen drepe folk. God 'raftar'⁶⁵.

Raftar, raftar, raftar»

Vandad klarte ikke finne det riktige ordet på engelsk. Jeg fikk senere bekreftet at ordet han lette etter var 'oppførsel'.

Vandad sa til meg;

«Zoroastrismen er en religion. Jeg liker ikke, men jeg liker dette symbolet. Jeg kan ikke forklare, det er veldig vanskelig.»

Han forsøkte å finne mer informasjon for meg på google, men det var ingen tilgang til internett på telefonen hans.

«Zoroastrismen er en religion som var i Iran før Islam. De tror på Gud, men Zartoshti, de tror ilden gir energi. Jeg liker ikke religion, men dette» Vandad tar opp smykket sitt, «dette er ikke dårlig, det er ikke bra.»

Jeg har blitt forklart at for en Zartoshti er det tre ting som er viktige;

---

⁶⁴ En som er tilhenger av Zoroastrismen.

⁶⁵ 'Raftar' er et persisk ord

1. *'raftar nik'* som betyr god oppførsel
2. *'goftare nik'* som betyr å snakke sant og riktig,
3. *'kerdare nik'* som betyr god gjerning.

Det var en annen iraner som hadde gitt smykket i gave til Vandad, to dager i forveien. Vandad fant også symbolet igjen da han snakket med terapeuten i organisasjonen for torturoverlevende. På veggen på kontoret hans var det et stort Faravahar-symbol. Jeg spurte Vandad om symbolet gir beskyttelse.

«Nei!» svarte han.

Han fortalte at han ikke tror på slik beskyttelse.

«Jeg er her. Jeg var i et stort problem. Aldri ba jeg. Men problemet forsvant. Gudene sier, alle er lik. Nei!»

«Hva med England?», spurte jeg. «Problemet er borte?»

«Fortsatt problem. Ingen andre kan forstå meg. Bare meg.»

«Kan de andre iranerne på asylhostellet forstå deg?», spurte jeg.

«Vi kommer fra dårlige regler i mitt hjemland», svarte Vandad. «Ingen kan gå uten hijab i Iran. Ingen gode regler. Dårlig. Folk kommer hit og forteller vi er 'frie' i Iran. Du hater min mor. Min søster. Hvis Iran var ingen problem, hvorfor kommer du hit?»

Vandad fortalte meg at om dette var Iran, da kunne ikke jeg sittede her og snakket med ham.

«Blir du bedre, Vandad?», spurte jeg videre,

«Når du er her, så», svarte han.

Behovet for anerkjennelse

I Iran var Vandad vant til en aktiv hverdag. Han hadde fast jobb som sveiser i oljebransjen og et stort sosialt nettverk. I England har slike holdepunkt opphørt, og han befinner seg i en uforutsigbar ventetilstand. Vandad har fortalt meg at det er ikke noe liv for ham i England. Han sier at det ikke er noen som kan forstå ham. Han er i England fordi han ikke kan være i Iran.

Når jeg nå skal se videre på Axel Honneths anerkjennelsesteori, er det med ønske om å sette opp en ramme for noe av det Vandad forteller. Axel Honneth har skrevet boken *'The Struggle for Recognition – the moral grammar of social conflicts'*. Han adresserer kampen

om anerkjennelse med et ambisiøst ønske om å formulere en sosial teori med et formativt innhold (Honneth 1995:1). Honneth forstår 'anerkjennelse' som å tilskrive mennesker en positiv ladet status⁶⁶, og han argumenterer for at det behovet ligger som et naturlig grunnlag for menneskelig sosialisering (Honneth 1995:15). Gjennom å trekke på Hegel og G.H. Mead kritiserer Honneth samfunnsmodeller der den menneskelige natur antas å være dominert av egosentrisk drivkraft. Han fokuserer på det mellommenneskelige og relasjonelle som en basis for sosialt liv. Argumentet blir at mennesker kan nå en bevissthet om selvet i de mellommenneskelige relasjonene. Gjennom teoriene til Hegel og G.H. Mead finner Honneth grunnlag for tre ulike mønstre for mellommenneskelig anerkjennelse: *Kjærlighet, rettigheter* og *solidaritet* (Honneth 1995:92).

Honneths ambisjoner er noble, men også på siden av mitt argument. Det er ikke samfunnets moralske utvikling som er mitt fokus. Det jeg vil lene meg på av Honneths teori, er at den gir et grunnlag for å kunne snakke om menneskets behov for anerkjennelse. Med anerkjennelse forstått som å være en positiv tilskrevet status, mener jeg det er relevant å snakke om et behov for økt anerkjennelse av mine informanter.

Honneth mener det er et empirisk grunnlag for hans teori i hverdagstalen vår. Iboende språket vårt mener Honneth det kan fornemmes at tale om menneskelig integritet, skylder sitt grunnlag i mønstre av godkjennelse og anerkjennelse. Uten implisitt å referere til menneskers behov for anerkjennelse, vil konsept som 'krenkende' eller 'nedverdiggende' være meningsløse (Honneth 1995:131).

Jeg finner det hensiktsmessig å følge Honneths inndeling av anerkjennelse i tre kategorier. Anerkjennelse i form av *kjærlighet* handler om primære relasjoner (Honneth 1995: 95-107). Det handler om den type relasjon én har til familie, partner eller nære venner. I disse relasjonene er det balanse mellom selvstendighet og tilknytning, hvor det er en sterk og gjensidig emosjonell tilknytning mellom en liten gruppe personer, som er preget av omsorg. Honneth viser til Hegel, som mener at kjærlighet representerer det første stadiet av en gjensidig anerkjennelse. Det er fordi de i kjærlighet har en gjensidig bekreftelse av

---

⁶⁶Honneth skriver på tysk, og bruker begrepet 'Anerkennung'. I 'The Struggle for Recognition' poengterer oversetteren at det engelske ordet 'recognition' er tvetydig. 'Recognition' kan tyde til en 're-identifisering' [wiedererkennung] eller 'innvilgelsen av en viss status' [anerkennung]. Det er sistnevnte som er grunnlaget for Honneths teori. Å anerkjenne individer eller grupper blir da, i følge Honneths forståelse, å tilskrive dem en positiv status (Honneth 1995:viii).

hverandres behov, og dermed anerkjenner de hverandre som trengende vesener. Det er en gjensidig opplevelse av kjærlig omsorg, der anerkjennelsen blir en følelsesmessig godkjenning, eller oppmuntring. For Hegel blir forståelsen av anerkjennelse i form av kjærlighet formulert som «as 'being oneself in another'» (Honneth 1995: 95-96) Honneth argumenterer for at det å bli anerkjent i form av kjærlighet er avgjørende for om en person skal kunne utvikle en selvtillit og positive, tillitsfulle relasjoner til konkrete andre.

Anerkjennelse i form av *rettigheter* handler om en persons rettslige status (Honneth 1995: 107-121). Honneth trekker igjen på Hegel og Mead når han skriver at vi kun kan komme til en forståelse av oss selv som bærere av rettigheter hvis vi også vet hvilke normative forpliktelser vi må holde ovenfor andre (Honneth 1995:108). Det er først når vi har inntatt perspektivet til en 'generalisert annen' og lærer å anerkjenne de andre medlemmene av samfunnet som bærere av rettigheter, at vi også kan forstå oss selv som personer med visse rettigheter. Først da kan vi være sikre på at enkelte av våre krav vil bli møtt ved krenkelse (Honneth 1995:108). I Honneths forståelse henger en persons rettslige status tett sammen med hans eller hennes sosiale status. En forlengelse av Honneths poeng er at man kun teller som en bærer av et samfunns rettigheter, dersom man er sosialt anerkjent som et medlem av samfunnet (Honneth 1995:109). Det er ved å forstå et samfunns normative forpliktelse, at man også kan forstå sin rettslige beskyttelse. En slik status forutsetter en likeverdig behandling, og gjennom denne anerkjennelsen vil man kunne utvikle selvrespekt og respekt for andre mennesker.

Anerkjennelse i form av *solidaritet* handler om bekreftelse av en persons bidrag til sivilsamfunnet. Dette er en anerkjennelse av personers sosiale verdi og en verdsettelse av deres ytelse inn i et fellesskap, som igjen kan forme sosial selvsikkerhet som gjør at vi kan forholde oss positivt til våre konkrete egenskaper og evner (Honneth 1995:123). Den sosiale selvsikkerheten som kommer fra solidarisk anerkjennelse er ulik selvrespekten som kan formes fra rettslig anerkjennelse. Rettslig anerkjennelse handler om å kunne relatere til det fellesmenneskelige, og få en vid nok forståelse for hvilke rettigheter som er gjeldende for alle. Solidarisk anerkjennelse handler om at personer kan føle seg verdifulle nettopp når de blir anerkjent for sine distinkte egenskaper som de ikke nødvendigvis deler med andre (Honneth 1995: 125). Honneth forklarer at fellesskapet, i denne forstand, kan være ulike statusgrupper (Honneth 1995:123). Innad i en slik gruppe er det gjensidig anerkjennelse, og

de interne relasjonene er relativt symmetrisk. Anerkjennelsen innad i gruppen er annerledes enn den som tilskrives gruppens kollektive identitet fra samfunnet rundt (Honneth 1995:128). Når Honneth skriver at den interne anerkjennelsen er symmetrisk betyr ikke det at det er en nøyaktig sammenligning av hver persons bidrag til fellesskapet, men at hver person er fri fra å snakkes nedsettende om, slik at det gis en mulighet til å oppleve seg selv som anerkjent i lys av egne egenskaper og evner som verdifull for sivilsamfunnet (Honneth 1995:130).

For mennesker som søker asyl er behovet for anerkjennelse mer enn et behov for rettslig sikkerhet. Følgelig vil jeg vise at det i for stor grad foregår en neglisjering av asylsøkeres behov for sosial anerkjennelse, som i denne sammenheng innbefatter Honneths kategorier om anerkjennelse i form av kjærlighet og solidaritet. Når asylsøkere ikke blir ansett som potensielle bidragsytere inn i et fellesskap er dette en krenkelse av deres personlige integritet. Den erfaring av mistro og mistillit som preger hele asylprosessen virke til å bryte ned en persons tillit, respekt og sikkerhet både ovenfor seg selv og andre.

‘Hva er virkelighet?’

Historien som følger her, er et utdrag fra feltnotater fra starten av juli. Jeg og Vandad hadde møttes regelmessig over flere måneder. Han kjente til meg, og jeg kjente til ham. På dette tidspunktet var Vandad flyttet ut av asylhostellet og delte en bolig med fem andre menn i en bydel i utkanten av London. Tiden i London har ikke vært god for Vandad. På nyåret var han innlagt på en psykiatrisk klinikk etter han hadde forsøkt å ta sitt eget liv. Når denne samtalen fant sted var Vandad mer stabil, men led av en tung depresjon. Han hadde gode dager, og dårlige dager. Han gikk regelmessig til terapi for torturoverlevende, og ble medisinert mot depresjon og søvnløshet. Legen hans har fortalt at for å holde depresjonen i sjakk, må han huske å spise tre ganger for dagen.

Møtene vi hadde sammen var viktige både for meg og Vandad. Vi bryr oss om hverandre. For Vandad var det særlig viktig at jeg kom og besøkte ham, da han så ofte reiste rundt for å møte opp på ulike avtaler med helsevesenet eller myndighetene. Denne julidagen møttes vi i bydelen Vandad hadde blitt flyttet til. Følgende samtale starter på en kafé, hvor vi pleide å treffes over en kaffekopp.

«Hva er virkelighet?», spurte Vandad meg.

Jeg hadde ingen gode svar.

«Hva om det ikke er noe?», fortsatte han.

Han var stille et øyeblikk før han sa;

«Virkelighet er hos rike mennesker.»

Han fortalte meg da at han ønsket å dø ung. Hvis han døde ung slapp han unna tiden, det er ingen problemer i døden. Folk ville blitt glade på hans vegne dersom han døde. De ville visst at han hadde det bedre. Jeg snudde meg mot ham og sa;

«Du kommer ikke til å ta livet av deg?»

Vandad ristet på hodet.

«Nei.»

«Se meg inn i øynene mens du sier det», sa jeg.

Han smilte, sa nei enda en gang, men så meg aldri inn i øynene.

Jeg lente meg tilbake.

Jeg var sulten, Vandad var ikke. De siste dagene har han spist lite.

«Legen din har sagt du skal spise tre ganger daglig», sa jeg til ham.

Vandad spurte spøkefullt om han kunne medregne kjeks i de måltidene, men det gikk jeg ikke med på. Vi forlot kafeen på jakt etter en restaurant. Den afghansk-persiske restauranten vi var på utkikk etter var stengt, så da endte vi opp på en liten bule hvor vi kunne spise hamburger.

«Det er ikke is i glassene og knivene er for sløve», bemerket Vandad. «Jeg vil spise som en mann.»

Jeg var bare fornøyd med å se ham spise, og ville skifte samtaleemnet bort fra restauranten.

Jeg spurte Vandad om han var annerledes i Iran, enn i England. Til det nikket han bekræftende. Da jeg spurte hvordan, svarte Vandad meg kort, at i Iran satt han aldri innendørs.

Vandad spurte om jeg måtte dra tilbake til Norge. Jeg fortalte ham at jeg må hjem og skrive ferdig oppgaven.

«Jeg må skrive om din historie, det er noen som lytter», sa jeg.

«Ja, folk lytter», sa Vandad, «men...» Han illustrerte hvordan det går inn det ene øret og ut det andre.

Jeg fortalte at jeg kommer til å vende tilbake til samtalene våre gang etter gang, at jeg aldri vil glemme ham, og at jeg stadig ville være bekymret.

«Bekymret for hva?», spurte Vandad.

«For virkeligheten», svarte jeg.

Ord møter sin grense

Mennesker som har flyktet fra forfølgelse har opplevd grove brudd på anerkjennelse i sitt hjemland. Ifølge Honneth er former for anvendt mishandling, hvor en person blir holdt under tvang og fratatt mulighet til fritt å kunne styre sin egen kropp, den mest fundamentale formen for personlig krenkelse (Honneth 1995: 132). Honneth mener at en slik erfaring vil kunne ødelegge et menneskes praktiske relasjon til seg selv, fordi fysisk mishandling representerer en type krenkelse som kan gi varig skade på en persons grunnleggende selvtillit. Honneth hevder at grunnleggende selvtillit ikke handler så mye om en høy aktelse ovenfor egne evner, men om den underleggende evnen til å uttrykke egne behov og lengsler, uten frykt. Krenkelsen av en persons fysiske integritet fratrar den respekten vi tar for gitt, om at enhver person har en selvbestemmende kontroll over sin egen kropp, hevder Honneth (1995:132-133). Han skriver videre;

«For what is specific to these kinds of physical injury, as exemplified by torture and rape, is not the purely physical pain but rather the combination of this pain with the feeling of being defenselessly at the mercy of another subject, to the point of *feeling that one has been deprived of reality.*” (Honneth 1995:132, min utheving)

Honneth skriver at en videre konsekvens kan være at personen mister tilliten til seg selv og til verden, som igjen vil påvirke all praktisk samhandling med andre. Flere av mine informanter har erfart en slik type krenkelse.

Som Vandad selv formulerte seg i samtalen ovenfor; «virkeligheten er hos de rike menneskene». Både Vandad og Amir opplevde å bli fengslet og torturert i Iran. Som det vil komme frem fra Amirs historie, kan han ikke snakke om tortur, for det kan ingen andre forstå. Hvis mennesker forsøker å uttrykke kronisk smerte, vil språket vise seg fattig. Særlig

om smerten ikke peker mot en tydelig referent, som et knekt ben, eller et åpent sår (Scarry 1985, Knudsen 2005). John Chr. Knudsen presiserer i boken 'Capricious Worlds', at det finnes ulike typer smerte (Knudsen 2005:161). Når han skal formidle om smerte blant vietnamesiske flyktninger i eksil, skriver han;

”The one [pain] in which I speak is existential. It comes of having one’s world torn apart, of estrangement and loss that will not let go, of not being understood. It comes of the hope of finding someone who is open and attuned to one’s world, who listens and care.” (Knudsen 2005:161)

Slik smerte blir ofte etterfulgt av stillhet, skriver Knudsen videre. Om en person skal fortelle om slik smerte, føler han seg gjerne møtt med tvil om smertens realitet. Elaine Scarry skriver at det å oppleve smerte er å ha sikkerhet, men det å høre om en annen i smerte er å ha tvil (Scarry 1985:13). Scarry skriver om fysisk smerte som er sterk og langvarig (Scarry 1985: 4), kronisk smerte som ikke bærer håp om å forsvinne. For dem det gjelder, kan smerten være altopplukende, smertens realitet er den fremste erfaring av virkeligheten. For oss som lytter til en annens fortelling om sin smerte, så kan ikke denne erfaringen bekreftes, like lite som den burde avvises. Scarry skriver at en annens smerte ikke er virkelig for oss. Når smerten er uten synlig overflate, er den umulig å fatte. Hun argumenterer for at misforholdet, kan føre til et skille mellom virkeligheten oppfattet for dem i smerte, og virkeligheten som oppfattes av andre personer. Å bli betvilt av andre personer vil forsterke lidelsen til dem som allerede opplever slik smerte.

Scarry skriver også at smerten er resistent mot språk. Denne resistansen mot språk er ikke bare et tilfeldig eller utilsiktet kjennetegn ved smerten, men en essensiell del av hva smerte er (Scarry 1985). Knudsen forklarer at for de som har opplevd slik smerte som er eksistensiell, kan stillheten kan være et uttrykk i seg selv. Stillheten kan komme av en mistillit til tilhøreres evne av å forstå (Knudsen 2005: 183).

Vanskelighetene ved å uttrykke slik smerte kan føre til at mennesker opplever å ikke bli forstått, som igjen kan føre til alvorlige komplikasjoner (Scarry 1985:14). Under et seminar hørte jeg direktøren av organisasjonen for torturoverlevende, kritisere Home Offices behandling av hans klienter. Han fortalte at som terapeut for torturoverlevende hadde han hørt sin andel hjerteskjærende historier. For ham var noe av det vondeste å se hvordan

smerten ble enda mer dominerende for hans klienter da de forstod at de ikke ble trodd når de fortalte om sine erfaringer i Storbritannia. De hadde ikke klart å forklare seg på en måte som gjorde at saksbehandlerne i Home Office innvilget dem asyl. I asylprosessen kan det at asylsøkere er stille om sine verste erfaringer, føre til at de ikke blir ansett som kvalifisert for å få beskyttelse.

Når det gjelder intens smerte som under tortur, hevder Scarry at smerten blir 'verdensødeleggende' for dem som har erfart den. Ved tortur blir den fysiske smerten etterfulgt av det verbale spørsmålet. Scarry skriver at informasjonen som blir innhentet ved et slikt forhør vil sjelden være ansett som et riktig motiv for tortur, men det er det gjentagende motivet som gis. Uansett hvor irrelevant spørsmålet er for konteksten, blir det levert *som om* det var behovet for informasjon som motiverte mishandlingen, og *som om* svaret var avgjørende (Scarry 2004: 366). Scarry skriver videre at innholdet i og konteksten til spørsmålet fra torturisten klargjør at selv om spørsmålet blir stilt som om svaret vil bety noe, så innebærer ikke det at svaret faktisk er betydningsfullt. Hun skriver det er helt avgjørende å forstå at forhøret ikke står utenfor torturen, som dens motiv eller rettferdiggjørelse; forhøret ligger internt i torturens struktur. Forhøret er tilstede på grunn av dets intime forbindelse og samhandling med fysisk smerte (Scarry 2004:367). Smerten og forhøret eksisterer sammen, fordi både torturisten og den torturerte anser dem som motsetninger. Spørsmålet som fremstår å bety så mye for torturisten at det forårsaker hans brutale vold, vil bety så lite for den som erfarer smerten, at han vil oppgi svaret.

Scarry skriver videre at hvis den torturertes tilståelser blir ansett som 'svik', blir de omstendighetene informasjonen ble oppgitt under, gjort til skamme. Hun henviser til den nokså alminnelige erfaringen, der én i tannlegestolen opplever at tannlegen har startet å bore, og treffer en nerve. Smerten som da utløses fører til at én begynner å 'se stjerner'. I det øyeblikket man 'ser stjerner' er bevisstheten visket ut. I den tilstanden husker man ikke navnet på sine egne barn, eller ansiktet til en venn. Den virkeligheten er fraværende. Scarry mener at denne 'fraværelsen' ikke blir tatt i betraktning, når en torturerts tilståelser blir ansett som 'svik'. Hun skriver at;

«One cannot betray or be false to something that has ceased to exist and, in the most literal way possible, the created world of thought and feeling, all the possible

psychological and mental content that constitute both one's self and one's world, and that gives rise to and is in turn made possible by language, ceases to exist."

(Scarry 2004: 367)

Mitt argument blir at når mennesker som har gjennomlevd tortur, kommer til en ny nasjon for å søke asyl, må vi som lytter til dem ikke være fastlåst i vår søken etter å skape mening i deres fortellinger, i den forstand at meningen vi leter etter er å begripe nøyaktig hva det er de har erfart. Det blir som å forklare himmelens farge til en som er født blind. Når det er sagt, betyr ikke det at for eksempel Vandad og Amir er utilnærmelige. Det betyr ikke at vi ikke skal ta kontakt med mennesker som har overlevd tortur, eller annen ekstrem lidelse. Tvert i mot mener jeg det er behov for en økt sosial anerkjennelse av mennesker som har flyktet fra traumatiserende erfaringer, og gi dem aksept som å ha verdi i seg selv. Dette krever at vi ikke holder dem fast i hva de har reist fra, men tilbyr dem et fellesskap hvor de kan bidra og bli anerkjent, der de nå er.

'Jeg savner meg selv!'

Jeg vil avslutte dette kapittelet med å fortelle historien til Amir i sin helhet, slik den ble fortalt til meg en dag i midten av mars. Amir er en 28 år gammel mann fra Teheran. Da jeg traff ham hadde han allerede vært i London i ett år. Før denne samtalen fant sted hadde jeg og Amir kun møtt hverandre ansikt til ansikt en gang tidligere. Han hadde midlertidig husly på asylhostellet hvor også Vandad bodde på samme tid. Jeg og Amir hadde kommunisert en del over mail etter at Vandad viste ham informasjonsflyeren med mitt ønske om informanter til feltarbeid, og Amir kontaktet meg med ønske om å bidra til forskningen min.

Fortellingen som følger var ikke en historie jeg spurte etter. Jeg reiste ut til asylhostellet, og trodde jeg kun skulle treffe Vandad. Amirs historie traff meg. Min rolle i denne samtalen har vært å lytte, og bære de ordene han delte. Jeg bruker en del tid på denne fortellingen fordi den illustrerer flere av momentene jeg har rørt ved tidligere i oppgaven. Å lytte til Amir endret meg. Historien som følger kom da det var noen som lyttet.

Det var onsdag, og jeg reiste ut til asylhostellet igjen. Utenfor sto det to menn og snakket. Jeg stoppet opp og ventet på Vandad.

«Skal du inn dit og hjelpe folka?», spurte den ene mannen, samtidig som han lente seg over rekkverket for å tenne en sigarett.

«Jeg skal bare snakke», svarte jeg.

Da Vandad kom, hilste han ikke på de to mennene, men veiledet meg inn.

«Amir er ute av sykehuset», sa Vandad. «Han er på rommet mitt, du kan snakke med ham først.»

Da jeg kom inn på rommet til Vandad satt Amir på sengen. Han hadde på seg joggebukse og en blå t-skjorte. T-skjorten avslørte en rekke arr nedover begge armene. Det var flere enn jeg klarte å telle. Hvert arr var på omtrent fem centimeter. De gikk vertikalt nedover, som små piskeslag. Amir ble løslatt fra sykehuset i går kveld. Natten har han tilbragt på gulvet til Vandad.

«Hvordan går det med deg?», spurte jeg.

«Bedre», svarte Amir. Han husket ikke så mye fra ukene på sykehus.

Amir har lidd av flere anfall. Legene vet ikke hva som er i veien med ham. Mens jeg snakket med ham, startet Vandad å ordne i stand rommet sitt for meg. Han flyttet frem et nattbord, og dekket det med servietter. Jeg ble tildelt en av de to stolene i rommet. Vandad brettet sammen et laken, som han la på setet. Han fant frem kjeks og nøtter, og snakket med Amir på farsi.

«Det er som vi er tusen år tilbake i tid», sa Amir til meg, «vi har ikke noe å servere.»

Amir satt seg ned på sengen, og Vandad hentet mp3-spilleren sin.

«Kontakt meg når dere er ferdig å snakke», sa Vandad og forlot rommet.

Jeg spurte Amir om det var greit at jeg skrev notater, og understreket at han vil bli anonymisert. Han bekreftet at det var i orden, og startet å fortelle meg sin historie. Legene finner ikke ut hva som feiler han, sa Amir. Han har tatt en rekke radiologiske undersøkelser, uten at de viser noe unormalt. Han fortalte meg at han har hatt flere anfall der han rister og fråder. Dette skremmer ham, for slike anfall har han aldri hatt før han kom til England. Jeg fikk se utskrivelsespapirene hans, på hoveddiagnose står det;

«Episodes of LOC – still to be defined? Epileptic? Psychiatric related.»

Under andre diagnoser stod det at Amir har brokk og at han ble innlagt med store magesmerter.

Amir kom til England i slutten av mars 2013. To uker senere hadde han screening intervjuet sitt. Han venter fortsatt på det substansielle asylintervjuet. I løpet av denne ventetiden ble han satt i forvaringssentre to ganger. Den første gangen ble han sittende i seks dager. En advokat fikk ham løslatt etter 'regel 35'⁶⁷.

«Jeg har en bror som bor her», sa Amir. «Han har bodd her i ni år. Han har samme problem som meg hjemme.»

«Har han oppholdstillatelse?», spurte jeg.

Amir nikket.

Han bodde hos broren før screeningintervjuet. Amir fortalte meg at etter screeningintervjuet tok de håndjern på ham og førte ham inn på et lite rom. Han illustrerte påsettelsen av håndjern med armene sine. Amir ble ikke sendt tilbake til sin bror, men ført direkte til et forvaringssenter.

Da han ble løslatt fra første forvaring måtte han til London Bridge en gang i uken og signere et skriv som bekreftet at han fortsatt var i London. Etter tre måneder med signering ble han satt i forvaring igjen, denne gangen for to uker.

«Ni dager av de to ukene var jeg på sykehuset i forvaringssenteret.»

Amir led av 'flashbacks'. Fem av de ni dagene på sykehus var han i isolasjon. Han ble siden satt ut på normal korridor.

«Det er som en fengselscelle – for to personer.»

Etter to uker husket han brevet om 'regel 35'. Torturoverlevende skal ikke settes i forvaring. Han viste dette dokumentet til en av offiserene. Offiseren så på brevet og opp på Amir

«'Hvorfor er du i forvaring? Det er ikke bra for myndighetene!», var beskjeden Amir fikk.

Etter en time ringte immigrasjonsoffiseren.

«'Unnskyld for dette. Hvordan føler du deg? Er du okay?'»

---

⁶⁷ Se kapittel to, om Detained Fast Track. Regel 35 presiserer blant annet at kun ved eksepsjonelle tilfeller kan dem som har opplevd tortur settes i forvaring.

Amir så på meg og slo ut armene: «Jeg er i forvaring, selvfølgelig har jeg det ikke okay!»

Han fikk løslatelsespapirene.

«Det var ikke et sjokk, bare forvirring. Jeg kunne ikke snakke. Stoppet, begynte igjen, stoppet, begynte. Offiserene sa 'Beklager. Du kan gå ut nå.'»

Amir reiste tilbake til sin bror. Han fortsatte med sine ukentlige signeringer ved London Bridge.

«Er det for å få utbetalt støtte?», spurte jeg.

«Nei, kun for rapportering», svarte Amir.

For nesten to måneder siden fortalte de ham at han kun trenger å møte opp for signering hver sjetten måned. Amir stoppet opp i fortellingen sin. Han så seg rundt før han festet blikket på meg igjen.

«Etter sykehuset, jeg glemmer alt. Jeg blir så forvirret. Så mye stress. Så forvirret av denne historien.»

Han fant tråden sin igjen og fortalte meg om sin bror. Broren som bodde i England er yngre enn Amir. Han synes det var ubehagelig at lillebroren skulle passe på ham. Han burde ikke være Amirs omsorgsperson. Broren har etablert et liv i England. Han har en kjæreste.

«De trenger tid til å være alene», sa Amir.

Han fryktet at hans nærvær gjorde at broren og kjæresten ikke kunne være frie med hverandre. Amir satt seg ned med broren, og ba ham gå tilbake til sitt normale liv. Broren ble lei seg og lurte på om det var kjæresten hans som har sagt noe til Amir. Amir forsikret ham om at kjæresten hadde vært veldig snill, men at de to må leve sammen – uten ham. Etter en stund aksepterte broren Amirs argument, men understreket at

«'Aldri vil jeg skrive brevet til Home Office om at jeg vil ikke ta vare på ham'.»

Etter den samtalen dro Amir til Refugee Council for å be om hjelp til å finne husly. Han fortalte at han ikke vil tilbake til broren sin.

«Jeg sier til dem at han ikke er noe bra, bla bla.»

I den svært pressete huslysituasjonen i London er det vanskelig å bli tilbudt bolig. Uten et brev fra broren som sier at Amir ikke er velkommen hos ham, er det nesten ikke mulig å bli tilbudt en ny mulighet for husly, så Amir ba broren som om å skrive et avvisende brev.

For syv måneder siden ble Amir akseptert av en organisasjon i London som arbeider med torturoverlevende. De hjalp ham. Han gikk til dem tre ganger i uken; mandag, tirsdag og torsdag. De hjalp ham med å finne husly.

«Jeg kom til dette stedet. Først ble jeg tildelt et sted i Nord-London, men det var delt soverom. Jeg fikk en dårlig følelse. Jeg bruker medisiner, jeg har flashbacks.»

Jeg spurte ham om det hender at han skriker om natten, og han nikket.

Siden fikk Amir et rom i Sørøst-London.

«Det står at det er i London, men jeg er sikker på det er utenfor.»

Han beskrev området som svært usentralt. Det ville ta lang tid for å komme seg til byen for å handle⁶⁸. Amir beskrev rommet han ble tildelt som 2 ganger 1,5 meter.

«Som et fengsel!»

I Iran var Amir fengslet i fem måneder.

«Alt skjedde med meg i det fengselet.»

Da Amir kom til sitt nye rom i Sørøst-London rengjorde han det, før han pakket bort klærne sine og dro derfra.

«Jeg vil aldri aldri aldri bli værende en time på det stedet!»

Amir fortalte meg om hvordan han sist ble innlagt på sykehus. Det var for to uker siden. Han sov på rommet til Vandad. Klokken 03 våknet han i smerte. Han vekket Vandad.

«Jeg må dø», sa han, «vær så snill, ta meg til sykehuset.»

Vandad og Amir var på sykehuset frem til klokken 08. Jeg møtte ham samme dag, det var første gangen jeg dro til asylhostellet for å treffe Vandad. Etter lunsj den dagen hadde Amir snakket med de andre iranerne.

«Beklager dere, jeg må dø, jeg har smerter!»

Han spydde, spydde grønt, spydde blod. Ambulansen kom og tok ham til sykehus. Vandad og en annen iraner var med ham i tre dager.

---

⁶⁸ Som asylsøker i pågående asylprosess mottar Amir støtte til et daglig forbruk på £ 5,23. Budsjettet skal dekke mat, klær og sanitærartikler, og gjør det vanskelig å anvende kollektivtransport hvis man må reise langt fra nærmiljø.

I går kveld ble Amir utskrevet fra sykehuset.

«Doktoren sa, jeg kan ikke kjøre mer, aldri i mitt liv. Jeg kan ikke lage mat. Hvis jeg lager mat, da må noen stå bak meg. Jeg vet ikke hvorfor.»

Øynene til Amir fyltes med tårer.

«Jeg er ikke noe barn. Jeg kan akseptere alt. Hvis jeg dør neste måned, da burde de fortelle meg det. Jeg burde nyte livet mitt. Dratt tilbake til mitt land og se foreldrene mine en siste gang.»

Amir har spilt fotball siden han var 10 år. I Iran spilte Amir fotball i andre divisjon. I England har han disse epileptiske anfallene som legene ikke forstår.

«Jeg vet ikke om det var min feil. Frihet.»

I Teheran demonstrerte Amir i gatene. Han ble til sist arrestert av sikkerhetsvakter.

«Jeg mistet mitt liv!»

«Jeg er så lei meg for det», sa jeg.

Amir gråt. Han plukket opp serviettene Vandad hadde lagt på nattbordet, og tørket tårene.

«I fengsel skjedde ting med meg.» Han viste til arrene nedover armene.

«De knuste beina mine», sa han og pekte på knærne sine.

«De knuste fingrene mine. De knuste nesen min.»

«Mine foreldre er så lei seg. De bekymrer seg over meg. Jeg er knust inni meg. Dette er kropp», han pekte igjen på armene sine,

«Kropp er okey. Men hvem kan gjøre det okey inni meg?»

To måneder etter løslatelsen fra fengselet i Iran, reiste Amir tilbake til universitetet sitt. Han ble fortalt at han aldri igjen kunne studere i Iran.

«Hvorfor?», spurte jeg.

«Fordi jeg har problemer med myndighetene.»

Han fikk tilsvarende beskjed fra fotballklubben sin. Han kunne ikke spille mer fotball, da han hadde problemer med myndighetene.

«Fotball er livet mitt! Jeg har ingen følelser for fremtiden. Bare trist.»

Etter disse beskjedene låste Amir seg inne på rommet i foreldrenes hus i en uke. Moren stod utenfor døren, men han klarte ikke komme ut til henne. Faren fikk et hjerteinfarkt og ble

innlagt på sykehus. Da faren måtte opereres, kom Amir ut av rommet sitt. Han fortalte meg at faren nå er bedre.

«For øyeblikket lever jeg for foreldrene mine», fortalte Amir.

«Ett år. Ingenting» sa han, og indikerte til ventetiden her i England.

Amir fortalte meg om familien sin.

«Vi er en god familie. Vi er glade i hverandre.»

De er syv søsken, Amir er i midten, han har tre brødre og tre søstre. Han viser meg bilder av familien sin. De ble sendt til ham i går, da det var persisk nyttår i hjemlandet. Under persisk nyttår blir et bål tent. Amir fortalte at ilden fra bålet skal ta bort negativ energi. Alle søsken i Iran er gift, og fra bildene på mobiltelefonen hans er det flere nieser og nevøer som skjærer grimaser til kameraet.

«Jeg tror på en Gud», sa Amir. «Alle religiøse ledere kommer fra den Gud.»

Amir er opprinnelig Azeri, fra Aserbajdsjan. Faren flyttet til Iran for 15 år siden, til Teheran.

«Omtrent halve Teheran, ja, omtrent halve landet er Azeri» fortalte Amir.

De kjemper for frihet. De ønsker å kunne snakke morsmålet sitt på skolen.

«Azeri, ikke farsi.»

Amirs involvering i frigjøringskampen startet en dag da fetteren ba ham om hjelp for å sette opp en webside. Først avsto Amir, men etter hvert laget han en webside om det aserbajdsjanske folk. Han deltok også etterhvert i demonstrasjoner i gatene i Teheran.

«De var ikke voldelige. Stille. For å snakke om frihet.»

Etter seks måneder ringte broren til Amir. Han var stresset. To-tre personer hadde kommet på døren til farens hus. De hadde spurt etter Amir og tok med seg alt som var hans, blant annet datamaskinen.

«Hva har du gjort?», spurte broren.

«Ingenting!», svarte Amir.

«Vær så snill, ikke kom til huset.»

Sikkerhetsvaktene fant til sist Amir. Han ble fengslet i fem måneder, og i den tiden ble han torturert. Ved løslatelse ble han dømt til 15 piskeslag. Faren hadde spurt om han kunne betale for at de ikke skulle piske Amir. Han fikk det innvilget, for en pris på £ 3000⁶⁹.

«Jeg bør gi mitt hjerte til mine foreldre.»

«Så du har fortalt alt dette til Home Office, og du venter fortsatt på hovedintervju?», spurte jeg.

«Ja, men jeg fortalte ikke alt. Det var screeningintervju», svarte Amir.

I sin tid i England har Amir blitt sendt til Home Office, til forvaringscenter, til sykehus og til organisasjonen for torturoverlevende. Historien fortelles. Gang på gang.

«Vær så snill, spør aldri om tortur», sa Amir til meg.

Det kan han ikke snakke om, og det kan ingen andre forstå.

«Jeg kan snakke om historien min, men aldri om tortur.»

Da Amir kom ut av fengselet ba fatteren ham bli med til Aserbajdsjan. De reiste siden til Tyrkia, hvor Amir måtte bruke et esel som transportmiddel. Tårene trillet ned ansiktet hans mens han fortalte. Han tørket dem bort med en ny serviett.

«Jeg liker ikke dette livet! Jeg hadde et godt liv. Jeg kjøpte meg fin bil som 20-åring. Jeg kjøpte hus og betalte universitetet. Det var min egen inntjening, fra fotballklubben. Jeg tenkte aldri på hjemløshet!»

«Dette landet er trygt... men, jeg savner min familie.»

Forrige sommer var foreldrene her. Da bodde Amir hos broren. Broren, som har oppholdstillatelse, ordnet med visa for foreldrene. Tre uker etter at foreldrene dro tilbake til Iran ble Amir satt i forvaring. Han vil aldri fortelle dem om det. Han ønsker ikke at de skal bekymre seg. De må ikke vite;

«At dette landet er som mitt land.»

Da foreldrene var her forsøkte han å ta selvmord.

«Jeg lovde meg selv, bare klem mor og far, og så ingenting.»

---

⁶⁹ £ 3000 tilsvarer 35 412 norske kroner.

Amir tok 50 tabletter. Moren fant ham bevisstløs. Ettersom ingen av foreldrene snakker engelsk kunne de ikke ringe ambulanse. Da han våknet stod moren og faren ovenfor ham. Broren var der også, sammen med sin kjæreste og kamerat. Etter den hendelsen lovde Amir foreldrene sine at han aldri skulle prøve å ta livet sitt igjen.

«Jeg beklager, men ingen forstår meg. Jeg er knust inni meg.»

Amir fortalte at han hadde tenkt på å kaste seg i Thames. Han er en dårlig svømmer. En dag ville han forsøke, og han stod ved kanten på Waterloo Bridge.

«Da jeg så ned i vannet, vet du hva jeg så?»

Jeg ristet på hodet.

Før ordene sies, trillet tårene nedover kinnene til Amir.

«Jeg så foreldrene mine.»

Etter det hadde han satt seg ned på bakken og grått. Da kom det en jente forbi, som spurte om hun kunne sitte seg ved siden av ham. Han kunne ikke nekte henne det. 'Det kommer til å bli bedre' hadde jenta sagt, før hun forsvant. Amir hentet en ny serviett fra nattbordet.

«Jeg savner meg selv!»

Han tørket tårene.

Amir fortalte meg at han har arbeidet frivillig som frisørassistent.

«Min bror gjør de beste hårklippene i London.»

Gjennom organisasjonen for torturoverlevende har han blitt med i en fotballgruppe. Hver onsdag møtes de til hagearbeid. Han liker hagearbeid. I Iran har faren en stor hage, med frukt og grønnsaker. Torsdager er det engelskundervisning. Fredager er Amir frivillig fotballtrener.

«Jeg forstår fotball, fotball er livet mitt.»

«Persere sier aldri 'jeg er best', 'jeg er best', 'jeg er best'. Det gjør engelskmenn.»

Etter å ha spilt fotball på organisasjonen for torturoverlevende, var det en som kom bort til ham og spurte;

«Hvorfor sa du ikke at du var profesjonell fotballspiller?»

Amir fortalte at han ikke var profesjonell, men at han har spilt veldig lenge.

«Jeg elsker fotball. Jeg elsker fotball. Jeg liker fotball. Fotball er livet mitt.»

Når erfaring isolerer

Han håper han kan få spille i en klubb igjen og understreker at han ikke gjør det for penger. Samtalen vår ble avsluttet av banking på døren. Det var en av de iranske kvinnene som fortalte Amir at han snart hadde et møte med doktoren. Før han gikk til neste avtale, snudde han seg mot meg og sa;

«Jeg tenker ikke på pengene. Penger er ingenting. Alt er Gud. Alt er hjertet. Alt er foreldre.»

Kapittel 6

Avslutning

Gjennom oppgaven har jeg ønsket å formidle hvordan asylsøkere i London er begrenset når de skal uttrykke seg. Jeg har argumentert for at mine informanter blir møtt med en forestilling om 'hvordan en flyktning er'. Denne forestillingen påvirker ikke bare hva som kan fortelles i intervjuer med Home Office, men gjennomsyrrer også hvordan mine informanter kan presentere seg selv i dagliglivet.

Det synes å være strukturelle og erfaringsbaserte forhold som påvirker hvordan mine informanter kommer til uttrykk. Oppgaven starter med å introdusere noe av den generelle konteksten i London, med et særskilt fokus på boligsituasjonen. Det er en økende bekymring for at mennesker uten penger forflyttes ut av hovedstaden. Paul Watt argumenterer at det er 'statsledet' gentrifisering, som følger av en jevn økning av eiendomsverdi, samt en jevn redusering av byrådsboliger og boliger til 'overkommelig pris' (Watt:2013). Grace, en av de frivillige ved Sammenkomsten, omtaler privatiseringen av byrådsboliger som en «systematisk forflytning av borgere, over tid». For asylsøkere får den pressete boligsituasjonen flere konsekvenser. Rent praktisk blir de fleste asylsøkere sendt ut av London og Sørøst-England. For dem som har fått innvilget oppholdstillatelse og vil bosette seg i hovedstaden, kan de høye boligprisene føre til at mennesker lever på et eksistensminimum. Flere av mine informanter har hatt lengre eller kortere perioder med hjemløshet. Herbergene som finnes i London har på langt nær et tilstrekkelig antall sengeplasser. Uten mulighet til å sove hos andre, resulterer det i at mennesker havner på gata.

Videre redegjør jeg for hvordan den britiske asylprosessen er satt opp, og jeg belyser trinnene med mine informanters fortellinger om sine erfaringer. I kjernen av asylprosessen ligger spørsmålet om troverdighet. Jeg argumenterer for at asylprosessen er grunnfestet i en ujevn maktstruktur, som stiller høye krav til 'sannhet' i asylsøkeres fortellinger. Er historiene som asylsøkere fremstiller troverdige? For at saksbehandlerne i Home Office skal kvalifisere

en søker til å få innvilget asyl, argumenterer jeg for at søkere må tilpasse sine historier til asylsystemets forventninger av hvordan en flyktning ville presentert seg.

Gjennom oppgaven ser jeg på ulike situasjoner hvor stemmer blir stilnet. I enkelte av mine eksempler synes det at stillhet kan vise til forhold som begrenser hvilke ytringer som regnes å være gyldig. Jeg ser på hvordan det juridiske og det politiske sammenkobles i asylsystemet. Her argumenterer jeg for at asylsøkeres internasjonale juridiske rettigheter, tilsidesettes av avgjørelser som fremmer nasjonens egeninteresser. Jeg tar utgangspunkt i T. Alexander Aleinikoff (1995) og Susan Kneebone (2009), som argumenterer for at behandling av asylsøkere er fundamentalt statscentrert. I Storbritannia blir dette ytterligere eksemplifisert gjennom den nye lovgivningen, Immigration Act 2014.

Stillhet er ikke et entydig uttrykk. I et eksempel fra en samtale med Nijam, viser jeg hvordan min stemme stilnes som respons på det Nijam uttrykker. Ved å fortelle meg om hvordan myndighetene tok alle dyrene hans under krigen, blir det tydelig for meg hvor forskjellig vi har erfart livet. Jeg har ingenting å si som kan svare til det han har sagt. Jeg forblir i stillheten, og Nijam tok til ordet igjen.

Gjennom mitt feltarbeid arbeidet jeg frivillig i to lokale organisasjoner; Matutdelingen og Sammenkomsten. I Matutdelingen ønsker de frivillige å motvirke at brukerne lever på et eksistensminimum ved å dele ut matvarer en gang i uka. På Sammenkomsten vil de motvirke isolasjon, ved å tilby hverdagssamtaler og praktiske prosjekt, på et medlemsdrevet 'drop in' senter. Jeg finner at enkelte av de frivillige på Matutdelingen vurderer brukerne som *egentlige* asylsøkere, ut fra om de er kresne når de skal plukke matvarer. Det ligger en antagelse om at hvis du virkelig er i nød, tar du det som tilbys deg. Når det er sagt, mener jeg ikke at Matutdelingen har en forlengelse av Home Office kriterier for 'ekte' og 'falske' asylsøkere. De frivillige ønsker at maten skal deles ut til dem som ikke har andre steder å gå.

Ved Sammenkomsten er strukturen annerledes. Her ønsker de å bryte ned asymmetrien mellom frivillige og gjester. Det å 'virkelig hjelpe' på Sammenkomsten, er å drikke kaffe og spille kortspill. Om gjester har behov for assistanse, tar de det opp på eget initiativ og informasjonsflyten går både mellom frivillige og gjester, og gjester seg i mellom. Jeg avslutter diskusjonen om lokale tiltak med å gi ordet til Malik, som gir sitt eget perspektiv på hvordan han opplever arbeid rettet mot asylsøkere og flyktninger. Hvordan det oppleves å gi

hjelp, reflekterer ikke nødvendigvis hvordan det oppleves å bli hjulpet. Jeg argumenterer for at det er nødvendig at de lokale tiltakene er grunnfestet i omsorgsfulle menneskelige møter, om engasjementet skal vedvare, og den offentlige samtalen om asylsøkere skal utfordres.

Som presisert av Bruner, vil et uttrykk alltid være en symbolsk manifestasjon av en erfaring (Bruner 1986). Noen erfaringer er udelelige. Den uutsigelige smerten for mennesker på flukt, kan etterlate dem i en følelse av isolasjon og ensomhet. Det de har opplevd, kan ikke komme til uttrykk. Verken jeg, eller andre som ikke har opplevd noe lignende, kan fullt ut forstå hva asylsøkere har flyktet fra. Gjennom Vandad og Amirs historier kan jeg fornemme noe av den smerten som de erfarer, men for meg er det flyktig, for dem er smertens realitet kronisk. Den mest fundamentale formen for krenkelse er å bryte en annen persons fysiske integritet. En som har overlevd tortur, vil alltid ha vært torturert. Elaine Scarry (1985) skriver at kronisk smerte er udelelig og resistent mot språk. Den som opplever smerten vet alltid hvordan det er, men kan vanskelig uttrykke det til andre. Dem som lytter til andres smerte kan alltid tvile. Blir asylsøkere betvilt sine historier, fører dette til en økt lidelse i det de har opplevd.

Axel Honneth argumenterer for at alle mennesker har et iboende behov for anerkjennelse. Gjennom å trekke på Hegel og G.H. Mead viser han hvordan anerkjennelse kommer i tre karakteristikk; *kjærlighet*, *rettigheter* og *solidaritet*. Ved å bli anerkjent i kjærlighet kan man utvikle selvtillit og tillit til andre, ved anerkjennelse av rettigheter kan man selvrespekt og respekt for andre, og ved anerkjennelse i solidaritet, der man blir bekreftet som en verdi for fellesskapet kan man utvikle selvsikkerhet, samt en sikkerhet ovenfor andre. Å bli krenket vil skape brudd i hvordan man kan forholde seg til seg selv og andre.

Jeg argumenterer for at er behov for en økt anerkjennelse av asylsøkere. Ikke kun ved det rettslige, men også i det sosiale, der mennesker kan bli anerkjent som personer utenfor asylsaken sin. Jeg mener det er et behov for å inngå nære relasjoner med asylsøkere, uten at det krever å kunne fullt forstå hva de har erfart. Ved å distansere seg fra asylsøkeres menneskelighet er det lettere å føre en restriktiv grensekontroll, men distansen gjør også noe med samfunnet innenfor de gitte grensene.

Det finnes ingen enkel løsning som kan forbedre mine informanternes situasjon. For mennesker som søker asyl heler verken tid eller nye omgivelser slik smerte som kommer av

Avslutning

å måtte flykte fra sitt hjemland. For asylsøkere er virkeligheten mer brutal. Det jeg håper denne oppgaven kan bidra med, er det Aleinikoff kaller et 'bottoms up' perspektiv, der de som søker asyl selv kan være med på å diskutere hvilke utfordringer de står ovenfor. I diskusjoner om asylsøkere kommer sjelden dem det gjelder til orde. Som Amir selv sier: «De snakker og snakker om asylsøkere, men de kjenner oss ikke». Jeg frykter at asylsøkere for ofte blir redusert til et aspekt ved sin situasjon. Forestillingen om 'hvordan en flyktning er', vil påvirke hvordan mine informanter kan presentere seg selv, og dypest sett også hvem de kan være.

LITTERATURLISTE

Aleinikoff, T. Alexander

1995. State-centered Refugee Law: From Resettlement to Containment, in Daniel, E. Valentine and John Chr. Knudsen (eds.) *Mistrusting Refugees* London: University of California Press

Blinder, Dr. Scott

2014. Briefing Migration to UK: Asylum fra The Migration Observatory at the University of Oxford: Tilgjengelig fra http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/sites/files/migobs/Briefing%20-%20Migration%20to%20the%20UK%20-%20Asylum_0.pdf

Bruner, Edward M.

1986. Experience and Its Expressions, in Bruner, Edward M. and Victor Turner (eds.) *The Anthropology of Experience* University of Illinois Press, Urbana

Chakraborty, Aditya og Sophie Robinson-Tillett

2014. *The truth about gentrification: regeneration or con trick?*
Tilgjengelig fra <http://www.theguardian.com/society/2014/may/18/-sp-truth-about-gentrification-how-woodberry-down-became-woodberry-park> (Hentet 08.06.14)

Daniel, E. Valentine and John Chr. Knudsen (red.)

1995. *Mistrusting Refugees*, London: University of California Press

Foucault, Michel

1999 [1970] Diskursens orden [L'ordre du discours], Valdres Trykkeri, Spartacus Forlag

1976. Disciplinary Power and Subjection in Steven Lukes (ed.) *Power*, Oxford, Basil Blackwell

FNs konvensjon om flyktningers stilling

1951. <http://www.fn.no/Bibliotek/Avtaler/Flyktninger/Flyktningkonvensjonen>
(Hentet 03.05.2015)

FNs verdenserklæring om menneskerettigheter

1948. <http://www.fn.no/Bibliotek/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-verdenserklæring-om-menneskerettigheter> (Hentet 03.05.2015)

Griffiths, Melanie

2012. 'Vile liars and truth distorters' – Trust, truth and the asylum system, in *Anthropology Today*, (s. 8-12) Vol 28, No 5

Gupta, Akhil og James Ferguson

1997. Discipline and Practice: "The Field" as Site, Method and location in Anthropology. I Gupta og Ferguson, red. *Anthropological Locations: Boundaries and Grounds of a Field Science*. Berkley, University of California Press

Home Office

Asylum Policy Instruction – *Assessing credibility and refugee status*, Version 9.0, 6 January 2015. Tilgjengelig fra https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/397778/ASSESSING_CREDIBILITY_AND_REFUGEE_STATUS_V9_0.pdf (Hentet 03.05.2015)

Asylum Policy Instruction – *ASYLUM INTERVIEW*, Version 5.0, 31 March 2014 Detained Fast Track Processes. Tilgjengelig fra https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/370322/Detained_Fast_Track_Processes_v6_0.pdf (Hentet 03.05.2015)

Detention Rule 35 Process. Tilgjengelig fra

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/257437/rule35reports.pdf (Hentet 15.05.2015)

FOI release: The amounts spent on unlawful detentions from 2011 to September

2014. Tilgjengelig fra <https://www.gov.uk/government/publications/the-amounts-spent-on-unlawful-detentions-from-2011-to-september-2014> (Hentet 03.05.2015)

FOI release: People detained in immigration removal centres and the twenty longest recorded lengths of detention. Tilgjengelig fra

<https://www.gov.uk/government/publications/people-detained-in-immigration-removal-centres-and-the-twenty-longest-recorded-lengths-of-detention> (Hentet 03.05.2015)

Home Office *Safe Third Country Cases*. Tilgjengelig fra

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/257399/safethirdcountrycases.pdf (Hentet 03.05.2015)

Immigration Statistics, April to June 2014, Valid: 28 August to 26 November 2014

<https://www.gov.uk/government/publications/immigration-statistics-april-to-june-2014/immigration-statistics-april-to-june-2014> (Hentet 03.05.2015)

Policy bulletin 31 *Dispersal Guidelines* version 8. Tilgjengelig fra

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/425305/Accommodation_Requests_PUBLIC_v2.0.pdf (Hentet 01.05.15)

Honneth, Axel

1995. *The Struggle for Recognition – The Moral Grammar of Social Conflicts*

Cambridge, Polity Press

Immigration Act 2014

[Internett], tilgjengelig fra:

<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2014/22/contents/enacted> (Hentet 03.05.2015)

Independent Chief Inspector of UK Border Agency

2011. *Asylum: A thematic inspection of the Detained Fast Track*. Tilgjengelig fra http://icinspector.independent.gov.uk/wp-content/uploads/2012/02/Asylum_A-thematic-inspection-of-Detained-Fast-Track.pdf (Hentet 03.05.2015)

Jackson, Michael

2013. *The Politics of Storytelling: Variations on a Theme by Hannah Arendt*. 2nd Edition. University of Copenhagen, Museum Musculanum Press.

James, Deborah & Evan Killick

2012. Empathy and Expertise: Case Workers and Immigration/Asylum Applicants in London in *Law and Social Inquiry* 37 (2): 430-455

Kneebone, Susan (red.)

2009. *Refugees, Asylum Seekers and the Rule of Law: Comparative Perspectives*. Cambridge, Cambridge University Press.

Knudsen, John Chr.

1990. Cognitive Models in Life Histories, in *Anthropological Quarterly*, Vol. 63, No. 3

2005. *Capricious Worlds: Vietnamese Life Journeys*. Münster, LIT Verlag

Kurotani, Sawa

2004. Multi-sited Transnational Ethnography and the Shifting Constructions of Fieldwork. In Hume, Lynne and Janet Mulcock, *Anthropologists in the Field: Cases in Participant*

Scarry, Elaine

1985. Introduction in *The Body in Pain: The Making and Unmaking of the World* New York, Oxford University Press

2004. From *The Body in Pain: The Making and Unmaking of the World* i Scheper-Hughes, Nancy and Philippe Bourgois (red.) *Violence in War and Peace: an anthology*, Singapore, Blackwell Publishing

Thomas, Robert

2006. Assessing the Credibility of Asylum Claims: EU and UK Approaches Examined i *European Journal of Migration and Law* (s. 79-96) Vol 8

United Nations High Commissioner for Refugees

2014. Asylum Trends, First half 2014 – Levels and Trends in Industrialized Countries. <http://www.unhcr.org/5423f9699.html> (Hentet 21.05.2015)

Global forced displacement tops 50 million for first time in post-World War II era; <http://www.unhcr.org/53a155bc6.html> (Hentet 03.05.2015)

Watt, Paul

2013. 'It's not for us' Regeneration, the 2012 Olympics and the gentrification of East London i *City: analysis of urban trends, culture, theory, policy, action*

Andre kilder

Bilde 1 – Heygate Estate

Bilde hentet fra:

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Heygate_Estate_from_Strata_SE1_tower.jpg

(Hentet 03.05.2015)

Figur 1 – oversikt over bydelene i London

Bilde hentet fra: <http://directory.londoncouncils.gov.uk/> (Hentet 03.05.2015)

Figur 2 – Ansvarsfordeling mellom GLA og Londons byråder

Mal hentet fra: http://en.wikipedia.org/wiki/London_boroughs (Hentet 03.05.15)

Figur 4 – Oversikt over faktiske og estimerte asylsøknader i perioden 1987 – 2013

Diagram hentet fra: <http://migrationobservatory.ox.ac.uk/briefings/migration-uk-asylum> (Hentet 04.05.15)